

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar
siječanj-prosinac 2009. godine**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC

Ignjacije DODIK

Hajrudin HAJDAREVIĆ

Sadudin KRATOVIĆ

Malik HADŽIOMERAGIĆ

Milka MITROVIĆ

Milan PAVLIĆ

Zdenko ETEROVIĆ

Goran NEZIROVIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Dragan PRUSINA, direktor

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar
siječanj-prosinac 2009.godine**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- Sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON SFRJ

Svijest o protivpravnosti djela

1.

Član 144. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ

ZA POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA RATNOG ZLOČINA PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA IZ ČLANA 144. PREUZETOG KZ SFRJ IZMEĐU OSTALOG JE POTREBNO DA POSTUPANJE OPTUŽENOG OBJEKTIVNO PREDSTAVLJA POVREDU PRAVILA MEĐUNARODNOG PRAVA. SAM OPTUŽENI U VRIJEME UČINJENJA TOG KRIVIČNOG DJELA NE MORA BITI SVJESTAN DA KRŠI PRAVILA MEĐUNARODNOG PRAVA, VEĆ JE DOVOLJNO DA JE ON BIO SVJESTAN PROTIVPRAVNOSTI TOG DJELA.

Iz obrazloženja:

Pored toga, optuženi u žalbi posebno prigovara, da on s obzirom na svoja svojstva nije bio osoba koja je mogla znati pravila međunarodnog prava i posebno za odredbu člana 3. stav 1. alineja 1 III Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12.08.1949. godine, pa da bi na osnovu toga mogao procijeniti da li će odbiti izvršenje naredbe nadređenog. Ocjenjujući ovakve žalbene navode optuženog, po mišljenju ovog suda, otvorilo se pitanje da li je on zaista morao biti svjestan odnosno znati za pravila međunarodnog prava od kojih posebno ono koje je prekršeno, jer su od toga ovisila rješenja pravnih pitanja i to: postojanje krivičnog djela za koje je oglašen krivim i njegove krivične odgovornosti. S tim u vezi, ovaj sud smatra, da postupanja optuženog suprotno pravilima međunarodnog prava i posebno pomenutoj konvencijskoj normi nije moralo biti obuhvaćeno njegovom sviješću i znanjem njenog sadržaja, kako to on pogrešno tvrdi u svojoj žalbi. Takvo shvatanje ovog suda se zasniva na jednostavnom i logičnom objašnjenju, a to je kada bi se tražio takav sadržaj svijesti i koji bi obuhvatao i poznavanje konvencijskih normi onda bi krivično djelo za koje je optuženi oglašen krivim mogle učiniti samo osobe koje poznaju pravila međunarodnog prava.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-07-000196 od 27.03.2008.godine).

Izvršenje naređenja pretpostavljenih i protivpravnost krivičnog djela

2.

Član 239. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ

BEZ OBZIRA NA VOJNO NAČELO SUBORDINACIJE OPTUŽENI JE KAO UPRAVNIK ZATVORA BIO OVLAŠTEN I DUŽAN DA U SMISLU ODREDBE ČLANA 239. PREUZETOG KZ SFRJ PROCJENJUJE MOGUĆE POSLJEDICE IZDATIH NAREDBI VOJNE KOMANDE ILI NADREĐENOG STARJEŠINE, TE DA TE NAREDBE UPRAVLJENE NA IZVRŠENJE KRIVIČNOG DJELA RATNOG ZLOČINA NE PRENOSI NA IZVRŠENJE ČUVARIMA ZATVORA. RADI TOGA SUPROTNO POSTUPANJU OPTUŽENOG IAKO JE REZULTAT IZVRŠENJA NAREĐENJA NJEGOVIH PRETPOSTAVLJENIH NE ISKLJUČUJE PROTIVPRAVNOST KRIVIČNOG DJELA RATNOG ZLOČINA PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA IZ ČLANA 144. PREUZETOG KZ SFRJ.

Iz obrazloženja:

U žalbi optuženi nastoji nametnuti shvatanje da je njegovo postupanje kao osobe koja je vršila dužnost upravnika zatvora u vezi sa slanjem zarobljenika da obavljaju radove na liniji razgraničenja, bilo rezultat izvršenja naredbi komande ili nadređenog starješine. S tim u vezi, ovaj sud prihvata navode iz obrazloženja pobijane presude i tumačenje zakonske odredbe na koju se pozvao nižestepeni sud i prema kojoj je postojala mogućnost, da optuženi obavljajući dužnost upravnika zatvora odbije izvršenje naredbi komande ili nadređenog starješine s obzirom da su one zahtjevale, da on kao podčinjeni učini krivično djelo ratnog zločina.

Dakle, bile su u pitanju situacije u kojima je optuženi s obzirom na funkciju koju je obavljao imao pravo i dužnost da u svakom konkretnom slučaju procijeni, da li izvršenje naredbe predstavlja učinjenje takvog krivičnog djela i u slučaju ako jeste da odbije njeno izvršenje. Ovo zbog toga, što se u odnosu na ovakava krivična djela uvijek može otvoriti pitanje krivične odgovornosti kako onoga ko je izdao takvu naredbu tako i njenog izvršitelja, što bi u ovom slučaju bio optuženi. Ako je prema tome optuženi obavljajući dužnost upravnika zatvora bio ovlašten i dužan da bez obzira na načelo subordinacije procjenjuje moguće posljedice izdatih naredbi komande ili nadređenog starješine, onda se moralo sankcionirati njihovo prenošenje čuvarima zatvora na dalje izvršenje, koje je imalo za posljedicu učinjenje predmetnog krivičnog djela, naravno uzimajući u obzir i radnje koje je neposredno preduzimao i za koje je pobijanom presudom oglašen krivim. Samim tim su neprihvatljivi njegovi žalbeni prigovori kojima želi prikazati da je obavljajući dužnost upravnika zatvora morao postupati po izdatim naredbama i da on kako to tvrdi nije bio osoba koja je mogla procijeniti mogućnost odbijanja njihovog izvršenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-07-000196 od 27.03.2008.godine).

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Obilježja djela kao otežavajuća okolnost

3.

Član 49. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO SE IZ ČINJENIČNOG OPISA DJELA IZREKE PRESUDE VIDI, DA JE OPTUŽENI PRILIKOM UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA, TEŠKO DJELO PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA IZ ČLANA 320. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 315. STAV 1. KZ FBiH SA VOZILOM UPRAVLJAO BRZINOM KOJA ZNATNO PREMAŠUJE DOPUŠTENU BRZINU I U STANJU ALKOHOLISANOSTI, ONDA SE TE ISTE OKOLNOSTI NE MOGU DVOSTRUKO VREDNOVATI I UZETI U OBZIR PRILIKOM ODMJERAVANJA KAZNE, JER SU ONE BILE NUŽAN UVJET ZA NJEGOVO POSTOJANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-07-000349 od 26.09.2007. godine).

Dovršeni polni odnošaj

4.

Član 203. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

ZA DOVRŠENI POLNI ODNOŠAJ U SMISLU ČLANA 203. KZ FBiH DOVOLJNO JE I SAMO DJELIMIČNO PRODIRANJE MUŠKOG POLNOG ORGANA U ŽENSKI POLNI ORGAN, UZ UTVRĐENJE DA JE DO TOGA DOŠLO UZ UPOTREBU SILE (ILI PRIJETNJE) OD STRANE OPTUŽENOG PREMA OŠTEĆENOJ.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj:09-0-K-09-000153 09 Kž 3 od 01.07.2009.godine).

Svojstvo pješaka

5.

Član 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

OŠTEĆNI KOJI JE U VRIJEME NASTANKA PROMETNE NEZGODE SPAVAO NA PUTU KADA JE DOŠLO DO NJEGOVOG PREGAŽENJA I VUČENJA VOZILOM PO PUTU NE MOŽE SE SMATRATI PJEŠAKOM, S OBZIROM DA U ODREDBI ČLANA 9. TAČKA 42. ZAKONA O OSNOVAMA SIGURNOSTI PROMETA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI KAO PJEŠAK NIJE NAVEDENA OSOBA KOJA SPAVA (LEŽI) NA PUTU. SAMIM TIM OŠTEĆENI SE NE MOŽE TRETIRATI NI KAO UČESNIK U PROMETU, VEĆ KAO PREPREKA NA PUTU, PA SE JEDINO SA TOG SAOBRAĆAJNO-PRAVNOG ASPEKTA MOŽE ISPITATI DA LI JE OPTUŽENI U VOŽNJI NAPRAVIO PROPUSTE KOJI SU U UZROČNOJ VEZI SA NASTANKOM PROMETNE NEZGODE.

Iz obrazloženja:

Prije davanja ključnih odgovora koji bi se odnosili na pitanje da li je saobraćajno-pravnog aspekta optuženi upravljajući sa vozilom uzrokovao ovu saobraćajnu nezgodu, valjalo je ocijeniti da li se u ovom slučaju oštećeni može tretirati kao pješak u prometu u smislu člana 28. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, ili kao prepreka na putu shodno članu 43. stav 1. istog zakona, s obzirom da je u vrijeme nastanka prometne nezgode spavao na kolovozu.

Prema odredbi člana 9. tačka 42. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, pješak je osoba koja sudjeluje u prometu, a ne upravlja vozilom, osoba koja vlastitom snagom gura ili vuče vozilo, ručna kolica, dječije prevozno sredstvo, bicikl, bicikl sa motorom ili pokretna kolica za nemoćne osobe, osoba u pokretnom stolcu za nemoćne osobe koju pokreće vlastitom snagom ili snagom motora, ako se pri tome kreće brzinom čovječijeg hoda, kao i osoba koja klizi klizaljka, skijama, saonicama ili se vozi na kotrljajkama. Iz tako koncipirane zakonske odredbe očigledno proizilazi zaključak, da kao pješak nije definisana osoba koja leži odnosno spava na kolovozu i tako se nalazi u neprirodnom položaju. Stoga se, po mišljenju ovog suda, oštećeni koji je u vrijeme ove prometne nezgode ležao na kolovozu u položaju približno paralelnim sa desnom ivicom kolovoza, kojom prilikom je došlo do njegovog pregaženja i vučenja vozilom kojim je upravljao optuženi, ne može pravno smatrati kao pješak.

Pošto je to tako, onda se u ovom slučaju oštećeni može shodno odredbi člana 43. stav 1. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, tretirati kao prepreka na putu. Da ovakvo pravno shvatanje ima i svoju realnu činjeničnu osnovu vidi se iz navoda vještaka saobraćajne struke E. Dž. koji je naveo, da je prepoznavanje ovakvih prepreka moguće poistovjetiti sa vidljivošću neravnina na kolovozu dimenzija 40x40 cm, koje su pod uvjetima nastanka ove prometne nezgode vidljive sa udaljenosti od oko 20 m ispred vozila. Posljedično tome, ovaj sud je iz činjeničnog supstrata djela ispustio odrednicu, da je oštećeni imao status pješaka u saobraćaju i umjesto toga naveo da je bio prepreka na putu, pa je pitanje postojanja krivičnog djela i to njegove radnje, posljedice i uzročne veze rješavao sa aspekta povrede naprijed pomenutog materijalnopravnog propisa.

Iz svega naprijed izloženog proizilazi, da je optuženi postupio suprotno odredbama člana 174. st. 1. i 2., te člana 43. stav 1. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini upravljajući tehnički neispravnim vozilom, sa koeficijentom kočenja 0,4, svjetlima postavljenim previsoko i pneumaticima na točkovima različitog proizvođača, pod utjecajem alkohola sa koncentracijom od 1,95 g/kg krećući se brzinom od 50 km/h usljed alkoholiziranosti brzinu kretanja vozila nije prilagodio stanju vozila i noćnim uvjetima vožnje kako bi vozilo zaustavio pred svakom preprekom koju može predvidjeti, radi čega je došlo do pregaženja i vučenja oštećenog koji je ležao na kolovozu približno paralelno sa desnom ivicom kolovoza i tako prouzrokovao njegovu smrt. Kada se ponašanje optuženog analizira sa tog aspekta onda je jasno da je on napravio određene propuste koji su se svodili na dužnost prilagođavanja brzine kretanja na oko 30 km/h, s

obzirom na tehničku neispravnost vozila, stanje kočionog sistema i noćne uvjete vožnje pri kratkim svjetlima koja su bila previsoko postavljena. Na sve ovo ga je obavezivala odredba člana 43. stav 1. naprijed pomenutog zakona prema kojoj je bio dužan brzinu kretanja vozila prilagoditi navedenim uvjetima kako bi vozilo mogao pravovremeno zaustaviti pred svakom preprekom koja se može predvidjeti. Da je optuženi tako postupio, prema navodima vještaka za saobraćaj E. Dž. mogao je vozilo zaustaviti prije zahvatanja oštećenog koji je ležao na kolovozu i predstavljao saobraćajnu prepreku. Dakle, upravljanje sa vozilom podešenom brzinom za optuženog je bila nužna bezbjedonosna radnja koja je takođe podrazumijevala i njegovo potpuno zaustavljanje prije prepreke i takva njegova obaveza je postojala prije nego što je uočio prepreku na putu, a to je bio oštećeni koji je ležao na kolovozu po pravcu kretanja njegovog vozila. Time je uspostavio krivičnopravnu relevantnu uzročnu vezu sa nastankom ove prometne nezgode u kojoj je smrtno stradala jedna osoba, ali se može dodati da je to bilo u interakciji sa njenim postupanjem. Takvi propusti optuženog su uzrokovani upotrebom alkohola, a isti se mogu okarakterisati kao grubo kršenje saobraćajnog propisa o brzini kretanja.

Konačno, kada je u pitanju krivično djelo teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZ FBiH ovaj sud zaključuje da je optuženi postupao sa eventualnim umišljajem u odnosu na ugrožavanje bezbjednosti javnog prometa i nastupanje zabranjene posljedice, s obzirom da je pod dejstvom alkohola grubo kršio saobraćajni propis o podešenoj brzini kretanja vozila, na koji način je uzrokovao posljedicu ovog krivičnog djela, dok se tzv. teška posljedica (objektivni uvjeti inkriminacije) može pripisati njegovom nehatu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kžk-09-000005 od 28.05.2009. godine).

Nepostojanje očigledne nesposobnosti za bezbjednu vožnju

6.

Član 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

UNUTRAŠNJE STANJE OPTUŽENOG UZROKOVANO UPOTREBOM ALKOHOLA KOJE SE OGLEDA U REDUCIRANJU NJEGOVE PSIHOMOTORIKE PREDSTAVLJA POSTOJANJE VAŽNIH ČINJENICA, ALI ONE NISU DOVOLJNE ZA IZVOĐENJE PRAVNOG ZAKLJUČKA DA JE ZBOG TOGA BIO OČIGLEDNO NESPOSOBAN ZA BEZBJEDNU VOŽNJU. OVO BEZ OBZIRA ŠTO JE SVE TO SVOJIM NAVODIMA POTVRDIO I VJEŠTAK ZA SUDSKU MEDICINU, JER SU TAKVI NAVODI NE SAMO IZVAN DOMENA NJEGOVE STRUKE I VJEŠTAČENJA, VEĆ I RADI TOGA ŠTO POSTOJANJE OČIGLEDNE NESPOSOBNOSTI ZA BEZBJEDNU VOŽNJU SPADA U KATEGORIJU PRAVNIH ZAKLJUČAKA ZA ČIJE JE IZVOĐENJE ISKLJUČIVO OVLAŠTEN SAMO SUD.

Iz obrazloženja:

Iz izreke pobijane presude proizilazi, da je optuženi u vrijeme nastanka ove saobraćajne nezgode postupio suprotno odredbama člana 174. st. 1. i 2. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini, jer je upravljao sa vozilom pod utjecajem alkohola u krvi od 1,95 g/kg, te se vozilom kretao brzinom od oko 50/h, pa da je usljed alkoholiziranosti zbog koje je bio očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju propustio u smislu odredbe člana 43. stav 1. naprijed pomenutog zakona brzinu kretanja vozila prilagodi stanju vozila i noćnim uvjetima vožnje kako bi vozilo mogao da zaustavi pred svakom preprekom na putu usljed čega je sa vozilom naletio na pješaka A. S. koji je ležao na kolovozu i na taj način zadobio povrede od kojih je umro.

U vezi očigledne nesposobnosti za bezbjednu vožnju prvostepeni sud je prema obrazloženju pobijane presude zaključak o njenom postojanju izveo na osnovu činjenice da je optuženi u vrijeme nastanka ovog saobraćajnog udesa bio u alkoholiziranom stanju i da je vještak za sudsku medicinu naveo, da je ovaj (optuženi) zbog utvrđene alkoholisanosti bio očigledno nesposoban za sigurno upravljanje motornim vozilom.

S tim u vezi, po mišljenju ovog suda, branitelj u žalbi opravdano osporava postojanje svih elemenata potrebnih za zaključak, da je optuženi u vrijeme nastanka ove saobraćajne nezgode bio očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju.

Naime, činjenica da je u ovom slučaju optuženi bio u alkoholiziranom stanju je veoma važna, ali nije dovoljna za pravno zaključivanje da je zbog toga bio očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju, kako to pogrešno smatra prvostepeni sud. Za izvođenje takvog pogrešnog pravnog zaključka nižestepeni sud je uzeo u obzir i navode vještaka za sudsku medicinu, koji se izvan domena svoje struke upustio u zaključivanje da li je optuženi bio očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju. Pri tome je prvostepeni sud potpuno izgubio iz vida, da zaključak o očiglednoj nesposobnosti za bezbjednu vožnju spada u kategoriju pravnih pitanja o kojima se ne može izjašnjavati vještak, pa su njegovi zaključci u tom pogledu bez ikakvog značaja.

Stoga, po nalaženju ovog suda, unutrašnje stanje optuženog uzrokovano upotrebom alkohola koje se ogleda u reduciranju njegove psihomotorike, samo po sebi ne upućuje na postojanje ovog bitnog obilježja predmetnog krivičnog djela, jer mu (za postojanje ovog obilježja) nedostaju činjenice i okolnosti koje bi se odnosile na vanjske manifestacije u vožnji optuženog. Pošto je nasuprot tome, postojanje očigledne nesposobnosti za bezbjednu vožnju pogrešno ugrađeno u činjenični supstrat djela izreke pobijane presude, onda su pravilni žalbeni prigovori branitelja optuženog da je ista (izreka presude) nerazumljiva i da je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

Zbog svega naprijed izloženog, valjalo je žalbu branitelja optuženog djelimično uvažiti i na osnovu člana 330. stav 1. tačka a) ZKP FBiH pobijanu presudu ukinuti i

odrediti održavanje pretresa pred ovim sudom, te u smislu člana 331. istog zakona samo navesti kratke razloge za donošenje takve odluke.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-08-000408 od 05.02.2009. godine)

Krivotvorenje isprave

7.

Član 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO SE POD LAŽNOM ISPRAVOM PODRAZUMIJEVA ISPRAVA KOJU NIJE IZDAO ONAJ KO JE NA NJOJ OZNAČEN KAO IZDAVATELJ, PRI ČEMU JE IRELEVANTNO DA LI JE SADRŽAJ ISPRAVE ISTINIT ILI NIJE, A POD PREINAČENOM PRAVOM ISPRAVOM, ISPRAVA KOD KOJE JE NEOVLAŠĆENO IZMIJENJEN NJEN PRVOBITNI SADRŽAJ U ODNOSU NA PRAVNO RELEVANTNE ČINJENICE, ONDA JE JASNO, BUDUĆI DA SE U ČINJENIČNOM OPISU DJELA U IZRECI POBIJANE PRESUDE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA OPTUŽENE M.A. I K.Č. NE NAVODI DA SU NA ISPRAVAMA ZA KOJE SE POMINJU KAO IZDAVATELJI ISPRAVA OZNAČENA LICA KOJA TE ISPRAVE NISU IZDALA ODNOSNO DA JE NEKO IZMIJENIO NJIHOV PRVOBITNI SADRŽAJ U POGLEDU PRAVNO RELEVANTNIH ČINJENICA, JASNO JE DA TAKAV ČINJENIČNI OPIS DJELA NE SADRŽI BITNA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA KRIVOTVORENJA ISPRAVE IZ ČLANA 373. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH I DA JE DOSLJEDNO TOME UČINJENA POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA NA NJIHOVU ŠTETU KADA SU ZA TO KRIVIČNO DJELO OGLAŠENI KRIVIM.

Iz obrazloženja:

Prema navodima žalbi branitelja svih troje optuženih, prvostepeni sud je učinio povredu krivičnog zakona i na taj način što je optužene oglasio krivima za stjecaj krivičnih djela zloupotrebe položaja ili ovlašćenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. odnosno iz člana 383. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH i krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, mada se u konkretnom slučaju radi o prividnom stjecaju navedenih krivičnih djela.

Ispitujući ovaj žalbeni navod branitelja optuženih Č.E., M.A. i K.Č., ovaj sud je utvrdio da činjenični opis djela u izreci prvostepene presude, u dijelu koji se odnosi na optužene M.A. i K.Č., ne sadrži elemente krivičnog djela krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH. Naime, krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 1. KZ FBiH čini onaj ko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava upotrijebi kao prava, ili ko lažnu ili preinačenu ispravu upotrijebi kao pravu ili je nabavi radi upotrebe, a djelo iz stava 2. istog člana čini onaj ko krivično djelo iz stava 1. učini u pogledu javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, javne ili službene knjige, ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi. Pod lažnom ispravom, u smislu

člana 373. KZ FBiH, podrazumijeva se isprava koju nije izdao onaj ko je u njoj označen kao izdavalac, pri čemu je irelevantno da li je sadržaj isprave istinit ili nije, a, pod preinačenom pravom ispravom, isprava kod koje je neovlašćeno izmijenjen njen prvobitni sadržaj u odnosu na pravno relevantne činjenice. Budući da se u činjeničnim opisima djela u izreci pobijane presude, u dijelu koji se odnosi na optužene M.A. i K.Ć., ne navodi da su na ispravama koje se pominju u činjeničnom opisu kao izdavalci isprava označena lica koja te isprave nisu izdala odnosno da je neko izmijenio njihov prvobitni sadržaj u pogledu pravno relevantnih činjenica, ovaj sud nalazi da činjenični opis djela u tački 1. i 2. izreke pobijane presude, u dijelu koji se odnosi na radnje optuženih M.A. i K.Ć., ne sadrži obilježja krivičnog djela krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH. Iz toga razloga je ovaj sud djelimičnim uvažanjem žalbi branitelja optuženih M.A. i K.Ć., a povodom tih žalbi i po službenoj dužnosti u smislu člana 370. stav 1. tačka 2. ZKP, nalazeći da je, pravnim kvalificiranjem radnji ovih optuženih i kao krivičnog djela krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, na štetu optuženih učinjena povreda krivičnog zakona iz člana 359. tačka 4. ZKP, preinačio pobijanu presudu u pravnoj ocjeni djela tako da je radnje optuženog M.A. pravno kvalificirao samo kao krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlašćenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, a radnje optuženog K.Ć. samo kao krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana 383. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH. Pri tome, ovaj sud nalazi neophodnim ukazati da nije bio u prilici da se upušta u ocjenu da li radnje optuženih M.A. i K.Ć. sadrže obilježja krivičnog djela krivotvorenje službene isprave iz člana 389. KZ FBiH jer bi to moglo dovesti do izmjene, na štetu optuženih, prvostepene presude u odnosu na pravnu ocjenu djela, pa time i do povrede odredbe člana 371. ZKP, budući da je krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. KZ FBiH, po propisanoj kazni, teže od krivičnog djela krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. KZ FBiH, a u konkretnom slučaju nije postojala žalba tužitelja u odnosu na optužene M.A. i K.Ć.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: Kž-534/04 od 10.03.2005.godine).

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

8.

Član 35. stav 3. u vezi stava 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

OKOLNOSTI DA JE OŠTEĆENI PREDSDJEDNIK DRUGOSTENOG SUDA NE PREDSTAVLJAJU VAŽNE RAZLOGE ZA PRENOŠENJE MJESNE NADLEŽNOSTI SA PRVOSTEPENOG SUDA NA NEKI DRUGI STVARNO NADLEŽAN SUD NA TERITORIJI DRUGOG KANTONA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 35. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH), Vrhovni sud Federacije može za vođenje krivičnog postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona ako postoje važni razlozi. Radi toga u ovom slučaju je bilo potrebno ocijeniti, da li se u smislu naprijed pomenute zakonske odredbe u prijedlogu navode važni razlozi za delegaciju mjesne nadležnosti sa Općinskog suda Čapljina na neki drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona.

Kako se to vidi iz stanja spisa predmeta, Kantonalni sud u Mostaru je svojim rješenjem broj: 58 0 K 051848 09 Kv od 14.04.2009. godine uvažio prijedlog sudije za prethodno saslušanje Općinskog suda u Mostaru za prenošenje mjesne nadležnosti, pa je za vođenje krivičnog postupka protiv S.L. zbog krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti iz člana 183. stav 2. u vezi sa stavom 1. i u vezi sa članom 55. KZ FBiH odredio Općinski sud u Čapljini. Kao razloge za takvu odluku je naveo, da je oštećena osoba u tom krivičnom predmetu D.J. sudija Općinskog suda u Mostaru i da su ovo važni razlozi za prenošenje nadležnosti sa tog suda na neki drugi stvarno nadležan sud na teritoriji Hercegovačko-neretvanskog kantona. Ovo zbog toga, jer te okolnosti mogu izazvati sumnju u nepristrasnost i objektivnost toga suda.

Dakle, nakon što je razmotrio prijedlog sudije za prethodno saslušanje Općinskog suda u Mostaru, Kantonalni sud u Mostaru je na osnovu ovlašćenja iz člana 35. stav 1. ZKP FBiH odredio drugi stvarno nadležan sud na svom području, jer je našao da za takvo nešto postoje važni razlozi.

Nakon što su spisi predmeta dostavljeni Općinskom sudu u Čapljini, sudija za prethodno saslušanje toga suda je u smislu člana 35. stav 3. u vezi sa stavom 1. ZKP FBiH iste dostavio Vrhovnom sudu Federacije sa pismenim prijedlogom za prenošenje nadležnosti sa tog suda na neki drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona.

Kao razloge za takav prijedlog sudija za prethodno saslušanje je naveo okolnosti, da je jedan od oštećenih i M.J. predsjednik Kantonalnog suda u Mostaru, koji je ujedno i drugostepeni sud u odnosu na taj sud (Općinski sud u Čapljini).

Time je sudija za prethodno saslušanje Općinskog suda u Čapljini, kod Vrhovnog suda Federacije pokrenuo pitanje, da li je zbog zaštite funkcije pravosuđa i u interesu ovog krivičnog postupka opravdano izvršiti delegiranje nadležnosti sa tog suda na neki drugi sud na području drugog kantona, a iz naprijed navedenih razloga. Prije davanja takve ocjene, Vrhovni sud Federacije je imao u vidu da za očuvanje nepristrasnosti i nezavisnosti Općinskog suda u Čapljini treba podrazumijevati, da taj sud u konkretnom slučaju nije opterećen bilo kakvih predrasudama u vezi sa odlukom koju treba donijeti ili jednostavnije navedeno da nije pod uticajem nekih vanjskih informacija ili pritiska i da svoje činjenične i pravne zaključke može temeljiti samo na izvedenim dokazima na glavnom pretresu.

Kako se to vidi iz podnesenog prijedloga sudije za prethodno saslušanje Općinskog suda u Čapljini u tom pogledu nisu iznesene bilo kakve relevantne činjenice i okolnosti. To što je u tom prijedlogu ukazano, da je jedan od oštećenih M.J. predsjednik Kantonalnog suda u Mostaru, koji je drugostupanjski sud u odnosu na Općinski sud u Čapljini nije od značaja. Ovo iz razloga jer u slučaju da u ovoj krivičnoj stvari dođe do žalbenog postupka upravo zbog tih okolnosti, Kantonalni sud u Mostaru neće moći postupati kao drugostepeni sud, što osumnjičenom garantira odredba člana 6 stav 1 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Zbog svega toga, Vrhovni sud Federacije smatra, da će se u ovom slučaju krivični postupak provesti pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, što znači da ne postoje važni razlozi za prenošenje mjesne nadležnosti na neki drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona.

Pošto prema tome, ne postoje važni razlozi za prenošenje mjesne nadležnosti na koje se ukazuje u prijedlogu sudije za prethodno saslušanje Općinskog suda u Čapljini, onda je jasno da isti nije mogao biti uvažen.

Sa izloženog, Vrhovni sud Federacije je na osnovu ovlaštenja iz člana 35. stav 3. u vezi sa stavom 2. ZKP FBiH, odlučio kao u izreci.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kr-09-000007 od 30.04.2009. godine).

Izuzete presjednice vijeća koja je u toku istrage sudjelovala u donošenju rješenja o produženju pritvora

9.

Član 39. tačka f) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OKOLNOST DA JE PREDSJEDNICA SUDEĆEG VIJEĆA KAO ČLAN VANRASPRAVNOG VIJEĆA U ISTOM PREDMETU SUDJELOVALA U DONOŠENJU RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA OSUMNJIČENIMA ODNOSNO OPTUŽENIMA, SAMA PO SEBI, NE IZAZIVA SUMNJU U NJENU NEPRISTRASNOST I NE MOŽE PREDSTAVLJATI RAZLOG ZA NJENO IZUZEĆE IZ ČLANA 39. TAČKA F) ZKP FBiH JER SE NE RADI O ISTOM NIVOU DOKAZANOSTI ČINJENICA KOJI JE POTREBAN ZA DONOŠENJE RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA I ZA DONOŠENJE PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepenu presudu zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, branitelji optuženih kao i drugi branitelj optuženih F. N. i J. S. u žalbama ističu da je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, tj. da je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti. Prema navodima iz obje žalbe, navedena bitna povreda odredaba krivičnog postupka sastoji

se u tome što je na glavnom pretresu kao predsjednica sudećeg vijeća sudjelovala sudija koja je bila član vijeća koje je odlučivalo o produženju pritvora optuženima M. A., F. N. i J. S.. Prema žalbi branitelja optuženih M. A., F.N. i J.S., to je bio razlog iz člana 39. tačka e) ZKP FBiH za izuzeće predsjednice sudećeg vijeća, dok se drugi branitelj optuženih F. N. i J. S. nije izjasnio o kojem bi se zakonskom razlogu za izuzeće u konkretnom slučaju radilo. Ovi žalbeni navodi branitelja su neosnovani. Naime, prema odredbi člana 39. tačka e) ZKP FBiH, sudija ne može vršiti sudijsku dužnost ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom i ovaj zakonski razlog za izuzeće odnosi se na sudije koje odlučuju o podnesenom pravnom lijeku i određuje da o podnesnom pravnom lijeku protiv neke odluke ne može odlučivati sudija koji je učestvovao u donošenju pobijane odluke. Kako predsjednica sudećeg vijeća prvostepenog suda učestvujući na glavnom pretresu nije odlučivala o bilo kakvoj žalbi nego je donijela prvostepenu presudu a o žalbama podnesenim protiv te presude odlučuje vijeće ovog suda, u konkretnom slučaju nije postojao razlog za izuzeće predsjednice sudećeg vijeća propisan u članu 39. tačka e) ZKP FBiH. Takođe, ovaj sud nalazi da okolnost da je predsjednica sudećeg vijeća kao član vanraspravnog vijeća u istom predmetu sudjelovala u donošenju rješenja o produženju pritvora osumnjičenima odnosno optuženima, sama po sebi, ne izaziva sumnju u njenu nepristrasnost i ne može predstavljati razlog za njeno izuzeće iz člana 39. tačka f) ZKP FBiH jer se ne radi o istom nivou dokazanosti činjenica koji je potreban za donošenje rješenja o produženju pritvora i za donošenje presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070–0–Kž–08–000471 od 14.01.2009. godine)

Instruktivni rok

10.

Član 145. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

I AKO TUŽITELJ NAKON ŠTO JE OD NJEGA ZATRAŽENO DA DOPUNI PRIJEDLOG ZA PRODUŽENJE PRITVORA KAKO BI SE PO NJEMU MOGLO POSTUPATI, NIJE PODNIIO DOPUNJENI PODNESAK NAJMANJE PET DANA PRIJE ISTEKA VREMENA TRAJANJA PRITVORA PO PRETHODNOM RJEŠENJU, TO NE MOŽE BITI OSNOV ZA ODBACIVANJE TOG PRIJEDLOGA KAO NEBLAGOVREMENOG. OVO ZBOG TOGA JER JE POMENUTI ROK U SMISLU ČLANA 145. STAV 3. ZKP FBiH SAMO INSTRUKTIVNI ROK I ZA NJEGOVO NEPOŠTIVANJE NISU PREDVIĐENE PROCESNE POSLJEDICE.

Iz obrazloženja:

Takođe, neosnovano se žalbom branitelja tvrdi da tužitelj, nakon što mu je prijedlog za produženje pritvora vraćen kako bi ga ispravio odnosno dopunio unošenjem sadržaja neophodnih da bi se po njemu moglo postupati, nije mogao istaknuti u dopunjenom podnesku prijedlog za produženje pritvora i po novom pritvorskom osnovu kojega nije sadržavao prvobitno podneseni prijedlog tužitelja. Naime, pravo je tužitelja da zahtijeva produženje pritvora po osnovu po kojem on smatra da i dalje postoje razlozi za pritvor.

Okolnost da je prijedlog za produženje pritvora po osnovu iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKP FBiH podnesen u dopunjenom podnesku koji nije podniet najmanje pet dana prije isteka roka trajanja pritvora po prethodnom rješenja o pritvoru, pri činjenici da je on podnesen prije isteka vremena trajanja pritvora po prethodnom rješenju, ne može biti osnov za odbacivanje tog prijedloga tužitelja kao neblagovremenog. Naime, rok iz člana 145. stav 3. ZKP FBiH je instruktivni rok predviđen zakonom kako bi se omogućilo blagovremeno donošenje odluke o osnovanosti prijedloga za produženje pritvora i iz cjeline zakonskih odredaba koji se odnose na pritvor vidljivo je da zakon za nepoštivanje tog roka ne predviđa kao posljedicu odbacivanje prijedloga za produženje pritvora kao neblagovremenog.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-09-000164 od 10.04.2009. godine).

Opasnost od ponavljanja krivičnog djela

11.

Član 146. stav 1. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO JE IZ OBRAZLOŽENJA POBIJANOG RJEŠENJA VIDLJIVO, DA PRITVOR OPTUŽENOM NIJE PRODUŽEN ZBOG OPASNOSTI OD PONAVLJANJA KRIVIČNOG DJELA SPOLNI ODNOŠAJ SA DJETETOM IZ ČLANA 207. STAV 5. U VEZI SA STAVOM 2. KZ FBiH PREMA ISTOVJETNIM OŠTEĆENIMA, NEGO OPĆENITO ZBOG OPASNOSTI OD PONAVLJANJA TAKVOG KRIVIČNOG DJELA ZA KOJE SE MOŽE IZREĆI KAZNA ZATVORA OD TRI GODINE ILI TEŽA KAZNA, ONDA SE PRAVILNOST TAKVOG ZAKLJUČKA PRVOSTEPENOG SUDA NE MOŽE DOVESTI U PITANJE ŽALBENIM PRIGOVORIMA BRANITELJA DA OPTUŽENI VEĆ DUŽI VREMENSKI PERIOD NIJE U KONTAKTU SA OŠTEĆENIMA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 09 0 K 002923 09 Kž 2 od 04.05.2009. godine).

Dobrovoljno prijavljivanje

12.

Član 146. stav 1. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ŽALBENI NAVOD DA SE OPTUŽENI DOBROVOLJNO PRIJAVIO NADLEŽNOM POLICIJSKOM ORGANU, NE MOŽE DOVESTI U PITANJE PRAVNI ZAKLJUČAK IZ POBIJANOG RJEŠENJA DA SU PREMA NJEMU ISPUNJENI UVJETI ZA PRODUŽENJE PRITVORA IZ OSNOVA ČLANA 146. STAV 1. TAČKA A) ZKP FBiH ZBOG OPASNOSTI OD BJEKSTVA, S OBZIROM DA JE BIO U BJEKSTVU I DA JE DONESENA NAREDBA TOGA SUDA DA SE ZA NJIM IZDA POTJERNICA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 09 0 K 004088 09 Kž od 01.07.2009. godine)

Kontrola pritvora

13.

Član 151. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

BUDUĆI DA POSTUPAK KONTROLE OPRAVDANOSTI PRITVORA U SMISLU ČLANA 151. STAV 1. ZKP FBiH PODRAZUMJEVA KONTROLU DALJEG POSTOJANJA UVJETA ZBOG KOJIH JE PRITVOR PREMA OPTUŽENOM BIO ODREĐEN ILI PRODUŽEN, PA PREMA TOME I OPĆEG UVJETA ZA ODREĐIVANJE ODNOSNO PRODUŽENJE PRITVORA IZ ČLANA 146. STAV 1. ISTOG ZAKONA – POSTOJANJA OSNOVANE SUMNJE DA JE OPTUŽENI UČINIO KRIVIČNO DJELO, TE KAKO POBIJANO RJEŠENJE NE SADRŽI IZJAŠNJENJE SUDA O DALJEM POSTOJANJU OVOG OPĆEG UVJETA ZA ODREĐIVANJE ODNOSNO PRODUŽENJE PRITVORA, ČINJENIČNO STANJE U POBIJANOM RJEŠENJU JE OSTALO NEPOTPUNO UTVRĐENO.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-09-000030 od 21.01.2009. godine)

Mogućnost korištenja općih pravnih akata kao dokaza

14.

Član 276. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO IZ OPĆIH PRAVNIH AKATA SUD NE MOŽE IZVODITI ZAKLJUČKE O POSTOJANJU ILI NEPOSTOJANJU ODREĐENIH ČINJENICA, JER SU ONI IZVOR PRAVA I SLUŽE ZA RJEŠAVANJE PRAVNIH PITANJA NA OSNOVU UTVRĐENIH ČINJENICA, ONDA SU BILI NEOSNOVANI PRIJEDLOZI TUŽITELJICE NA PRETRESU PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM DA SE MEĐU DOKAZE UVEDU STATUT RADNE ZAJEDNICE SIZ-a STANOVANJA CAZIN I ODLUKA O OSNIVANJU STAMBENOG FONDA OPĆINE CAZIN.

Iz obrazloženja:

Dakle, po ocjeni Vrhovnog suda Federacije, tužiteljica je imala respektabilan vremenski period od 3 mjeseca i 19 dana da osigura nove dokaze, te dosljedno tome nije bila u podređenom položaju u odnosu na suprotnu stranu. Samim tim, nije dovedeno u pitanje načelo pravičnog postupka, kako to tužiteljica sa svojim prigovorima želi prikazati.

I pored toga, prema stanju spisa predmeta, tužiteljica u navedenom razumnom vremenskom periodu koji je imala na raspolaganju nije osigurala nijedan novi dokaz koji bi se odnosio na sporna pitanja vlasništva i prava raspolaganja nad predmetnim stanom u vrijeme njegove dodjele, iako su odgovori na ta pitanja bili ključni za ocjenu da li je optužena na način opisan u izreci ove presude učinila krivično djelo za koje se tereti.

Istina, tužiteljica je pribavila Odluku o osnivanju stambenog fonda Općine Cazin („Službene novine općine Cazin“, broj: 1/99), ali to nije dokaz već podzakonski opći pravni akt u čijem članu 30. stav 1. je propisano da danom početka rada Fonda prestaje sa radom SIZ stanovanja Cazin, a u stavu 2. istog člana da njegova sredstva, prava, obaveze i zaposlene radnike preuzima Fond.

Prema tome, sa jedne strane ovaj opći pravni akt ne daje odgovore na pomenuta sporna pitanja koja se odnose na vlasništvo i pravo raspolaganja na predmetnim stanom u vrijeme njegove dodjele, a sa druge strane u odnosu na ova pitanja kao što je naprijed navedeno tužiteljica nije osigurala ni jedan novi dokaz. Ovo je očigledno posljedica pogrešnog tumačenja Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i ne uvažavanja zakonskih i konvencijskih obaveza na koje joj je ukazano i u naprijed navedenom rješenju Vrhovnog suda Federacije.

Nadalje, tužiteljica je u više navrata predlagala da se kao dokaz uvede Statut Radne zajednice SIZ-a stanovanja Cazin od 11.11.1978. godine, što Vrhovni sud Federacije nije prihvatio, te je rješenjem odbio takav prijedlog i ujedno odredio da se iz dokaznog materijala izdvoji Statut SIZ-a stanovanja Cazin iz mjeseca februara 1997. godine. Na sve ovo je bilo nužno ukazati i dati potrebna objašnjenja za ovakvo postupanje, jer bi u suprotnom po shvatanju tužiteljice i ovo moglo značiti da joj se kao strani u postupku uskraćuje razumna mogućnost da dokazuje tezu optužbe i takođe na ovaj način povređuje načelo pravičnog postupka sadržano u članu 6. stav 1. Evropske konvencije.

Objašnjenje Vrhovnog suda Federacije za odbijanje navedenog prijedloga ima svoju polaznu osnovu u tome da je Statut Radne zajednice SIZ-a stanovanja Cazin donesen na osnovu čl. 405. stav 2., 408. i 463. Zakona o udruženom radu. To znači da su na osnovu navedenih zakonskih odredaba radnici Radne zajednice SIZ-a stanovanja Cazin imali ovlašćenje da na održanom referendumu donesu pomenuti Statut, koji je postao njen glavni, opći pravni akt. Pošto je to tako, onda taj opći pravni akt ne može biti dokaz i predstavljati izvor saznanja o činjenicama, već je isti izvor prava i služi za rješavanje pravnih pitanja na osnovu utvrđenih činjenica.

Kada se naprijed izloženo ima u vidu, onda je potpuno jasno, da je prijedlog tužiteljice da se jedan opći pravni akt uvrsti u dokazni materijal bio pogrešan, pa je zbog toga i odbijen kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kžk-09-000013 od 22.06.2009. godine)

Izmjena optužbe

15.

Član 290. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

TUŽITELJICA MOŽE IZMJENITI OPTUŽBU NA PRETRESU PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM (ISTO TAKO I NA GLAVNOM PRETRESU PRED PRVOSTEPENIM SUDOM) U SKLADU SA PRAVILIMA POSTUPKA, ALI SAMO DO OKONČANJA DOKAZNOG POSTUPKA, A NE DO ZAVRŠETKA GLAVNOG PRETRESA.

Iz obrazloženja:

Prije okončanja dokaznog postupka predsjednica vijeća je pozvala stranke i branitelja da se očituju o prihvaćenim i preuzetim dokazima koji su izvedeni pred prvostepenim sudom, zatim da se očituju o svojim primjedbama ili eventualno da dadnu izjave da ostaju kod onih primjedbi koje su iznesene pred Kantonalnim sudom u Tuzli i da ako smatraju ukažu da treba preuzeti i prihvatiti još neki dokaz, zatim da se izjasne da li imaju novih dokaznih prijedloga, te ukoliko žele postaviti neki drugi zahtjev relevantan za ovaj krivični postupak.

Nakon toga su stranke i branitelj samo izjavili, da nemaju primjedbe na preuzete i prihvaćene dokaze izvedene pred prvostepenim sudom a nisu imali ni novih dokaznih prijedloga.

Takođe, i pored datih upozorenja da mogu postaviti neki drugi zahtjev relevantan za ovaj krivični postupak oni to nisu učinili, iako je to sa aspekta optužbe značilo mogućnost njene izmjene u onim okvirima koje dozvoljavaju pravila postupka.

S obzirom na naprijed navedeno i posebno okolnosti, da stranke i branitelj nisu imali novih dokaznih prijedloga predsjednica vijeća ovog suda je na osnovu ovlašćenja iz člana 291. stav 2. u vezi stava 1. ZKP FBiH objavila da je dokazni postupak dovršen.

Tužiteljica je tek tada prema zapisniku o pretresu „najavila“ da bi izmijenila činjenični opis djela optužbe, a onda kada je od strane predsjednice vijeća upozorena da je dokazni postupak već okončan iznijela je netačna tvrdjenja, da je to učinila prije njegovog okončanja. Po ocjeni ovog suda ovo sve je prije svega u suprotnosti jedno sa drugim, jer zbog čega bi tužiteljica nakon okončanja dokaznog postupka „najavila“ da bi izmijenila činjenični opis djela, ako je to već uradila prije toga.

I ne samo to, za ovo drugo tvrdjenje je najbitnije ukazati da je dijametralno suprotno od onoga kako je tekao i okončan dokazni postupak, odnosno oprečno je sa navodima iz zapisnika o pretresu.

Osim toga, kako to proizlazi iz zapisnika o pretresu tužiteljica je poslije toga i sama demantovala svoje prethodne netačne tvrdnje da je takav zahtjev za izmjenu optužbe

postavila prije okončanja dokaznog postupka. Ovo zbog toga, jer je navela da je to „namjeravala“ učiniti nakon što odbrana stavi svoje dokazne prijedloge, pa kako to nije učinjeno da ona nije mogla predvidjeti da će dokazni postupak biti okončan.

Međutim, imajući u vidu čitav slijed pretresa pred ovim sudom i nastalu procesnu situaciju kada je na kraju dokaznog postupka zatraženo od stranaka i branitelja da se izjasne o određenim okolnostima i eventualno o novim dokaznim prijedlozima kojih nije bilo i da je od strane predsjednice vijeća ukazano i na mogućnost postavljanja nekog zahtjeva relevantnog za krivični postupak, što je očigledno podrazumijevalo i mogućnost izmjene optužbe (koja bi mogla biti samo u skladu sa pravilima postupka) koju tužiteljica nije izvršila, onda je potpuno neprihvatljiva njena tvrdnja da je nakon izjašnjenja odbrane da nema primjedbe na preuzete i prihvaćene dokaze i da nema novih dokaznih prijedloga, bila neočekivana objava da je dokazni postupak okončan, kada je nasuprot tome tako nešto izričito propisano u odredbama člana 291. stav 2. u vezi stava 1. ZKP FBiH.

Konačno je tužiteljica prema zapisniku o pretresu promijenila i ta netačna tvrđenja, pa je iznijela novo tumačenje da predsjednica vijeća nije objavila da je glavni pretres dovršen (dakle, više nije dovodila u pitanje okolnosti, da je dokazni postupak bio okončan kada je postavila zahtjev za izmjenu optužbe), pa da je kako to tvrdi imala pravo da izmijeni optužbu.

Po nalaženju ovog suda, takva mogućnost je postojala u ranijim pravilima postupka koja su novelirana, pa je u smislu sada važeće odredbe člana 290. ZKP FBiH tako nešto moguće samo do okončanja dokaznog postupka, a ne do završetka glavnog pretresa. To dalje znači, da izneseno tumačenje tužiteljice ne samo da nema uporišta u navedenoj zakonskoj odredbi, već kao takvo znači i njeno faktičko derogiranje, s obzirom da se njime nastoji uspostaviti nepostojeće pravo izmjene optužbe do okončanja glavnog pretresa iako je nasuprot tome propisano da je to moguće do okončanja dokaznog postupka.

Pošto naprijed izloženo sudsko tumačenje ovog propisa mora imati za posljedicu njegovu adekvatnu primjenu, a ne njegovu derogaciju to i nije dozvoljeno tužiteljici da izvrši izmjenu optužbe nakon okončanja dokaznog postupka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070–0–Kžk–09–000007 od 16.04.2009. godine)

Obaveznost obavještanja branitelja

16.

Član 312. stav 1. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i

Član 5. stav 4. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava osnovnih sloboda

AKO NA SJEDNICI VIJEĆA ODRŽANOJ POVODOM PRIJEDLOGA ZA PRODUŽENJE PRITVORA, BRANITELJU OSUMNJIČENOG NISU DATA POTREBNA OBAVJEŠTENJA O DOKAZIMA KOJE JE DOSTAVIO TUŽITELJ, I NA KOJIMA ZASNIVA TAKAV PRIJEDLOG KAKO JE TO PROPISANO U ČLANU 61. STAV 2. ZKP FBiH, A ŠTO JE NEOPHODNO KAKO BI BRANITELJ MOGAO OSPORAVATI POSTOJANJE OPĆEG UVJETA ZA PRITVOR, ONDA JE TIME PRVOSTEPENI SUD PROPUSTIO OBEZBIJEDITI JEDNAKOST PRAVNIH SREDSTAVA I MOGUĆNOST OSUMNJIČENOG DA OSPORI OPRAVDANOST RAZLOGA ZA PRODUŽENJE PRITVORA, PA JE TIME POVRIJEĐENO NJEGOVO PRAVO NA ODBRANU, I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) NAVEDENOG ZAKONA, TE JE POVRIJEĐENA I ODREDBA ČLANA 5. STAV 4. EVROPSKE KONVENCije O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, branitelj osumnjičenog u žalbi ističe da je prvostepeni sud, prilikom odlučivanja o prijedlogu tužitelja za produženje pritvora osumnjičenom, ponovo povrijedio pravo osumnjičenog na odbranu jer ponovo, protivno članu 61. stav 2. ZKP FBiH, sud nije obavijestio branitelja o dokazima koji su relevantni za odlučivanje o osnovanosti prijedloga za produženje pritvora osumnjičenom odnosno za stvarnu mogućnost odbrane da osporava zakonitost i pravilnost odluke o produženju pritvora.

Ovi žalbeni navodi branitelja su osnovani.

Iz spisa predmeta vidljivo je da je na sjednici vijeća Kantonalnog suda u Bihaću, koja je održana dana 29.12.2008. godine povodom prijedloga kantonalnog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenom Kt-1326/08 od 25.12.2008. godine, kantonalni tužitelj, pri obrazlaganju tog prijedloga, naveo da je osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo radi kojeg se protiv njega vodi istraga zasnovana na izjavi oštećenog H.I. kao i na određenim materijalnim dokazima, između ostalog, na snimkama polnog akta koji je osumnjičeni snimao na svoj mobitel, te na nalazu o ljekarskom pregledu oštećenog od 02.12.2008. godine, a da je branitelj osumnjičenog, na istoj sjednici, izjavio da mu dokazi, na kojima kantonalni tužitelj zasniva svoju tvrdnju o postojanju osnovane sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo zbog kojeg se protiv njega vodi istraga, nisu prezentirani u smislu člana 61. stav 2. ZKP FBiH. Iz spisa predmeta je takođe vidljivo da je ovaj sud rješenjem 070-0-Kž-09-000007 od 08.01.2009. godine, odlučujući o žalbi branitelja protiv rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-Kv-08-000093 od 29.12.2008. godine koje je donijeto nakon pomenute sjednice vijeća prvostepenog suda, djelimično uvažio žalbu branitelja, navedeno rješenje Kantonalnog suda u Bihaću ukinuo i predmet vratio tom sudu na ponovno odlučivanje s obrazloženjem da je osnovan žalbeni prigovor branitelja da je u konkretnom slučaju postupljeno protivno odredbi člana 61. stav 2. ZKP FBiH jer da sud nije branitelju dao potrebna obavještenja o dokazima koje je dostavio tužitelj, a što je

neophodno kako bi branitelj mogao osporavati postojanje općeg uvjeta za produženje pritvora, te da je prvostepeni sud usljed toga propustio obezbijediti jednakost pravnih sredstava i mogućnost osumnjičenog da ospori opravdanost navedenih razloga za produženje pritvora, pa da je time povrijedio odredbu člana 5. stav 4. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud svoj zaključak o daljem postojanju osnovane sumnje da je osumnjičeni, učinio krivično djelo zbog kojeg se protiv njega vodi istraga zasnovao na iskazima osumnjičenog, iskazu oštećenog H.I. i svjedoka K.M. i P.A., te na medicinskoj dokumentaciji na ime oštećenog i snimkama, koje je mobitelom napravio osumnjičeni prilikom polnog akta sa oštećenim. Međutim, iz spisa predmeta vidljivo je da je prvostepeni sud, postupajući u smislu člana 61. stav 2. ZKP FBiH, osumnjičenom i njegovom branitelju, u pogledu dokaza koje je dostavio tužitelj, dao potrebna obavještenja samo u odnosu na iskaze svjedoka K.M. i P.A., te oštećenog H.I., a da odbrani opet nije dao obavještenje o svim dokazima na kojima je tužitelj temeljio svoj prijedlog za produženje pritvora i na kojima je i prvostepeni sud zasnovao svoj zaključak o daljem postojanju osnovane sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo zbog kojeg se protiv njega vodi istraga. Naime, prvostepeni sud je propustio to učiniti u pogledu medicinske dokumentacije na ime oštećenog i snimaka polnog akta koji je mobitelom učinio osumnjičeni. Na taj način odbrana je ponovo onemogućena da djelotvorno osporava dalje postojanje razloga za pritvor, pa je na taj način učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, te je povrijeđena i odredba člana 5. stav 4. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Osim toga, iz zapisnika o sjednici vijeća prvostepenog suda od 14.01.2009. godine vidljivo je da je branitelj osumnjičenog osporio zakonitost pritvora osumnjičenog od trenutka donošenja prethodnog rješenja o ukidanju pritvora. Kako je prvostepeni sud, kako se to osnovano ukazuje žalbom branitelja, propustio u svom rješenju dati ocjenu tih navoda branitelja, pobijano rješenje ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, te je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

Iz navedenih razloga je ovaj sud, na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH, donio rješenje kojim je žalbu branitelja osumnjičenog djelimično uvažio i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje. Pri ponovnom odlučivanju prvostepeni sud će otkloniti učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pa će nakon ocjene prijedloga tužitelja za produženje pritvora i navoda odbrane povodom tog prijedloga, moći donijeti pravilnu i na zakonu osnovanu odluku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-09-000044 od 30.01.2009. godine)

Zabrana obavljanja sudijske dužnosti

17.

Član 312. stav 1. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO JE SUDIJA ZA PREDHODNO SASLUŠANJE BIO PREDsjedNIK VIJEĆA KOJE JE ODLUČIVALO O ZAHTJEVU ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA ONDA JE U SMISLU ČLANA 39. TAČKA D) ZKP FBiH U DONOŠENJU POBIJANOG RJEŠENJA UČESTVOVAO SUDIJA KOJI SE MORAO IZUZETI, PA JE TIM UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA A) ISTOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta vidljivo je da je sudija Č.Z., koji je bio predsjednik vijeća koje je odlučivalo o zahtjevima osuđenog i njegove braniteljice za ponavljanje krivičnog postupka, u istom krivičnom predmetu postupao kao sudija za prethodno saslušanje.

Odredbom člana 39. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH) propisano je da sudija ne može vršiti sudijsku dužnost ako je, u istom krivičnom predmetu, između ostalog, učestvovao kao sudija za prethodno saslušanje. Ova zabrana odnosi se na dalje obavljanje bilo koje sudijske dužnosti u istom krivičnom predmetu neovisno od faze postupka u kojoj se predmet nalazi, tj. neovisno da li se radi o prvostepenom ili drugostepenom krivičnom postupku ili o postupku po vanrednom pravnom lijeku. Stoga se osnovano žalbom osuđenog ističe da je u konkretnom slučaju, pošto je sudija Č.Z. bio predsjednik vijeća koje je odlučivalo o njegovom i zahtjevu njegove braniteljice za ponavljanje postupka, u donošenju pobijane odluke učestvovao sudija koji je morao biti izuzet.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 06 0 K 000018 09
Kž od 03.04.2009. godine)

Neiznošenje dijelova iskaza svjedoka

18.

Član 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO SUD NA OSNOVU IZVEDENIH DOKAZA NIJE MOGAO POUZDANO UTVRDITI, DA JE OPTUŽENI UČESTVOVAO U NAPADU NA CIVILNO STANOVNIŠTVO KOJI JE IMAO ZA POSLJEDICU SMRT LJUDI, ZATIM DA JE UČESTVOVAO U MUČENJU, NEČOVJEČNOM POSTUPANJU I NANOŠENJU VELIKIH PATNJI ILI POVREDA TJELESNOG INTEGRITETA ILI ZDRAVLJA CIVILNOG STANOVNIŠTVA, TE U NJIHOVOM PROTUZAKONITOM ODVOĐENJU U LOGORE I LIŠAVANJU PRAVA NA PRAVILNO I NEPRISTRASNO SUĐENJE, ONDA NEIZNOŠENJEM U OBRAZLOŽENJU PRESUDE ONIH DIJELOVA ISKAZA SVJEDOKA KOJI SE ODOSE NA SAMO PRISUSTVO OPTUŽENOG U SELIMA MUSIĆI I KUĆICE U DANE KADA JE IZVRŠEN NAPAD NA CIVILNO STANOVNIŠTVO, NIJE UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA

KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH, JER SE TI DIJELOVI ISKAZA NE ODOSE NA OKOLNOSTI RELEVANTNE ZA UTVRĐIVANJE POSTOJANJA KRIVIČNOG DJELA I KRIVIČNE ODGOVORNOSTI OPTUŽENOG ZA RADNJE ZA KOJE JE PRVOSTEPENOM PRESUDOM OSLOBOĐEN OD OPTUŽBE

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-06-000159 od 19.09.2006. godine)

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

19.

Član 312. stav 1. točka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NEOSNOVANO SE ŽALBOM BRANITELJA TVRDI DA JE PRVOSTEPENI SUD UČINIO BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH TIME ŠTO OBRAZLOŽENJE POBIJANE PRESUDE NE DAJE NIKAKVE RAZLOGE O MOTIVU OPTUŽENIH DA UČINE KRIVIČNO DJELO ZA KOJE SU OGLAŠENI KRIVIM. OVO RADI TOGA, JER BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH POSTOJI AKO U PRESUDU NISU NAVEDENI RAZLOZI O ODLUČNIM ČINJENICAMA, PA, KAKO MOTIV NIJE ODLUČNA ČINJENICA U POGLEDU KRIVIČNOG DJELA NEOVLAŠĆENA PROIZVODNJA I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DRUGA IZ ČLANA 238. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH ZA KOJE SU OPTUŽENI OGLAŠENI KRIVIMA, NEPOSTOJANJE RAZLOGA U POBIJANOJ PRESUDI O MOTIVU UČINJENJA DJELA NE PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-08-000471 od 14.01.2009. godine)

Bitna povreda zbog nedonošenja odluke o izuzeću tužitelja

20.

Član 312. stav 2. u vezi sa članom 43. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

U SLUČAJU AKO JE NA SJEDNICI VIJEĆA KOJA SE ODRŽAVA POVODOM PRIJEDLOGA ZA PRODUŽENJE PRITVORA, BRANITELJ OSUMNJIČENOG PODNIO ZAHTJEV ZA IZUZEĆE TUŽITELJA, ONDA JE SHODNOM PRIMJENOM ČLANA 43. ZKP FBiH OVAJ BIO DUŽAN OBUSTAVITI SVAKI RAD NA PREDMETU OSIM PREDUZIMANJA ONIH RADNJI ZA KOJE POSTOJI OPASNOST OD ODLAGANJA, PA JE U TAKVOJ PROCESNOJ SITUACIJI BILA OBAVEZA SUDA PREKINUTI SJEDNICU VIJEĆA DOK KOLEGIJ TUŽITELJSTVA NE DONESE ODLUKU O ZAHTJEVU ZA IZUZEĆE. KAKO JE IZOSTALO TAKVO POSTUPANJE ONDA JE TO MOGLO UTJECATI NA PRAVILNOST I ZAKONITOST

DONESENE ODLUKE O PRODUŽENJU PRITVORA PREMA OSUMNJIČENOM I TIME JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 43. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

Pobijajući zakonitost i pravilnost prvostepenog rješenja, branitelj osumnjičenog S.K. u žalbi ističe da je na ročištu koje je, povodom prijedloga kantonalnog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenom održano pred Kantonalnim sudom u Tuzli dana 03.03.2009.godine, zatražio izuzeće postupajućeg tužitelja, ali da, iako je bilo nužno prvo riješiti podneseni zahtjev za izuzeće postupajućeg tužitelja, pa potom rješavati o prijedlogu za produženje pritvora, prvostepeni sud nije tako učinio nego je, ne čekajući odluku o podnesenom zahtjevu za izuzeće tužitelja, donio svoju odluku povodom prijedloga postupajućeg tužitelja za produženje pritvora.

Ovi žalbeni navodi branitelja su osnovani. Naime, odredbom člana 44. ZKP FBiH propisano je da se odredbe o izuzeću sudija shodno primjenjuju i na tužitelja. To znači da se i na tužitelja shodno primjenjuje odredba člana 43. ZKP FBiH, kojom je propisano da kad sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a, ako se radi o izuzeću iz člana 39. tačka f) tog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja. Iz zapisnika sa ročišta održanog dana 03.03.2009.godine pred Kantonalnim sudom u Tuzli, a povodom prijedloga kantonalnog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenom, vidljivo je da je na tom ročištu branitelj osumnjičenog podnio zahtjev za izuzeće postupajućeg tužitelja. Usljed toga, shodnom primjenom člana 43. ZKP FBiH, postupajući tužitelj je bio dužan odmah obustaviti svaki rad na predmetu jer se izuzetak propisan u tom članu, koji se odnosi na zahtjev za izuzeće po članu 39. tačka f) ZKP FBiH i prema kojem do donošenja rješenja o zahtjevu za izuzeće sudija odnosno tužitelj može preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja, ne može odnositi na radnje koje predstavljaju odluke tužitelja, koje on, na osnovu zakonskih ovlaštenja, donosi u određenom predmetu kao što je, na primjer, odluka da se predloži produženje pritvora osumnjičenom. Iz tog razloga sud je bio dužan prekinuti sjednicu dok kolegij tužiteljstva ne donese odluku o zahtjevu za izuzeće postupajućeg tužitelja koji je u konkretnom predmetu podnio prijedlog za produženje pritvora. Propust prvostepenog suda da to učini, s obzirom da je riječ o donošenju odluke povodom prijedloga postupajućeg tužitelja za produženje pritvora osumnjičenom, mogao je utjecati na pravilnost i zakonitost donesene odluke.

Iz navedenog razloga je ovaj sud, na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH, donio rješenje kojim se djelimično uvažava žalba branitelja osumnjičenog, pobijano rješenje ukida i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Pri ponovnom odlučivanju, prvostepeni sud će otkloniti učinjenu povredu postupka, pa će, nakon brižljive i savjesne ocjene svih relevantnih okolnosti, vodeći računa o svojoj dužnosti da da potpune i određene razloge za svaki svoj zaključak povodom prijedloga za produženje pritvora, moći donijeti pravilnu i na zakonu osnovanu odluku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Kž-09-000112 od 12.03.2009. godine)

GRAĐANSKO PRAVO

STVARNO PRAVO

Građenje – privremeni objekat

21.

Član 10. stav 3. i član 27. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

PRIVREMENI OBJEKAT KOJI NEMA TRAJNU NAMJENU NE MOŽE DOBITI SVOJSTVO OBJEKTA TRAJNE NAMJENE SAMO USLIJED ČINJENICE DA U ODREĐENOM VREMENSKOM PERIODU NIJE TRAŽENO NJEGOVO UKLANJANJE, PA SE GRAĐENJEM TAKVOG OBJEKTA NA TUĐEM ZEMLJIŠTU NE MOŽE STEĆI PRAVO VLASNIŠTVA.

Iz obrazloženja:

Poslovni objekat tužiteljice koji nema trajnu namjenu (rješenjem Opštinskog sekretarijata za privredu, urbanizam i stambeno-komunalne poslove Skupštine Opštine Glamoč broj 03/3-361-37/89 od 20.06.1989. godine tužiteljici je kao investitoru odobrena izgradnja frizerskog salona kao privremenog objekta) ne može vremenom zato što nije traženo njegovo uklanjanje postati objekat trajne namjene, kako to tužiteljica tvrdi u reviziji.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000324 od 26.05.2009.godine)

Pravo vlasništva – pravni posao

22.

Član 25. stav 1. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima i član 5. stav 1. Zakona o zemljišnim knjigama F BiH

DO POČETKA PRIMJENE ZAKONA O ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA FEDERACIJE BIH UKNJIŽBA PRAVA VLASNIŠTVA U ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA, KAO NAČIN STICANJA PRAVA VLASNIŠTVA, ODNOSILA SE NA STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA TEMELJEM PRAVNOG POSLA, A NE I NA STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA GRAĐENJEM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000824 od 07.07.2009. godine)

Građenje – građevinski objekat

23.

Član 27. stav 1. Zakona o vlasničko pravnim odnosima

SEPTIČKA JAMA NEMA SVOJSTVO GRAĐEVINSKOG OBJEKTA KOJEG IMA U VIDU ODREDBA ČLANA 27. STAV 1. ZAKONA O VLASNIČKO PRAVNIM ODNOSIMA, PA STOGA NEMA USLOVA ZA STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA NA TUĐEM ZEMLJIŠTU GRAĐENJEM SEPTIČKE JAME.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001273 od 20.01.2009. godine)

Dosjelost – društveno (državno) vlasništvo

24.

Član 32. Zakona o vlasničko pravnim odnosima.

ODREDBE ZAKONA O OSNOVAMA VLASNIČKIH ODNOSA, KAO NI ODREDBE KASNIJEG ZAKONA O VLASNIČKO-PRAVNIM ODNOSIMA, NE DJELUJU RETROAKTIVNO, PA STOGA ODREDBE TIH ZAKONA NE KONVALIDIRAJU ODOSE KOJI SU DO TADA POSTOJALI IZMEĐU ODREĐENIH SUBJEKATA U SMISLU PRIZNAVANJA DOTADAŠNJEG TOKA DOSIJEDANJA NA STVARIMA U DRUŠTVENOM VLASNIŠTVU.

Iz obrazloženja:

Prema usvojenom pravnom stavu ovog revizijskog suda vrijeme potrebno za sticanje prava vlasništva dosjelošću na nekretninama u društvenom (državnom) vlasništvu, kakav status nesporno ima nekretnina koja je predmet ovog spora, počinje teći od dana stupanja na snagu Zakona o osnovama vlasničkih odnosa, koji je stupio na snagu 10.10.1995. godine.

Naime, tek je navedenim Zakonom izostavljena odredba člana 29. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, koja je izričito određivala da se pravo vlasništva ne može steći dosjelošću na stvarima u društvenom vlasništvu. Odredbe Zakona o osnovama vlasničkih odnosa, kao ni odredbe kasnijeg Zakona o vlasničko-pravnim odnosima, ne djeluju retroaktivno, pa stoga odredbe tih zakona ne konvalidiraju odnose koji su do tada postojali između određenih subjekata u smislu priznavanja dotadašnjeg toka dosijedanja na stvarima u društvenom vlasništvu. Stavljanje van snage odredbe člana 29. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima znači samo njeno ukidanje (ex nunc), a ne i poništavanje (ex tunc), pa se vrijeme posjedovanja stvari u društvenom vlasništvu do 10.10.1995. godine ne može računati u dosjelost.

Posjednici stvari (u konkretnom slučaju tužitelj) za koje je sticanje dosjelošću bilo izričito isključeno zakonom znali su da stvar nije sposobna za dosjedanje, a znali su to i ovlaštenici prava raspolaganja na istoj stvari, pa nisu protiv opasnosti gubitka stvari zbog dosjedanja drugog morali koristiti odgovarajuća pravna sredstva. Stoga su, suprotno stanovištu revidenta, bez pravnog učinka činjenica da je on počev od 15.09.1980. godine neprekidno posjedovao spornu nekretninu, jer ta činjenica može proizvoditi pravne učinke samo ako je to zakonom određeno, a u konkretnom slučaju odredba člana 29. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima toj činjenici oduzima pravni značaj pretpostavke za sticanje prava vlasništva dosjelošću. Zbog toga se vrijeme od 15.09.1980. godine do 10.10.1995. godine ne može tužitelju uračunati kao vrijeme dosjedanja prava vlasništva, a nesporno je da tužitelj, računajući od 10.10.1995. godine, nije ispunio uslov dvadesetogodišnjeg savjesnog i neprekidnog posjedovanja sporne nekretnine, kao pretpostavku vanrednog dosjedanja iz člana 32. stav 2. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-06-000098-13/09 od 14.05.2009. godine)

Upis zemljišne knjige – oboriva pretpostavka

25.

Član 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

UKOLIKO SE RADI O NEKRETNINI UPISANOJ U JAVNOJ KNJIZI NA IME TUŽITELJA NE VAŽI NEOBORIVA, VEĆ OBORIVA PRETPOSTAVKA DA JE STVAR NJEGOVO VLASNIŠTVO, TAKO DA KO TVRDI SUPROTNO TO MORA I DOKAZATI.

TUŽENI MOŽE U PARNICI ISTAĆI PRIGOVOR DA TUŽITELJ NIJE VLASNIK, ODNOSNO DA JE ON SAM STEKAO PRAVO VLASNIŠTVA DOSJELOŠĆU ILI PO DRUGOM PRAVNOM OSNOVU, PA SE UTVRĐIVANJE PRAVA VLASNIŠTVA TUŽITELJA POJAVLJUJE TADA U PARNICI KAO PRETHODNO PITANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001542 od 08.09.2009. godine)

Reivindikacioni zahtjev

26.

Član 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

PREDMET REIVINDIKACIONOG ZAHTJEVA MOŽE BITI SAMO INDIVIDUALNO ODREĐENA STVAR ILI NJEN ODREĐEN DIO.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj:070-0-Rev-07-001797 od 19.03.2009. godine)

Pravo korištenja na zajedničkim dijelovima zgrade

27.

Član 43. do 50. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

SISTEM VLASNIČKO-PRAVNE ZAŠTITE UREĐEN ODREDBAMA ČLANA 43. DO 50. ZAKONA O VLASNIČKO-PRAVNIM ODNOSIMA ODNOSI SE KAKO NA ZAŠTITU INDIVIDUALNOG VLASNIKA, TAKO I NA ZAŠTITU VLASNIKA POSEBNOG DIJELA ZGRADE, PRI ČEMU VLASNIK POSEBNOG DIJELA ZGRADE MOŽE ŠTITITI I TRAJNO PRAVO KORIŠTENJA KOJE NA ZAJEDNIČKIM DIJELOVIMA ZGRADE PRIPADAJU SVIM ILI SAMO NEKIM VLASNICIMA POSEBNOG DIJELA ZGRADE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001662 od 16.12.2008. godine)

Propast stvari

28.

Član 53. stav 1. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

ZA POSTOJANJE PRAVA SVOJINE KAO SUBJEKTIVNOG PRAVA POTREBNO JE POSTOJANJE OBJEKTA TOG PRAVA.

PRAVO VLASNIŠTVA PRESTAJE PROPAŠĆU STVARI, PRI ČEMU PROPAST STVARI TREBA SHVATITI U SMISLU PRESTANKA POSTOJANJA STVARI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000484 od 18.06.2009. godine)

Sticanje prava služnosti

29.

Član 59. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

ODREDBA ČLANA 59. ZAKONA O VLASNIČKO PRAVNIM ODNOSIMA NE PODRAZUMIJEVA MOGUĆNOST DA SE PRAVO STVARNE SLUŽNOSTI STIČE DONOŠENJEM PLANOVA O UREĐENJU PROSTORA ILI DONOŠENJEM ODOBRENJA ZA GRADNJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001273 od 20.01.2009. godine)

Zaštita posjeda

30.

Član 76. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

TUŽENI, KAO DIREKTOR PREDUZEĆA KOJE SPORNU NEKRETNINU KORISTI KAO ZAKUPAC, VRŠI FAKTIČKU VLAST NA STVARI ZA TO PRAVNO LICE, PA U SMISLU ODREDBE ČLANA 76. ZAKONA O VLASNIČKO-PRAVNIM ODNOSIMA NEMA POSJED NA TOJ STVARI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001238 od 17.03.2009 godine)

Predaja nekretnine u posjed

31.

Član 33. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

DO STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O OSNOVNIM SVOJINSKO-PRAVNIM ODNOSIMA (01.09.1980. GODINE) PREDAJA NEKRETNINE U POSJED STICAOCU PREDSTAVLJALA JE ZAKONIT NAČIN STICANJA PRAVA RASPOLAGANJA TEMELJEM PRAVNOG POSLA IZMEĐU PRAVNIH LICA NA NEKRETNINI U DRUŠTVENOM VLASNIŠTVU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001500 od 12.02.2009. godine)

Pravo na zajedničkim dijelovima zgrade - akcesornost

32.

Član 2. stav 3. u vezi sa članom 4. stav 2. Zakona o svojini na dijelovima zgrada

AKO JE ZGRADA KAO CJELINA U DRUŠTVENOM VLASNIŠTVU, PRAVO VLASNIŠTVA NA POSEBNOM DIJELU ZGRADE JE GLAVNO PRAVO (PRAVO NA GLAVNOJ STVARI), DOK JE PRAVO NA ZAJEDNIČKIM DIJELOVIMA ZGRADE AKCESORNO PRAVO, PA SE SVE PROMJENE U PRAVU NA GLAVNOJ STVARI ODOSE I NA AKCESORNA PRAVA.

PRIJENOSOM PRAVA VLASNIŠTVA NA POSEBAN DIO ZGRADE (STAN) PRENOSI SE I PRAVO KORIŠTENJA NA ZAJEDNIČKOM DIJELU ZGRADE (PODRUM).

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 19. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 6/80, važećeg u vrijeme zaključenja spornog kupoprodajnog ugovora između tužitelja i tuženog, propisano je da u slučajevima i pod uslovima određenim zakonom može postojati pravo svojine na stan i poslovnu prostoriju kao poseban dio zgrade.

Prema odredbi člana 2. stav 3. Zakona o svojini na dijelovima zgrada („Službeni list SR BiH“ broj 35/77) predmet etažne svojine mogu biti samo pojedini stanovi i pojedine poslovne prostorije.

Odredbom člana 4. stav 2. istog Zakona propisano je da na zajedničkim dijelovima zgrade koji služe samo nekim a ne svim posebnim dijelovima zgrade (posebna ulazna vrata, stepenište, dimnjaci, liftovi, tavana i podrumne prostorije, pregradni zidovi između dva stana ili prostorije i sl.), ako je zgrada u društvenoj svojini, etažni vlasnici tih posebnih dijelova imaju zajedničko pravo korišćenja.

Ustanova etažnog vlasništva uređuje pravnu vezu između posebnog dijela zgrade i zajedničkih dijelova zgrada, kao i vezu zgrade prema građevinskoj parceli.

Na posebni dio zgrade etažni vlasnik ima isključivo pravo vlasništva, dok na zajedničkim dijelovima zgrade, ukoliko je zgrada u društvenoj svojini kako je to slučaj u ovoj parnici, etažni vlasnik ima trajno pravo korišćenja, kako je to pravilno u razlozima svoje odluke naveo i prvostepeni sud.

Ako je zgrada kao cjelina u društvenom vlasništvu, pravo vlasništva na posebnom dijelu zgrade je glavno pravo (pravo na glavnoj stvari), dok je pravo na zajedničkim dijelovima zgrade akcesorno pravo, pa se sve promjene u pravu na glavnoj stvari odnose i na akcesorna prava. Prijenosom prava vlasništva na poseban dio zgrade (stan) prenosi i pravo korišćenja na zajedničkom dijelu zgrade (podrum), pa vlasnici pojedinih posebnih dijelova stembene zgrade ne mogu valjano otuđiti zajedničke dijelove zgrade na kojima imaju samo pravo korišćenja. Stoga je u konkretnom slučaju tuženi kupoprodajnim ugovorom od 21.11.1989. godine, pored prava vlasništva na dvosobnom stanu, prenio na tužitelja i pravo korišćenja na predmetnom podrumu, kao zajedničkom dijelu zgrade koji služi tom stanu, kako to pravilno zaključuje prvostepeni sud, bez obzira što taj podrum nije naveden kao predmet ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001662 od 16.12.2008. godine)

OBLIGACIONO PRAVO- OPĆI DIO

Nedopuštena pobuda

33.

Član 53. stav 1. i 2. ZOO

OKOLNOST ŠTO JE TUŽITELJ, KAO TEHNIČKI DIREKTOR I SUVLASNIK TUŽENOG, SMATRAO DA MU ČINJENICA DA JE IZMIRIO DUG TUŽENOG DAJE ZAKONSKI OSNOV DA ZAHTIJEVA POVEĆANJE SVOG VLASNIČKOG ULOGA U DRUŠTVU (TAJ ZAHTJEV JE PRAVOMOĆNO ODBIJEN U OVOJ PARNICI), ŠTO BI OSNOVOM UGOVORA SA DRUGIM SUVLASNICIMA MOGAO I ISHODITI, NEMA SAMA PO SEBI PRAVNI ZNAČAJ NEDOPUŠTENE POBUDE IMAJUĆI U VIDU ČINJENICU DA JE IZMIRENJE DUGA I ZAKLJUČENJE UGOVORA O ISPUNJENJU POTRAŽIVANJA BILO NEODLOŽNO I KORISNO ZA TUŽENOG, A DA TUŽENI TOKOM POSTUPKA NIJE DOKAZAO DA JE DRUGA UGOVORNA STRANA (BANKA) ZNALA ILI MORALA ZNATI DA JE NEDOPUŠTENA POBUDA BITNO UTICALA NA ODLUKU TUŽITELJA DA ZAKLJUČI UGOVOR O ISPUNJENJU POTRAŽIVANJA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-06-001388-4
od 20.11.2008. godine)

Zaključenje ugovora - poslovna sposobnost

34.

Član 56. stav 1. ZOO

POSLOVNA SPOSOBNOST UGOVARAČA, KAO PRETPOSTAVKA PRAVNE VALJANOSTI UGOVORA, CIJENI SE PREMA NJEGOVOJ SPOSOBNOSTI ZA RASUĐIVANJE U VRIJEME ZAKLJUČENJA UGOVORA, PA OKOLNOST DA JE U VRIJEME VOĐENJA PREDMETNE PARNICE POKRENUT VANPARNIČNI POSTUPAK ZA POTPUNO ODUZIMANJE NJEGOVE POSLOVNE SPOSOBNOSTI NIJE, SAMA PO SEBI, DOKAZ DA JE UGOVARAČ U VRIJEME ZAKLJUČENJA UGOVORA BIO POSLOVNO NESPOSOBAN.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001794 od
26.02.2009. godine)

Sporazum o prestanku radnog odnosa – teška materijalna situacija poslodavca

35.

Član 60. Zakona o obligacionim odnosima.

TEŠKA MATERIJALNA SITUACIJA POSLODAVCA, USLIJED KOJE ZAPOSLENICIMA NIJE ISPLAĆIVANA PLAĆA U DUŽEM VREMENSKOM PERIODU, TE SVE NEIZVJESNOSTI KOJIMA SU U TAKVOJ SITUACIJI IZLOŽENI ZAPOSLENICI ZBOG TEŠKOG FINANSIJSKOG STANJA POSLODAVCA I NJEGOVOG MOGUĆEG STEČAJA, SAMA PO SEBI, NE MOŽE PREDSTAVLJATI NEDOPUŠTENU PRIJETNJU KOJU IMA U VIDU ODREDBA ČLANA 60. ZOO-A, PA ZAPOSLENICI NE MOGU OSNOVOM NAVEDENE ZAKONSKE ODREDBE S USPIJEHOM POBIJATI SVOJE IZJAVE O SPORAZUMNOM PRESTANKU RADNOG ODNOSA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001638 od 23.12.2008. godine)

Naknadne refleksije ratnih zbivanja-karakter dobrovoljnosti

36.

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima u vezi sa članom 21 a) Zakona o prometu nepokretnosti.

NE SAMO RATNE OKOLNOSTI, VEĆ I NAKNADNE REFLEKSIJE RATNIH ZBIVANJA MOGU STVORITI OKOLNOSTI KOJE U BITNOJ MJERI MOGU OSTVARITI UTICAJ NA FORMIRANJE VOLJE UGOVARAČA PRI ZAKLJUČIVANJU UGOVORA I TOJ VOLJI ODUZETI KARAKTER DOBROVOLJNOSTI, ALI JE TUŽITELJ DUŽAN DOKAZATI POSTOJANJE TAKVIH NAKNADNIH OKOLNOSTI.

Iz obrazloženja:

Prvopostavljeni tužbeni zahtjev upravljen je na utvrđivanje ništavosti navedenog ugovora po članu 21.a. Zakona o prometu nepokretnosti.

Odredbama navedenog zakonskog člana je u relevantnom dijelu propisano da su ništavi i ne predstavljaju osnov za sticanje prava vlasništva nad nekretninama svi pravni poslovi koji su zaključeni nakon 30. aprila 1991. godine, kojima je vlasnik nepokretnosti u svojini građana pod djelovanjem prinude, prevare ili sile prenio pravo vlasništva na drugo fizičko ili pravno lice.

Navedena zakonska odredba ugrađena je u zakon u vrijeme ratnog stanja i nema sumnje da je imala za cilj da oduzme pravnu važnost svim onim pravnim poslovima koji zbog okolnosti ratnog stanja nisu imali karakter stvarne dobrovoljnosti i koji, dakle, nezavisno od ratnih okolnosti ne bi bili ni zaključeni, tako da prijetnja i prevara koju ima u vidu navedena zakonska odredba imaju širi kontekst od klasične prijetnje i prevare koje imaju u vidu odredbe člana 61. i 65. ZOO-a.

Tumačeći i primjenjujući navedenu zakonsku odredbu upravo u navedenom smislu, nižestepeni sudovi su, suprotno prigovoru revidenta, pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da je sporni ugovor posljedica tužiočeve slobodno izražene volje, na koju nisu bili od odlučnog uticaja okolnosti kojima bi se mogao dati karakter prinude ili ozbiljne

opasnosti u smislu člana 21.a. Zakona o prometu nepokretnosti, za koji zaključak su dali razloge koji su prihvatljivi i za ovaj sud.

Donoseći navedeni pravni zaključak nižestepeni sudovi su pravilno imali u vidu činjenična utvrđenja da je sporni ugovor zaključen po proteku više od četiri godine od završetka rata da nakon 1997. godine tužitelj nije bio izložen nikakvim prijetnjama ili zastrašivanjima koje bi ga spriječavale ili odvrćale u realizaciji prava da se vrati u svoj prijeratni dom. Sudovi su također imali u vidu i činjenicu da je tužitelj tek na raspravi od 12.04.2005. godine, dakle nakon pune tri godine vođenja predmetne parnice, po prvi put iznio tvrdnju da sporni ugovor nije rezultat njegove slobodno izražene volje, budući da je do tog momenta ugovor pobijao tvrdeći da je bio u zabludi o bitnim svojstvima nekretnine koju je dobio u zamjenu.

Ovaj revizijski sud je mišljenja da ne samo ratne okolnosti, već i naknadne refleksije ratnih zbivanja mogu stvoriti okolnosti koje u bitnoj mjeri mogu ostvariti uticaj na formiranje volje ugovarača pri zaključivanju ugovora i toj volji oduzeti karakter dobrovoljnosti. Međutim, imajući u vidu činjenično stanje za koje je revizijski sud vezan, ovaj sud smatra da se u konkretnom slučaju ne može osnovano zaključiti da je sporni ugovor zaključen u uslovima postojanja pritiska i prijetnje, odnosno u uslovima i okolnostima u kojima je bila ugrožena ili nije bila obezbijedena sigurnost ljudi i imovine. Stoga se ne može prihvatiti prigovor revidenta da sporni ugovor nije izraz njegove slobodne volje, već posljedica činjenice da je on žrtva etničkog progona i spriječavanja da se vrati u svoje prijeratno prebivalište.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000078 od 17.03.2009. godine)

Nemogućnost ispunjenja ugovora

37.

Član 124. i član 262. stav 2. i 4. ZOO

KADA TUŽENI NIJE U MOGUĆNOSTI PREDATI UGOVOROM ODREĐENI STAN, KAO NAKNADU ZA OŠTEĆENI PORODIČNI STAMBENI OBJEKAT, OBAVEZA TUŽENOG MOŽE GLASITI NA NAKNADU ŠTETE U VISINI TRŽIŠNE VRIJEDNOSTI PREDMETNOG STANA U VRIJEME DONOŠENJA PRVOSTEPENE PRESUDE, JER SE JEDINO NA TAJ NAČIN TUŽIOČEVA MATERIJALNA SITUACIJA MOŽE DOVESTI U ONO STANJE U KAKVOM BI BILA DA NIJE BILO PROPUSŠTANJA TUŽENE U IZVRŠENJU UGOVORNE OBAVEZE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001864 od 19.03.2009. godine)

Posljedice raskida ugovora

38.

Član 132. Zakona o obligacionim odnosima.

ODREDBE ČLANA 132. STAV 2. I 4. ZOO-A NISU ODREDBE IMPERATIVNOG KARAKTERA, PA SU STRANKE U UGOVORU OVLAŠTENE UGOVORITI MEĐUSOBNA PRAVA I OBAVEZE ZA SLUČAJ RASKIDA UGOVORA I DRUGAČIJE NEGO ŠTO JE TO REGULISANO NAVEDENIM ZAKONSKIM ODREDBAMA.

SAMO UKOLIKO SE STRANKE U UGOVORU DRUGAČIJE NE SPORAZUMIJU O UČINCIMA RASKIDA UGOVORA, PRIMJENJUJU SE ODREDBE ČLANA 132. ZOO-A.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001628 od 17.03.2009. godine)

Odgovornost sudije za štetu

39.

Član 172. Zakona o obligacionim odnosima.

U SUDSKOJ PRAKSI (ZA RAZLIKU OD PRAVNE TEORIJE), ŠIROKO JE PRIHVAĆENO STANOVIŠTE PO KOME PRAVNO LICE NIJE ODGOVORNO ZA ŠTETU KOJA NEKOME NASTANE U SUDSKOM POSTUPKU USLIJED POGREŠNE PRIMJENE PROPISA KAO POSLJEDICE POGREŠNOG PRAVNOG TUMAČENJA PROPISA, OSIM AKO JE U PITANJU NAMJERA ILI KRAJNJA NEPAŽNJA.

SMATRA SE DA JE POGREŠNO TUMAČENJE PROPISA MOGUĆE U REDOVNOM TOKU STVARI U POSTUPANJU SUDIJE PRI VRŠENJU SUDAČKE DUŽNOSTI I DA STOGA NE POSTOJI OSNOV ZA ODGOVORNOST KADA JE U PITANJU OBIČNA NEPAŽNJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001728 od 20.01.2009. godine)

Izmakla korist

40.

Član 219. ZOO

PRESTANKOM UGOVORA O ZAKUPU TUŽENI, KAO BIVŠI ZAKUPAC, DUŽAN JE DO VRAĆANJA STVARI PLATITI TUŽITELJU, KAO VLASNIKU I BIVŠEM ZAKUPODAVCU, NAKNADU IZMAKLE KORISTI (ČLAN 189. STAV 3. ZOO) ILI NAKNADU ZA UPOTREBU TUĐE STVARI U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 219. ZOO, A NE PLATITI MU ZAKUPNINU U VISINI NAVEDENOJ U UGOVORU O ZAKUPU KOJI JE PRESTAO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 58 0 P 012021 08 Rev od 23.06.2009. godine)

Zatezna kamata kao glavni dug

41.

Član 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

TEK NAKON PLAĆANJA GLAVNOG DUGA, AKO NISU PLAĆENE I ZATEZNE KAMATE, ONE SE OSAMOSTALJUJU I OBRAČUNAVAJU U APSOLUTNOM IZNOSU KAO GLAVNO POTRAŽIVANJE, NA KOJE SE MOŽE ZAHTIJEVATI ZATEZNA KAMATA OD DANA KADA JE SUDU PODNESEN ZAHTJEV ZA NJIHOVU ISPLATU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 279. stav 2. ZOO-a na iznos neisplaćene kamate može se zahtijevati zatezna kamata samo od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njenu isplatu.

Zatezne kamate nastaju kao posljedica zakašnjenja u ispunjenju određene novčane obaveze (član 277. stav 1. ZOO-a) i teku sve do njenog ispunjenja, tako da su kamate, dok glavni dug ne bude isplaćen, nedjeljive od njega i zajedno predstavljaju jednu cjelinu. Navedena akcesorna priroda zateznih kamata proizilazi naročito iz odredbe člana 295. stav 2. u vezi sa članom 369. ZOO-a.

Zbog toga tek nakon plaćanja glavnog duga, ako nisu plaćene i zatezne kamate, one se osamostaljuju i obračunavaju u apsolutnom iznosu kao glavno potraživanje, na koje se može zahtijevati zatezna kamata od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu (član 279. stav 2. ZOO-a).

Dakle, tužbeni zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 18.149,17 KM, suprotno pravnom stanovištu nižestepenih sudova, ima utemeljenje u odredbi člana 279. stav 2. ZOO-a.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001383 od 15.01.2009. godine)

Kompenzacija

42.

Član 336. Zakona o obligacionim odnosima.

DUŽNIK IMA PRAVO KOMPENZIRATI POTRAŽIVANJE KOJE IMA PREMA VJEROVNIKU S ONIM ŠTO OVAJ POTRAŽUJE OD NJEGA AKO SU OBA POTRAŽIVANJA KOMPENZIBILNA, ODNOSNO AKO OBA POTRAŽIVANJA GLASE NA NOVAC ILI DRUGE ZAMJENJIVE STVARI ISTOG RODA I ISTOG KVALITETA I AKO SU OBA DOSPJELA

Iz obrazloženja:

Nesporno je među strankama da tužitelj sa osnova isporučene robe potražuje osnovano od tuženog novčani iznos od 27.297,08 KM, pri čemu tuženi tvrdi da prema

tužitelju ima osnovano i dospjelo novčano potraživanje koje procesnim prigovorom stavlja u kompenzaciju.

Iz iskaza punomoćnika tuženog, kako je on interpretiran na strani četvrtoj, pasus treći prvostepene presude, proizilazi da je tuženi, kao zajmodavac, osnovom usmenog ugovora, pozajmio tužitelju, kao zajmoprimcu, novčani iznos od 117.000,00 KM, pri čemu su se ugovorne strane sporazumijele da tužitelj pozajmicu vraća isporukom određene robe tuženom do visine pozajmljenog novca, što je ovaj i činio, isporučivši do zaključenja glavne rasprave tuženom robu u vrijednosti od 65.000,00 KM, na koji način je iznos pozajmice smanjen na iznos od 52.000,00 KM.

Prema odredbi člana 557. stav 1. ZOO-a zajmoprimac duguje istu količinu istovrsnih stvari ako nije drukčije ugovoreno, dok je odredbom člana 307. stav 1. ZOO-a propisano da se ispunjenje sastoji u izvršenju onog što čini sadržinu obaveze, pa niti je dužnik može ispuniti nečim drugim niti povjerilac može zahtijevati nešto drugo.

Stoga u konkretnom slučaju tuženi ne može od tužitelja zahtijevati vraćanje zajma u novcu umjesto predaje stvari, kao ugovorenog načina vraćanja zajma, pa stoga nije ispunjena pretpostavka istovrsnosti potraživanja, usljed čega kompenzacija nije dozvoljena.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000478 od 02.04.2009. godine)

Umanjenje radne sposobnosti - zastara

43.

Član 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

TROGODIŠNJI SUBJEKTIVNI ZASTARNI ROK ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG UMANJENE RADNE SPOSOBNOSTI U SMISLU ČLANA 376. STAV 1. ZOO RAČUNA SE OD DANA KADA JE LIJEČENJE OD POSLJEDICA ŠTETNOG DOGAĐAJA ZAVRŠENO, JER JE OŠTEĆENI TADA MOGAO DA SAZNA DA SU POSLJEDICE POVREDE TAKVE PRIRODE DA SE NA OSNOVU NJIH MOŽE OSTVARITI PRAVO NA NAKNADU ŠTETE (ŠTETA KOJA ĆE SUKCESIVNO NASTAJATI U BUDUĆNOSTI).

Iz obrazloženja:

Zastarni rok za podnošenje tužbe za naknadu štete zbog umanjene radne sposobnosti u smislu člana 376. stav 1. ZOO računa od dana kada je liječenje od posljedica štetnog događaja završeno, jer je oštećeni tada mogao da sazna da su posljedice povrede takve prirode da se na osnovu njih može ostvariti pravo na naknadu štete (šteta koja će sukcesivno nastajati u budućnosti). Takvu naknadu štete tužiteljica je mogla tražiti u obliku rente, ali i sukcesivnim utuživanjem naknade za proteklo razdoblje, ali se u svakom slučaju rokovi zastare za prvo utuženo potraživanje računaju po odredbama člana 376. ZOO, odnosno u roku od tri godine od dana kada je tužiteljica doznala za štetu i za osobu koja je štetu prouzrokovala.

Samo za buduću štetu koja je posljedica uzroka ranije štetne radnje i koja vremenski nije s njom povezana, niti je njeno nastupanje izvjesno, rok zastare počinje teći od dana kad u budućnosti ta šteta bude nastala. Međutim, ako se buduća šteta može sagledati zajedno sa sadašnjom štetom, odnosno ako je ona po redovnom toku stvari izvjesna, kao što je to slučaj u predmetnoj parnici, tada se radi o šteti za koju je oštećeni već saznao, a ne o šteti koju će doznati tek kada nastupi gubitak u zaradi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000525 od 09.06.2009. godine)

Prigovor redosljedaja

44.

Član 414. Zakona o obligacionim odnosima.

TUŽILAC NE GUBI PRAVO NITI PRAVNI INTERES ZA SUDSKU ZAŠTITU PREMA DRUGIM SOLIDARNIM DUŽNICIMA SAMO NA OSNOVU ČINJENICE DA U ODNOSU NA JEDNOG OD SOLIDARNIH DUŽNIKA POSJEDUJE IZVRŠNU ISPRAVU ILI PROTIV TOG SOLIDARNOG DUŽNIKA VODI IZVRŠNI POSTUPAK.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 414. stav 1. ZOO propisano je da svaki dužnik solidarne obaveze odgovara povjeriocu za cijelu obavezu i povjerilac može zahtijevati njeno ispunjenje od koga hoće, sve dok ne bude potpuno ispunjena obaveza, ali kada jedan dužnik ispuni obavezu ona prestaje i svi drugi dužnici se oslobađaju obaveze.

Radi se o imperativnoj zakonskoj odredbi kojom se ustanovljava pravo povjerioca da zahtijeva potpuno izmirenje obaveze od svih ili samo nekih solidarnih dužnika. Povjerilac se ne može lišiti tog svog prava ni u slučaju kad protiv jednog solidarnog dužnika posjeduje izvršnu ispravu i vodi izvršni postupak, jer se sve dok ne bude potpuno ispunjena obaveza drugi solidarni dužnici ne oslobađaju svoje obaveze, niti povjerilac zbog toga gubi pravo da sudskim putem zahtijeva ispunjenje obaveze od bilo kog drugog solidarnog dužnika, kako je to pravilno u razlozima svoje odluke naveo i drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000748 od 04.06.2009. godine)

OBLIGACIONO PRAVO- PROUZROKOVANJE ŠTETE

Otklanjanje izvora opasnosti

45.

Član 16. u vezi sa članom 156. Zakona o obligacionim odnosima.

KORIŠTENJE VLASTITOG PRAVA (DOZVOLJENO KORIŠTENJE JAVNOG PUTA) MOŽE PREDSTAVLJATI ŠTETNU RADNJU UKOLIKO TO VRŠENJE PRAVA

PREDSTAVLJA IZVOR OPASNOSTI ŠTETE I AKO JE LICE KOJE SE KORISTILO SVOJIM PRAVOM PROPUSTILO PREDUZETI MJERE ZA ZAŠTITU IMOVINE DRUGIH LICA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da mu tuženi solidarno naknade materijalnu štetu nastalu na njegovom stambenom objektu, koji je sagrađen u naselju Doboj i lociran na udaljenosti od 80 cm od regionalnog puta Kakanj-Visoko.

Odgovornost tuženih za predmetnu štetu tužitelj zasniva na tvrdnjama da su tuženi spornim putem tokom dužeg vremena svojim teškim (vangabaritnim) kamionima provozili svoje proizvode (ugalj, opremu, cement i sl.), izazivajući na taj način dinamička opterećenja i vibracije koje su prouzrokovale fizička oštećenja na njegovom stambenom objektu, koji je zbog razmjera oštećenja morao biti srušen u toku 2004. godine.

Odluku o odbijanju tužbenog zahtjeva nižestepeni sudovi su u bitnom zasnovali na pravnom stanovištu da ne postoji pasivna legitimacija odnosno odštetna odgovornost tuženih za predmetnu štetu, jer su tuženi na dozvoljen, redovan i uobičajen način koristili sporni regionalni javni put, obavljajući svoju djelatnost za koju su registrovani na zakonom propisan način. Pri tome su nižestepeni sudovi naročito imali u vidu da se spornim putem, kao javnim regionalnim putem, mogu koristiti sva pravna i fizička lica, odnosno koristiti ga za saobraćaj svojim motornim vozilima pa i u svrhu prevoza raznih roba, tim više što na tom putu nije bila propisana zabrana kretanja određenih kategorija vozila i tereta.

Zakonsko uporište za izneseni pravni stav o nepostojanju odštetne odgovornosti tuženih nižestepeni sudovi su našli u odredbama članova 4., 8., 9., 11., 12., 13., 24., 27. 126. i 129. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima, zaključujući istovremeno da navedene zakonske odredbe za predmetnu štetu uspostavljaju eventualnu odštetnu odgovornost nadležne zajednice za puteve, odnosno organizacije koja se stara o regionalnim putevima i koja je dužna da održava puteve.

Osnovano revident ukazuje u svojoj reviziji da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da ne postoji odštetna odgovornost tuženih za predmetnu materijalnu štetu.

Predmetna šteta na stambenom objektu tužitelja nije proistekla iz propusta održavanja javnog puta, niti se u konkretnoj parnici radi o šteti koju trpi korisnik puta uslijed neodržavanja puta za nesmetan saobraćaj. Stoga ni navedene odredbe Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima, na koje su se pozvali nižestepeni sudovi, ne mogu biti pravno relevantne za odluku o postojanju odštetne odgovornosti tuženih u ovoj parnici.

Suprotno pravnom rezonovanju nižestepениh sudova, ovaj revizijski sud stoji na stanovištu da i korištenje vlastitog prava, u konkretnom slučaju dozvoljeno korištenje javnog puta, može predstavljati štetnu radnju ako je lice koje se koristilo svojim pravom propustilo preduzeti mjere za zaštitu imovine drugih lica i ukoliko to vršenje prava predstavlja izvor opasnosti štete.

Nižestepeni sudovi s tim u vezi ispuštaju iz vida odredbu člana 16. ZOO, prema kojoj je svako dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugim prouzrokovati šteta, kao što iz vida ispuštaju i odredbu člana 156. ZOO, koja uspostavlja pasivnu odštetnu

legitimaciju posjednika izvora opasnosti ili onog ko obavlja određenu djelatnost od koje prijete opasnost štete i koji je stoga dužan suzdržavati se od radnji koje predstavljaju izvor opasnosti ili otklanjati štetu koja potiče od njegovog izvora opasnosti ili njegove djelatnosti.

U konkretnoj parnici tužitelj je tvrdio da je djelatnost tuženih, koja uključuje u sebe i prevoz roba teškim kamionima, takve prirode da je njeno obavljanje predstavljalo štetni uticaj na njegovu imovinu, pa su nižestepeni sudovi postojanje odštetne odgovornosti tuženih bili dužni raspraviti sa stanovišta odredbi člana 16., 154. stav 2. i 156. stav 3. ZOO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000498 od 02.06.2009. godine)

Naknada štete – obračun amortizacije

46.

Član 154. i član 190 ZOO

OD UTVRĐENOG IZNOSA TOTALNE MATERIJALNE ŠTETE ODBIJA SE IZNOS AMORTIZACIJE UNIŠTENOG GRAĐEVINSKOG OBJEKTA UKOLIKO SE RADI O OBJEKTU KOJI NE PREDSTAVLJA DOM OŠTEĆENOG.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000185 od 26.03.2009. godine)

Naknada štete – odobrenje za građenje

47.

Član 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

IZDAVANJEM ODOBRENJA ZA GRAĐENJE NADLEŽNI ORGAN UPRAVE GARANTUJE SIGURNOST GRAĐENJA NA ODOBRENOJ LOKACIJI, PA PROPUST NADLEŽNOG ORGANA UPRAVE DA U POSTUPKU IZDAVANJA NAVEDENOG ODOBRENJA ZATRAŽI PREDUZIMANJE ISTRAŽIVAČKIH RADOVA RADI UTVRĐIVANJA GEOLOŠKOG SASTAVA TLA I NJEGOVE NOSIVOSTI I STABILNOSTI (GEOMEHANIČKO ISPITIVANJE TLA) PREDSTAVLJA NEZAKONIT I NEPRAVILAN RAD U SMISLU ODREDBE ČLANA 172. STAV 1. ZOO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000552 od 03.09.2009. godine)

Opasna stvar**48.****Član 173. ZOO**

ELEKTRIČNA MAŠINA ZA MLJEVENJE MESA PREDSTAVLJA OPASNU STVAR PA ZA ŠTETU KOJA POTIČE OD TE MAŠINE ODGOVARA NJEN IMALAC (VLASNIK MESNICE) PO PRINCIPU OBJEKTIVNE ODGOVORNOSTI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000194 od 23.04.2009. godine)

Doprinos maloljetnog oštećenika**49.****Član 177. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima.**

OŠTEĆENI, KOJI JE POVRIJEĐEN UDAROM LOKOMOTIVE ZA VRIJEME DOK JE PRELAZIO PRUGU NA FREKVENTNOJ ŽELJEZNIČKOJ STANICI, NA MIJESTU KOJE NIJE PREDVIĐENO KAO PRUŽNI PROLAZ, DOPRINIO JE NASTANKU ŠTETNOG DOGAĐAJA JER JE U ŽIVOTNOJ DOBI OD 11 GODINA MOGAO JE ZAKLJUČITI DA PRELAZI PRUGU NA NEDOZVOLJENOM MJESTU OD KOGA POSTOJI POVEĆAN RIZIK NASTANKA ŠTETE, TIM VIŠE ŠTO JE OD OSOBLJA ŠKOLE, KAO I OSTALI UČENICI, BIO UPOZNAT I UPOZORAVAN NA RIZIKE TAKVOG PONAŠANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001649 od 10.02.2009. godine)

Posebni slučajevi odgovornosti**50.****Član 180. Zakona o obligacionim odnosima.**

SVAKI AKT NASILJA, U KOJI SVAKAKO SPADA I PODMETANJE POŽARA, NE MOŽE SE SMATRATI AKTOM NASILJA ILI TERORA U SMISLU ODREDBE ČLANA 180. ZOO IZ KOJEG BI PROIZILAZILA POSEBNA ODGOVORNOST FEDERACIJE BIH, TAKO DA ISTA NE ODGOVARA ZA ŠTETU NASTALU POŽAROM PODMETNUTIM OD STRANE NEPOZNATOG LICA UKOLIKO TAKAV AKT NASILJA NIJE USMJEREN NA RUŠENJE FEDERACIJE, NJENOG USTAVNOG PORETKA ILI NJENIH NAJVIŠIH ORGANA, ODNOSNO UKOLIKO TAKAV AKT NASILJA NIJE MOTIVISAN POLITIČKIM POBUDAMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000558 od 07.05.2009. godine)

Naknada štete – tjelesna povreda

51.

Član 195. Zakona o obligacionim odnosima.

DOKAZANA OKOLNOST DA TUŽITELJ ZBOG POVREDE NIJE U MOGUĆNOSTI OBAVLJATI TEŽE POLJOPRIVREDNE POSLOVE, KOJIMA SE NESPORNO BAVIO KAO DOPUNSKIM RADOM PRIJE POVRIJEĐIVANJA, SAME PO SEBI, U ODSUSTVU GUBITKA ZARADE ILI IZDATAKA IZ IMOVINE, NE STVARAJU OSNOV ZA DOSUĐENJE NAKNADE MATERIJALNE ŠTETE PO ODREDBI ČLANA 195. STAV 2. ZOO-A.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000438 od 09.04.2009. godine)

Odgovornost naručioca posla

52.

Član 207. Zakona o obligacionim odnosima.

ZA MOGUĆNOST UTVRĐIVANJA ČINJENICE KOJE LICE JE BILO NARUČILAC ODNOSNO IZVOĐAČ IZVEDENIH GRAĐEVINSKIH RADOVA NIJE NEOPHODAN USLOV POSTOJANJE PISMENOG UGOVORA O GRAĐENJU U SMISLU ČLANA 630. ZOO, VEĆ SE TA ČINJENICA, U ODSUSTVU PISMENOG UGOVORA O GRAĐENJU, KAO FAKTIČKO PITANJE MOŽE UTVRĐITI I DRUGIM DOKAZNIM SREDSTVIMA.

ZA PRAVILNU PRIMJENU ODREDBE ČLANA 207. ZOO ODLUČNO JE SAMO DA LI JE ŠTETA NA NEKRETNINI NASTALA U VEZI SA IZVOĐENJEM RADOVA, PA SE PRVOTUŽENA, KAO STVARNI NARUČILAC TIH RADOVA, NE MOŽE OSLOBODITI OBAVEZE NAKNADE ŠTETE OKOLNOŠĆU DA SU RADOVI EVENTUALNO IZVEDENI NA REGIONALNOJ CESTI ZA ČIJE ODRŽAVANJE I REKONSTRUKCIJU SU NADLEŽNI KANTONALNI ORGANI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001839 od 05.02.2009. godine)

Odgovornost izvođača radova

53.

Član 207. Zakona o obligacionim odnosima.

ZA POSTOJANJE ODŠTETNE ODGOVORNOSTI IZVOĐAČA RADOVA ZA ŠTETU NASTALU NA NEKRETNINI BEZ UTICAJA JE OKOLNOST DA LI JE IZVOĐAČ REGISTROVAN ZA IZVOĐENJE GRAĐEVINSKIH RADOVA I DA LI JE TE RADOVE OBAVIO BEZ ODOBRENJA NEKOG NJEMU NADREĐENOG ORGANA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001839 od 05.02.2009. godine)

Građansko pravni imunitet

54.

TUŽBA RADI NAKNADE ŠTETE PROTIV SUDIJE ZBOG NEZAKONITOG ILI NEPRAVILNOG RADA IMA SE ODBACITI KAO NEDOPUŠTENA.

Obrazloženje:

U posljednje vrijeme uočena je učestala praksa podnošenja tužbi radi naknade štete protiv sudija zbog nezakonitog ili nepravilnog rada prilikom donošenja odluke.

Najčešće se radi o tužbama jednoobraznog sadržaja u kojima je kao štetna radnja označeno navodno nepravilno postupanje sudije prilikom donošenja rješenja o vraćanju tužbe na ispravku ili dopunu, nakon čega tužitelj proširuje tužbu na postupajućeg sudiju i predsjednika nadležnog suda, stavljajući istovremeno i prijedlog za delegaciju. U slučaju usvajanja prijedloga za delegaciju drugog stvarno nadležnog suda tužitelj, zbog navodnog nepravilnog postupanja sudije delegiranog suda, proširuje tužbu i na postupajućeg sudiju delegiranog suda ili sve sudije tog suda.

Važeći Zakon o parničnom postupku, kao i prethodni, ne sadrži pravilo o odbacivanju tužbe zbog nedostatka utuživosti kao procesne pretpostavke za podnošenje tužbe. Stoga je dosadašnja sudska praksa prihvatila meritorno odlučivanje u sporovima pokrenutim protiv sudija radi naknade štete zbog nezakonitog ili nepravilnog rada i takve tužbene zahtjeve odbijala zbog nedostatka pasivne legitimacije na strani tuženih.

Zbog novih tendencija u evropskom pravu, koje se ogledaju, između ostalog, i u pojačanoj težnji za zaštitom sudija u obavljanju njihove funkcije, uz istovremeno pooštavanje njihove disciplinske odgovornosti, jasno izraženog ustavnog principa o građanskopravnom imunitetu sudija te shvatanja doktrine o utuživosti, kao procesnoj pretpostavci za podnošenje tužbe, nameće se potreba zauzimanja pravnog shvatanja o odbacivanju tužbe radi naknade štete protiv sudije zbog nezakonitog ili nepravilnog rada.

Kantonalnim Zakonima o sudovima propisano je da kanton odgovara za štetu koju u vršenju službe nanese sudija građaninu ili pravnoj osobi svojim nepravilnim ili nezakonitim radom, a da kanton može od sudije zahtijevati naknadu isplaćene svote samo kada je sudija štetu učinio namjerno ili iz krajnje nepažnje.

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine (član IV c, 5. stav 2.) određuje da sudije sudova Federacije neće biti krivično gonjeni niti odgovorni u građanskom postupku za bilo koju radnju učinjenu u vršenju svoje funkcije, izražavajući na taj način princip imuniteta sudija.

Evropski zakon o sudijama iz 1998. godine u članu 5. tačka 1. sadrži pravilo o građanskopravnom imunitetu sudije i nemogućnosti njegove deliktne odgovornosti zbog greške u suđenju, uz mogućnost regresa države od sudije u tačno određenim slučajevima.

Osnovna načela o nezavisnosti sudstva, usvojena u Milanu od 26.08. do 08.09.1985. godine, u odjeljku o imunitetu (tačka 15.), navode da sudije moraju uživati lični imunitet od građanske odgovornosti u parnicama za naknadu štete uslijed neprimjerenih postupaka ili

grešaka u vršenju svoje sudijske funkcije, ne dirajući time u pravila o disciplinskoj odgovornosti ili naknadi štete od države, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom.

Preporuka (P.94) broj 12 Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija, u odjeljku koji se bavi opštim načelima nezavisnosti sudija, određuje da u postupku suđenja sudije treba da budu nezavisne i sposobne da djeluju bez ograničenja, neprimjerenih uticaja, podstrekavanja, pritisaka, prijetnji ili miješanja, neposredno ili posredno sa bilo koje strane i iz bilo kog razloga.

U pogledu pitanja kako sud treba da postupi povodom zahtjeva za zaštitu prava kojeg zakon isključuje kao u predmetnom slučaju, ranija jugoslavenska teorija je većinskim dijelom izrazila mišljenje da je utuživost procesna pretpostavka i da bi u slučaju njenog nedostatka tužbu trebalo odbaciti (tako: dr Borivoje Poznić – „Građansko-procesno pravo“, 1982. godina, strana 41; Borivoje Poznić – Vesna Rakić Vodinelić – „Građansko-procesno pravo“, 1999. godina, strana 39; Juhart – „Građansko-procesno pravo“, Ljubljana, strana 258.).

U njemačkoj pravnoj teoriji takođe prevladava stav da je utuživost procesna pretpostavka, pa da bi stoga tužbu trebalo odbaciti u slučaju u kojem zakon izričito ili prećutno isključuje mogućnost da potraživanje bude u njoj istaknuto (vidjeti: dr Mihajlo Dika i mr Jozo Čizmić – Komentar Zakona o parničnom postupku F BiH, Sarajevo 2000. godina, strana 302.). U istom Komentaru (strana 303.) izneseno je mišljenje da je, ukoliko se prihvati stav judikature da je utuživost stvar samog subjektivnog prava i da u slučaju njenog nedostatka valja odlučiti presudom, moguće razlikovati slučaj u kome već iz navoda tužbe proizilazi da se kondemnacija traži s obzirom na potraživanje koje nije utuživo, od slučaja u kome se tek na osnovu raspravljanja to može utvrditi, pa da bi u tom slučaju tužbu trebalo eventualno odbaciti zbog nedostatka pravozaštitne potrebe (čak i da je istina ono što tužitelj tvrdi, od vođenja pokrenute parnice on ne može očekivati traženi rezultat, pa bi tužba bila nedopuštena zato što je prima facie neosnovana).

Iz svega izloženog za ovaj sud nesumnjivo proizilazi zaključak da pravo na naknadu štete protiv sudije zbog nezakonitog ili nepravilnog rada nije podobno za sudsku zaštitu i da je posljedica nepostojanja utuživosti odbacivanje tužbe.

Pri tome je ovaj sud imao u vidu i pravni stav Evropskog suda za ljudska prava, prema kome davanje sudijama imuniteta od građanske odgovornosti nije u suprotnosti sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima ukoliko postoje druga pravna sredstva koje pojedinac može iskoristiti u slučaju da traži naknadu štete koju je pretrpio kao posljedicu radnje sudije („Ernst i ostali protiv Belgije – 2003.“, navedeno prema Donna Gomien – „Kratki vodič kroz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima“, 3. izdanje, strana 60.).

Imunitet, koji u procesnom smislu znači odsustvo ili prekid započetog postupka, predstavlja povlasticu odnosno pravo određenog subjekta da bude izuzet od primjene pojedinih propisa koji se na druga lica redovno primjenjuje.

Imajući u vidu navedeni sadržaj imuniteta, iz koga proizilazi nepostojanje odgovornosti tuženog sudije za grešku u obavljanju funkcije, te kako je u parnicama pokrenutim protiv sudija po osnovu naknade štete zbog nezakonitog ili nepravilnog rada ishod spora unaprijed poznat, nema opravdanja za dopuštanje vođenja parničnog postupka. Vođenje parnice u ovom slučaju značilo bi društveno neopravdano trošenje vremena i sredstava te slabljenje autoriteta suda i sudija, ali i besciljno vršenje prava kod jasno definisane zaštite stranke putem zahtjeva za naknadu štete od Federacije ili Kantona, tako da podnošenje tužbe za

naknadu štete protiv sudije na određen način predstavlja i povredu načela savjesnog korištenja prava (član 9. ZPP).

Osnov za donošenje rješenja o odbacivanju tužbe treba biti analogna primjena odredbe člana 67. stav 1. tačka 7. ili direktna primjena Ustava Federacije BiH i citiranih međunarodnih standarda.

(Zaključak Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine sa sjednice od 26.10.2009. godine)

OBLIGACIONO PRAVO- UGOVORI

Opšti uslovi – načelo poštenja i savjesnosti

55.

Član 143. Zakona o obligacionim odnosima.

SUD JE DUŽAN DA U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 143. ZOO ISPITA DA LI SU ODREDBE OPŠTIH USLOVA SUPROTNE NAČELU SAVJESNOSTI I POŠTENJA I NE SMIJE DOZVOLITI DA DRUGI UGOVARAČ DOĐE U POLOŽAJ U KOME SE NA NJEGOVU ŠTETU BITNO REMETI RAVNOPRAVNOST U PRAVIMA I OBAVEZAMA IZ SKLOPLJENOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Relevantna činjenična utvrđenja prvostepenog suda mogu se rezimirati na slijedeći način:

Tuženi je korisnik telekomunikacijskih usluga tužitelja. Tužitelj je dana 14.05.2004. godine izdao tuženom račun za mjesec april 2004. godine u iznosu od 10.748,96 KM, a dana 10.06.2004. godine račun za mjesec maj iste godine u iznosu od 3.983,32 KM.

Trošak spornih računa nastao je korištenjem interneta preko pretplatničkog broja tuženog.

Tuženi je u aprilu 2004. godine putem svog korisničkog broja pristupio internetu devet puta te ostvario i jedan međukantonalni telefonski poziv, dok je u maju iste godine pristupio na internet dva puta i ostvario jedan telefonski poziv unutar kantona. Svi ostali brojevi naznačeni u ispisima za april i maj 2004. godine su brojevi nekih stranih operatera iz udaljenih zona u kojima je cijena minute razgovora enormno visoka.

Obaveze tuženog za duži vremenski period koji je prethodio spornim računima kretale su se u mjesečnim iznosima od 4,62 KM do 9,20 KM.

Tuženi je uložio prigovore na sporne račune, ali su isti od strane tužitelja odbijeni jer je izvršenom kontrolom utvrđeno da na priključku tuženog nije bilo smetnji ili kvarova, odnosno da je njegov broj u centrali ispravan. U svojim odlukama povodom tuženikovih prigovora, kao i u prapratnim obavještenjima, tužitelj je pojasnio vjerovatni uzrok nastanka spornih troškova, navodeći da internet ima i velikih nedostataka kao što su slanje korisnicima neželjene pošte, zlonamjernih programa te drugih pokušaja prevara korisnika. U bitnom, tužitelj je potvrdio postojanje vjerovatnoće da je u konkretnom slučaju došlo do

aktiviranja programa „dialer“, kao specifičnog digitalnog napasnika na internetu koji se bez znanja i saglasnosti korisnika instalira na računalo te nakon toga prekida korisnikovu vezu sa domaćim operaterom i tu vezu preusmjerava na međunarodne modemske ulaze, odnosno uspostavlja korisnikovu vezu na internetu preko nekog stranog operatera. Pri svemu tome tužitelj je ukazao i na činjenicu da većinu štetnih učinaka navedenih zloupotreba interneta odobri sam korisnik zbog zablude, neznanja ili nedostatka opreza.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je zaključio da odredbe Ugovora o korištenju internet usluga, zaključenog između tužitelja i tuženog, kao i odredbe članova 5., 6. i 7. Uvjeta upotrebe internet usluge, koji čine sastavni dio ugovora, obavezuju tuženog da tužitelju plati sporni dug. Pri tome je prvostepeni sud našao da je tužitelj preduzeo sve mjere iz svoje nadležnosti radi zaštite korisnika jer je putem svoje web. stranice davao potrebne preporuke i obavještenja korisnicima, ispunjavajući na taj način svoje obaveze koje za njega proizilaze iz odredbi članova 2. i 4. Zakona o komunikacijama, pa da stoga neznanje ili nepažljiv odnos tuženog prema pravilima korištenja internet usluga i spriječavanja moguće zloupotrebe ne oslobađa istog obaveze da predmetni dug izmiri.

Drugostepeni sud je iznesene činjenične i pravne zaključke prvostepenog suda prihvatio kao pravilne i potpune.

Ovaj revizijski sud dijeli pravno stanovište revidenta da se obje nižestepene presude zasnivaju na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Odredbom člana 5. stav 2. Uvjeta upotrebe internet usluge (u daljem tekstu: Uvjeti) propisano je da je pretplatnik saglasan da se bilo kakve posljedice proizišle u vezi s upotrebom HT Interneta ne mogu dovoditi u pravnu vezu sa zaključivanjem ugovora o korištenju internet usluge, dok je članom 7. navedenih Uvjeta propisano da se pretplatnik obavezuje primjenjivati sve zaštitne postupke i programe propisane od strane HT Interneta.

Odredbom člana 143. stav 1. ZOO propisano je da su ništave odredbe opštih uslova koje su protivne samom cilju zaključenog ugovora ili dobrim poslovnim običajima, čak i ako su opšti uslovi koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa.

Stavom drugim istog zakonskog člana propisano je da sud može odbiti primjenu pojedinih odredbi opštih uslova koje lišavaju drugu stranu da stavi prigovore, ili onih na osnovu kojih ona gubi prava iz ugovora ili gubi rokove, ili koje su inače nepravične ili pretjerano stroge prema njoj.

Prema odredbi člana 4. tačka 2.c) i e) Zakona o komunikacijama propisano je da regulatorna načela telekomunikacija obuhvataju i zaštitu interesa svih korisnika usluga u smislu dostupnosti tih usluga, njihove kvalitete i cijena, pri čemu cijene tih usluga moraju biti transparentne i nediskriminacijske, dok je odredbom člana 8. stav 2. istog zakona propisano da su operateri telekomunikacija dužni da pravodobno preduzimaju mjere na otklanjanju nedostataka u svom sistemu.

Odredbom člana 12. ZOO propisano je da su u zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa učesnici dužni da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja.

Ovaj revizijski sud smatra da su nižestepeni sudovi propustili da vodeći računa o svim okolnostima predmetnog slučaja pravilno ocijene da li bi iz strogo formalne primjene odredbi Uvjeta u konkretnom slučaju proistekle posljedice protivne načelu savjesnosti i poštenja, kao jednom od mjerodavnih kriterija prema kome se ocjenjuje valjanost povjeriočevog potraživanja, odnosno dužnikove obaveze.

Naime, nesporno je da sloboda uređivanja ugovornih odnosa (član 10. ZOO) i poštivanje discipline u ispunjavanju ugovora (član 7. ZOO) predstavljaju temeljna načela obligacionog prava. Međutim, u situacijama kad jedna ugovorna strana, u konkretnom slučaju tužitelj, masovno sklapa ugovore na osnovu opštih uslova koje sama izrađuje, kao ekonomski jača strana, drugoj strani praktično samo preostaje pristupiti takvoj ponudi. Sastavljač opštih uslova može zloupotrijebiti svoj položaj, pa se stoga ne smije dozvoliti da odredbe opštih uslova budu suprotne načelu savjesnosti i poštenja, odnosno da potrošač dođe u položaj u kome se na njegovu štetu bitno remeti ravnopravnost u pravima i obavezama iz sklopljenog ugovora. Pri tome se mora imati u vidu da se načelo savjesnosti i poštenja ne zasniva na strogo formalnoj primjeni prava, već i na međusobnim moralnim obavezama ugovarača. Stoga su i kriteriji, kojih se sud mora pridržavati pri ocjenjivanju postojanja ili nepostojanja savjesnosti i poštenja, ne samo pravni u strogom smislu te riječi, već i moralni, pa se putem tih kriterija vrši humanizacija obligacionog prava i sprječava zloupotreba subjektivnog prava.

U konkretnom slučaju tužitelj, kao davalac internet usluge, ne spori da je svjestan svih velikih nedostataka interneta u smislu njegovih mogućih zloupotreba od strane trećih lica, koji bez znanja i saglasnosti korisnika internet usluge mogu istom prouzrokovati štetu. Tužitelj ne spori ni postojanje znatne vjerovatnoće da su sporni troškovi nastali zloupotrebom od strane trećeg lica putem programa „dialer“, kako su to utvredili i nižestepeni sudovi. U svome odgovoru od 29.07.2004. godine (odgovor na prigovor tuženog) tužitelj čak jasno potvrđuje da je u cilju zaštite svojih korisnika naknadno zabranio spornu numeraciju 0088213....., koja se upravo i nalazi u ispisima tuženog za mjesec april i maj 2004. godine.

Imajući u vidu vrstu ugovora i karakter usluge ovaj sud smatra da se rizici opasnosti kojima je izložen korisnik interneta ne mogu staviti isključivo njemu na teret, odnosno da zaštita od mogućih zloupotreba od strane trećeg lica na štetu korisnika internet usluge mora biti primarno obaveza tužitelja, kao operatera i davaoca usluga, koji je dužan štiti svoje korisnike i osigurati im uslugu bez opasnosti od „parazitskih potrošača“.

Navedena obaveza za tužitelja po mišljenju ovog suda proizilazi iz odredbi članova 4. i 8. Zakona o komunikacijama.

Pri tome je ovaj sud imao u vidu i mogućnost nastanka enormnih troškova za korisnike usluga kao posljedicu navedenih zloupotreba, kao što je to slučaj u predmetnoj pravnoj stvari, u kojoj dug tuženog za mjesec april 2004. godine iznosi oko dvadeset tadašnji prosječnih plaća u Federaciji BiH, a istovremeno je taj dug preko hiljadu puta veći od najvećeg iznosa kojeg je tuženi plaćao u prethodnom periodu.

Zaštita korisnika od mogućih zloupotreba od strane trećih lica mora biti stvarna i učinkovita, a ne samo na nivou proklamacije ili uopštenih upozorenja, pa ovaj sud ne može prihvatiti pravni stav nižestepenih sudova da obavještenja i upozorenja, koje je tužitelj objavljivao na svojoj web. stranici, predstavljaju efektivnu zaštitu korisnika i da je tužitelj na taj način ispunio svoju zakonsku i ugovornu obavezu zaštite korisnika svojih usluga. U članu 7. Uvjeta propisano je da se pretplatnik obavezuje primjenjivati sve zaštitne postupke i programe propisane od strane tužitelja, ali tužitelj u svojim Uvjetima nije tačno i konkretno naveo te zaštitne postupke i programe koji efikasno štite korisnika od mogućih zloupotreba, niti je upotrijebio mogućnost instaliranja limitatora, odnosno pribjegao blagovremenom obavještanju korisnika da je žrtva zloupotrebe od strane trećeg lica.

Imajući u vidu sve izneseno, kao i prosječni nizak stepen informatičkog znanja korisnika internet usluga u našoj zemlji, koji tužitelju nije nepoznat, ovaj sud smatra da se tuženi u konkretnom slučaju ponašao kao prosječno pažljiv čovjek, a da se tužitelj nije ponašao kao savjestan privrednik kada je u pitanju njegova profesionalna djelatnost (član 18. stav 2. u vezi sa članom 8. ZOO).

Stoga ovaj sud ocjenjuje da su odredbe članova 5. i 7. Uvjeta u konkretnom slučaju nepravične i pretjerano stroge prema korisniku usluge i kao takve suprotne načelu savjesnosti i poštenja, pa je predmetno potraživanje tužitelja neosnovano sa stanovišta odredbe člana 12. u vezi sa članom 143. stav 2. ZOO. Tužitelj u postupku nije isključio postojanje velike vjerovatnoće da je predmetni dug nastao zloupotrebom od strane trećeg lica, pa ovaj sud smatra da je nedopušteno vršenje prava (naplata usluge), ukoliko je isto stečeno radnjama protivnim zakonu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-06-00648-18/09 od 23.07.2009. godine)

Ograničenje osiguranih rizika

56.

Član 900. u vezi sa članom 931. Zakona o obligacionim odnosima.

OPŠTIM USLOVIMA ZA OSIGURANJE IMOVINE MOGU SE RAZRADITI KRITERIJI ZA OSLOBAĐANJA OD ODGOVORNOSTI OSIGURAVAČA ZA ŠTETE UZROKOVANE RATNIM OPERACIJAMA I POBUNAMA, ALI SE OSLOBAĐANJE NE MOŽE PROŠIRIVATI NA DRUGE RIZIKE KOJI SE NE SMATRAJU RATNIM OPERACIJAMA I POBUNAMA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev kojim tužitelj, kao osiguranik, zahtijeva da mu tuženi, kao osiguravač, na osnovu ugovora o osiguranju tužiočevog poslovnog prostora i zaliha robe u Travniku od rizika požara i nekih drugih opasnosti od 23.05.2005. godine, naknadi štetu nastalu na osiguranoj imovini dana 20.11.2005. godine djelovanjem eksplozije improvizovane eksplozivne naprave podmetnute pred poslovne prostorije tužitelja od strane izvjesnog R.A. iz Zenice.

Odluku o usvajanju tužbenog zahtjeva prvostepeni sud je zasnovao na pravnom zaključku da je šteta nastala detonacijom eksploziva, postavljenog od strane osobe koja to radi zlonamjerno, pokrivena policom osiguranja i da tuženi nije dokazao da je nastupio slučaj za koji nije obavezan naknaditi štetu, pozivajući se pri tome na odredbe člana 931. ZOO-a u vezi sa odredbama člana 2. Posebnih uslova za osiguranje od opasnosti požara i nekih drugih opasnosti.

Visinu naknade, koju je tuženi dužan platiti u smislu odredbe člana 919. ZOO-a, prvostepeni sud je utvrdio prihvatajući sadržaj računa izdatih od strane izvođača, angažovanih od strane tužitelja radi izvođenja radova na građevinskoj sanaciji poslovnog objekta, te sadržaj specifikacija oštećenja robe (namještaja i bijele tehnike), koje je

potvrdila i Porezna uprava Novi Travnik svojim zapisnikom o inspekcijskom nadzoru od 19.01.2006. godine.

Uvažavajući žalbu tuženog drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i odluku o odbijanju tužbenog zahtjeva zasnovao na pravnom stavu da šteta prouzrokovana postavljanjem eksplozivne naprave od strane poznatog učinioca koji je djelovao zlonamjerno nije pokrivena ugovorom o dobrovoljnom osiguranju, pozivajući se pri tome na odredbu člana 28. Opštih uslova osiguranja u vezi sa članom 4. Posebnih uslova za osiguranje od opasnosti požara i nekih drugih opasnosti.

Osnovano tužitelj u svojoj reviziji ukazuje da je drugostepena presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prema odredbi člana 931. stav 1. ZOO-a osiguravač nije dužan naknaditi štete prouzrokovane ratnim operacijama ili pobunama, osim ako je drugačije ugovoreno, dok je stavom drugim istog zakonskog člana propisano da je osiguravač dužan dokazati da je šteta prouzrokovana nekim od ovih događaja.

U ovoj parnici odgovornost za naknadu štete temelji se na ugovoru o dobrovoljnom osiguranju (član 897. ZOO-a), pa se na predmetni materijalno-pravni odnos, shodno odredbama članova 142. i 902. ZOO-a, primjenjuju i odredbe tuženikovih Opštih uslova za osiguranje imovine (u daljem tekstu: Opšti uslovi) kao i odredbe Posebnih uslova za osiguranje od opasnosti požara i nekih drugih opasnosti (u daljem tekstu: Posebni uslovi).

Prema odredbi člana 28. tačka 1. tuženikovih Opštih uslova, koji čine sastavni dio ugovora o osiguranju imovine zaključenog između parničnih stranaka, osiguravač nije obavezan isplatiti naknadu za štetu ako je ona, između ostalog, prouzrokovana:

- ratom, neprijateljstvima, ili ratu sličnim operacijama, građanskim ratom, revolucijom, ustankom, nemirima koji nastanu iz takvih događaja;
- minama, torpedima, bombama i drugim ratnim oružjima;
- detonacijom eksploziva, ako osoba koja to radi djeluje zlonamjerno ili iz političkih pobuda.

Odredbom člana 2. tačka 1. Posebnih uslova propisano je da se osiguranjem po ovim uslovima pruža osiguravajuća zaštita i od eksplozije, osim eksplozije od nuklearne energije, dok je članom 4. tačka 1. Posebnih uslova određeno da se eksplozijom u smislu ovih uslova smatra izuzetno ispoljavanje sile osnovano na težnji pare ili gasova da se prošire.

Dakle, odredbama člana 28. tačka 1. Opštih uslova navedeni su rizici koji isključuju odgovornost osiguravača. Međutim, pri tome se ne smije izgubiti iz vida da navedena odredba predstavlja razradu osnovnog kriterija za isključenje odgovornosti osiguravača propisanu odredbama člana 931. ZOO-a, jer bi svako drugačije tumačenje bilo protivno odredbi člana 900. ZOO-a, prema kojoj se ugovorom može odstupiti samo od onih odredaba glave XXVII ovog zakona u kojima je to odstupanje izričito dopušteno, kao i od onih koje pružaju ugovaračima mogućnost da postupe kako hoće, dok je odstupanje od ostalih odredaba, ukoliko nije zabranjeno ovim ili drugim zakonom, dopušteno samo ako je u nesumnjivom interesu osiguranika.

Stoga se Opštim uslovima mogu razraditi kriteriji za oslobađanja od odgovornosti osiguravača za štete uzrokovane ratnim operacijama i pobunama, ali se oslobađanje ne može proširivati na druge rizike koji se ne smatraju ratnim operacijama i pobunama.

Zbog toga je drugostepeni sud pogrešno primjenio materijalno pravo kada je odgovornost tuženog otklonio isključivo pozivom na odredbu člana 28. tačka 1. Opštih uslova, pogrešno smatrajući da navedena odredba može biti samostalni osnov za isključenje odgovornosti osiguravača u dijelu u kome ta odredba propisuje isključenje odgovornosti osiguravača za štetu nastalu detonacijom eksploziva, ako osoba koja to radi djeluje zlonamjerno.

Slijedom navedenog, na tuženom je u smislu odredbe člana 931. stav 2. ZOO-a bio teret dokaza o tome da je predmetna šteta nastala kao posljedica ratnih operacija ili pobune. Kako iz utvrđenja prvostepenog suda nesporno proizilazi da šteta koja je nastupila na imovini tužitelja nije proistekla kao posljedica rata ili pobune, to je prvostepeni sud pravilno primjenio materijalno pravo kada je osnovom odredbe člana 931. ZOO-a u vezi sa članom 2. Posebnih uslova zaključio da je predmetni štetni događaj pokriven ugovorom o osiguranju zaključenim između parničnih stranaka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001549 od 10.02.2009. godine)

STAMBENI ODNOSI

Sticanje stanarskog prava

57.

Član 2. stav 4. Zakona o stambenim odnosima

KADA JE IZVRŠENO FAKTIČKO RAZVRGNUĆE SUVLASNIČKE ZAJEDNICE NA ZGRADI TAKO DA U PERIODU DUŽEM OD 50 GODINA JEDAN STAN PREDSTAVLJA DRUŠTVENO, A DRUGI STAN PRIVATNO VLASNIŠTVO, TADA OKOLNOST ŠTO NIJE DOŠLO DO FORMALNO-PRAVNE DIOBE ZGRADE I UPISA SPORNOG STANA U JAVNIM KNJIGAMA KAO ISKLJUČIVOG DRŽAVNOG VLASNIŠTVA NE MOŽE IMATI ZA POSLJEDICU ZAKLJUČAK DA SE RADI O STANU U VLASNIŠTVU (SUVLASNIŠTVU) GRAĐANA.

Iz obrazloženja:

Tužbenim zahtjevom u ovoj pravnoj stvari tužitelj traži da se utvrdi da je stekao status nosioca stanarskog prava na spornom stanu što je tužena dužna trpjeti i dosljedno tome dozvoliti da tužitelj sa nadležnim organom zaključi ugovor o korištenju stana i da će u protivnom takav ugovor zamijeniti sudska presuda.

Iz pravno relevantnih činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da se sporni stan nalazi na spratu zgrade koja je sagrađena na k.č. 295/31 k.o. Dolac koja je u z.k. upisana kao suvlasništvo L.B. rođ. T., D. T., N. T. i S.T., svi djeca V., sa suvlasničkim dijelovima od po 1/8, ukupno 1/2, a da je 1/2 preostalog dijela nekretnine upisana kao državno vlasništvo, da su otac tužitelja, M.M., koji je umro 27.09.1966. godine i V.J. kao najmoprimeci dana 08.07.1955. godine zaključili ugovor o korištenju spornog stana sa Kućnim savjetom zgrade u ulici Zagrebačka čikma broj 2 (raniji

naziv ulice i broj zgrade u kojoj se nalazi sporni stan), da je rješenjem Narodnog odbora Opštine Novo Sarajevo od 27.12.1959. godine utvrđena visina stanarine za oca tužitelja kao nosioca sustanarskog prava na spornom stanu, da je nakon smrti oca tužitelja bratu tužitelja M.V. rješenjem Skupštine Opštine Novo Sarajevo, Sekretarijata za komunalne poslove i građevinarstvo od 08.04.1970. godine odobreno korištenje dijela spornog stana na kojem je raniji nosilac sustanarskog prava bio njegov pokojni otac i zaključivanje ugovora o korištenju dijela stana, da M.V. nikada nije zaključio ugovor o korištenju dijela tog stana, da je nakon što se iz dijela spornog stana (jedne sobe) iselila V.J. u taj dio stana se uselio T.N. koji se iz istog i iselio prije 1974. godine, da je brat tužitelja M.V. dobio na korištenje drugi stan i iselio se iz spornog stana krajem sedamdesetih godina prošlog vijeka, da je tužitelj rođen 1949. godine u spornom stanu, da je u istom neprekidno živio od rođenja pa do 1992. godine kada je zbog ratnih dejstava isti napustio, da je tužitelj 1974. godine zaključio brak sa M. rođenom P. S. i da su u tom braku stekli dvoje djece rođene 1976. i 1981. godine i da je njegova porodica neprekidno živjela u spornom stanu do 1992. godine, da tužitelj nikada nije zaključio ugovor o korištenju spornog stana, da je odlukom CRPC Komisije od 28.05.2002. godine potvrđeno da je otac tužitelja 01.04.1992. godine bio nosilac stanarskog prava na spornom stanu i da je zaključkom o dozvoli izvršenja Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo od 23.12.2002. godine utvrđeno da je odluka CRPC Komisije od 28.05.2002. godine postala izvršna i da tužitelju kao član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava pripada pravo na vraćanje u posjed spornog stana, da tužitelj sa svojom porodicom i dalje živi u spornom stanu, a da nikada niko nije pokrenuo postupak za njegovo iselenje, a da u stanu u prizemlju predmetne zgrade žive zemljišno-knjižni suvlasnici iste.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su izveli pogrešan pravni zaključak da je sporni stan u suvlasništvu fizičkih lica sa ukupno $\frac{1}{2}$, a da je druga polovina državno vlasništvo. Osnovano revizija ukazuje da tužitelj ne može trpiti štetne posljedice što nije došlo do formalno pravne diobe zgrade u kojoj se nalazi sporni stan i upisivanja istog u odgovarajućim javnim knjigama sa dijelom 1/1 kao državno vlasništvo. Kao što je već rečeno zgrada u kojoj se nalazi sporni stan sastoji se od prizemlja u kome stanuju zemljišno-knjižni suvlasnici i spornog stana na spratu na kojem je sada umrli otac tužitelja još 1955. godine stekao svojstvo nosioca sustanarskog prava, a kako je tužitelj rođen u istom stanu 1949. godine proizilazi zaključak da se otac tužitelja sa svojom porodicom u sporni stan uselio najkasnije 1949. godine. Nesporne su činjenice da od tada zemljišno-knjižni suvlasnici neprekidno koriste prizemlje te zgrade a da je sporni stan do svoje smrti 1966. godine koristio otac tužitelja sa svojom porodicom, zajedno sa sustanarom V.J. a kasnije kada se ona iselila iz tog stana sa sustanarom T. N. da nakon smrti oca tužitelja sporni stan nastavljaju koristiti njegova supruga i djeca, među kojima je i tužitelj, zajedno sa sustanarom, a da isti od kraja sedamdesetih godina prošlog vijeka koristi samo tužitelj sa svojom porodicom. Za to cijelo vrijeme niko oca tužitelja, niti kasnije tužitelja, nije uznemiravao u mirnom posjedu stana, uključujući tu i zemljišno-knjižne suvlasnike, koji su cijelo to vrijeme živjeli u stanu u prizemlju predmetne zgrade. Iz ovoga proizilazi zaključak da je predmetna zgrada faktički podjeljena na stan koji je u državnom vlasništvu (sporni stan) i stan koji je u vlasništvu fizičkih lica, dakle da je izvršeno faktičko razvrtnuće suvlasničke zajenice na predmetnoj zgradi, a okolnost da takvo faktičko stanje koje traje duže od pedeset godina nije formalno pravno upisano u odgovarajuće javne

knjige ne može dovesti do toga da sporni stan bude tretiran kao stan u suvlasništvu. Dakle, po ocjeni ovog suda sporni stan ima karakter stana u državnom vlasništvu.

Pogrešan je pravni stav nižestepenih sudova da se na konkretni slučaj ima primjeniti odredba člana 2. stav 4. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SR BiH“ broj 14/74, 12/87, Ustavni sud SFRJ U-409/87 i 213/88, „Službeni list SR BiH“ broj 36/89, Ustavni sud BiH U-174/90 i „Službeni list R BiH“ broj 2/93). Naime, ta zakonska odredba se odnosi na stanove u vlasništvu građana na kojima do tada nije bilo stečeno stanarsko pravo, a kao što je već rečeno predmetni stan je izgubio status stana u vlasništvu građana, a pored toga na istom je prije stupanja na snagu tog zakona otac tužitelja stekao stanarsko pravo, a tužitelj je u skladu sa članom 20. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 11/66) kao korisnik stana imao pravo da trajno i nesmetano koristi taj stan (član 21. Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine), a nakon smrti nosioca stanarskog prava pod uslovima iz člana 21. Zakona o stambenim odnosima iz 1966. godine (član 22. Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine), mogao je steći stanarsko pravo na tom stanu. Međutim, tužitelj nije stekao stanarsko pravo na spornom stanu u skladu sa gore navedenim odredbama Zakona o stambenim odnosima iz razloga što nema dokaza da je on nakon smrti svoga oca kao ranijeg nosioca stanarskog prava, sporazumno sa ostalim članovima porodičnog domaćinstva, određen za nosioca stanarskog prava, niti je određen od strane davaoca stana na korištenje za nosioca stanarskog prava niti je to učinjeno od strane nadležnog suda u vanparničnom postupku.

Po ocjeni ovog suda tužitelj je stanarsko pravo na spornom stanu stekao analognom primjenom člana 30. Zakona o stambenim odnosima. Naime, tom zakonskom odredbom u stavu 1. je regulisano da ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenoj svojini ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice zahtijev stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iselenje, stavom 2. istog člana je regulisano da će na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od 3 godine, a stavom 7. istog člana je regulisano da se protekom roka iz stava 2. tog člana ne isključuje pravo davaoca stana na korištenje da zahtijeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku od daljnjih 5 godina. Po toj zakonskoj odredbi lice koje se nezakonito uselilo u stan u društvenoj svojini, a da u roku od 8 godina od dana takvog useljenja nije pokrenut postupak pred nadležnim organima za njegovo iselenje je protekom tog roka po sili te zakonske odredbe sticalo stanarsko pravo na stanu u društvenoj svojini. Kao što je već rečeno predmetni stan ima karakter stana u državnoj (društvenoj) svojini, tužitelj živi u istom od svog rođenja 1949. godine, u jednom periodu kao član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, a poslije 1974. godine u tom stanu živi sa svojom suprugom i djecom, bez sustanara, a od kraja sedamdesetih godina prošlog vijeka i bez drugih korisnika stana i nikada nije pokrenut postupak za njegovo iselenje. Dakle, pod uslovom i da se tužitelj nezakonito uselio u sporni stan krajem sedamdesetih godina prošlog vijeka on bi (i pod tim pretpostavkama kao najnepovoljnijim u odnosu na tužitelja) u skladu sa članom 30. Zakona o stambenim odnosima stekao stanarsko pravo na istom u roku od 8 godina od dana nezakonitog useljenja, dakle prije 1992. godine kada je zbog ratnih dejstava zajedno sa svojom porodicom privremeno napustio sporni stan. Stoga, po ocjeni ovog suda ne može tužitelj kao lice koje je legalan korisnik spornog stana više od 50 godina, a da u tom

periodu niko nije pokrenuo pred nadležnim organima postupak za njegovo iseljenje, imati u pogledu sticanja stanarskog prava na istom nepovoljniji pravni položaj nego u situaciji da se u taj stan nezakonito uselio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000275 od 16.06.2009. godine)

Zajedničke prostorije

58.

Član 3. u vezi sa članom 30. stav 1. Zakona o stambenim odnosima

STANOM U SMISLU ČLANA 3. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA SMATRAJU SE SVE PROSTORIJE KOJE SLUŽE POTREBAMA STANOVANJA, PA TAKO I ZAJEDNIČKE PROSTORIJE. KOJE SE KORISTE KAO STAN.

ZA ODGOVOR NA PITANJE DA LI ZAJEDNIČKE PROSTORIJE, KOJE SE KORISTE KAO STAN, PREDSTAVLJAJU STAN ODLUČNE SU STVARNE STAMBENE PRILIKE MJESTA STANOVANJA, A NE OKOLNOST DA LI JE NADLEŽNI ORGAN U UPRAVNOM POSTUPKU DONIO RJEŠENJE O PRETVARANJU ZAJEDNIČKIH PROSTORIJA U STAN.

Iz obrazloženja:

Članom 30. stav 1. Zakona o stambenim odnosima je regulisano da ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenoj svojini ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice zahtijev stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iseljenje, stavom 2. istog člana je regulisano da će na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od 3 godine, a stavom 7. istog člana je regulisano da se protekom roka iz stava 2. tog člana ne isključuje pravo davaoca stana na korištenje da zahtijeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku od daljnjih 5 godina. Dakle, u skladu sa ovim zakonskim odredbama davalac stana na korištenje i tužitelji kao zainteresovana lica su bili ograničeni rokom od 8 godina od dana nezakonitog useljenja u zajedničke prostorije da traže iseljenje bespravno useljenih lica u zajedničke prostorije. U konkretnom slučaju, kao što je već rečeno, tuženi su u sporne prostorije nezakonito uselili 22.04.1986. godine pa kako niko u roku od 8 godina računajući od 22.04.1986. godine nije pokrenuo postupak za njihovo iseljenje iz tih prostorija oni su po sili te zakonske odredbe 22.04.1994. godine prestali biti nezakoniti korisnici tih prostorija. Pogrešan je pravni stav drugostepenog suda da se na zajedničkim prostorijama koje nisu formalno-pravno pretvorene u stambenu jedinicu ni korištenjem istih kao stambene jedinice kroz duži niz godina ne može steći stanarsko pravo. U smislu člana 3. Zakona o stambenim odnosima kao stan smatraju se sve prostorije koje služe potrebama stanovanja, pa i zajedničke prostorije, a da li zajedničke prostorije koje se koriste kao stan, kao u konkretnom slučaju, sa stanovišta odredbe člana 3. Zakona o stambenim odnosima predstavljaju stan sud cijeni prema stvarnim stambenim prilikama mjesta, a ne prema tome da li je nadležni organ u upravnom postupku donio

rješenje o pretvaranju zajedničkih prostorija u stan, kako to pogrešno poprimaju nižestepeni sudovi. Sporne prostorije, kao što je već rečeno, imaju zaseban ulaz, sastoje se od jedne sobe i kupatila sa WC-om ukupne površine 22 m² i imaju vodovodni, kanalizacioni, elektro i telefonski priključak. Sasvim sigurno da ovakve prostorije u skladu sa stvarnim stambenim prilikama, ne samo u Tuzli, nego i u cijeloj Bosni i Hercegovini, u cijelosti ispunjavaju uslove da se u skladu sa članom 3. Zakona o stambenim odnosima smatraju stanom.

Kako se dakle u skladu sa članom 3. Zakona o stambenim odnosima stanom smatraju sve prostorije koje služe potrebama stanovanja, pa i zajedničke prostorije koje se koriste u tu svrhu, to je bespravno uselenje u takve prostorije po pravnim posljedicama ravno bespravnom useljenju u stan, što znači da su protekom roka od 8 godina od dana nezakonitog useljenja u takve prostorije, a da u tom roku nije pokrenut postupak za njihovo iseljenje, tuženi po sili te zakonske odredbe stekli stanarsko pravo na tim prostorijama i utvrđujuća sudska presuda ima samo deklaratoran karakter.

S obzirom da su tuženi stanarsko pravo na spornim prostorijama stekli još 1994. godine, iste su tada i formalno izgubile karakter zajedničkih prostorija, to tužitelji iste prostorije nisu mogli otkupiti u skladu sa Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, pa na istima nisu ni mogli steći stvarno pravo, pa time nisu aktivno legitimisani da traže iseljenje tuženih iz spornih prostorija.

Kako su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo, to je revizija tuženih osnovana i ovaj sud ju je usvojio, te je primjenom člana 250. ZPP odlučio kao u stavu jedan izreke ove presude.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000550 od 14.05.2009. godine)

Pravo raspolaganja

59.

Član 3. stav 5. Zakona o izmjenama Zakona o napuštenim stanovima

BIVŠI ZAKON O NAPUŠTENIM STANOVIMA JE UTVRĐIVAO I KATEGORIJU TZV. SLOBODNIH STANOVA KOJI SE NE MOGU PROGLAŠAVATI NAPUŠTENIM I ZA KOJE NISU POSTOJALE SMETNJE DA NJIMA RASPOLAŽU NJIHOVI VLASNICI.

ZAKON O PRESTANKU PRIMJENE ZAKONA O NAPUŠTENIM STANOVIMA NE SADRŽI ODREDBE KOJIMA SE PONIŠTAVAJU RASPOLAGANJA VLASNIKA STANOVA STANOVIMA KOJI SE NISU MOGLI SMATRATI NAPUŠTENIM, UKOLIKO ZAHTJEV ZA POVRAT TAKVOG STANA EVENTUALNO NE PODNESE LICE KOJE JE NA TOM STANU IMALO KONSTITUISANO STANARSKO PRAVO NA DAN 30. APRIL 1991. GODINE.

Iz obrazloženja:

Relevantna činjenična utvrđenja prvostepenog suda mogu se rezimirati na slijedeći način:

Rješenjem tužene broj 03-372-2767/96 od 26.11.1996. godine predmetni stan je dodijeljen na korištenje tužiteljici. Nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu bila je Herceg Zora, koja je umrla 24.12.1994. godine u Sarajevu i koja je bila jedini korisnik stana.

Predmetni stan nije proglašavan napuštenim.

Tužiteljica stan nesmetano koristi od 26.11.1996. godine, ali sa nadležnim stambenim organom nije zaključila ugovor o korištenju stana, niti je nadležni stambeni organ proveo postupak obnove ugovora o korištenju stana.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je odluku o odbijanju tužbenog zahtjeva zasnovao na pravnom stavu da je rješenje tužene od 26.11.1996. godine, kao akt o dodjeli stana, ništavo u smislu odredbe člana 2. stav 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, pa se tužiteljica u smislu navedene zakonske odredbe može smatrati samo privremenim korisnikom stana, za koga je nesporno da nije u skladu sa odredbom člana 18.c) istog zakona ostvario pravo na obnovu ugovora o korištenju stana, uslijed čega tužiteljica ne posjeduje zakonit pravni osnov za korištenje stana.

Pri svemu tome prvostepeni sud je imao u vidu i odredbu člana 18. b) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, smatrajući da navedena odredba propisuje da se odredbe ovog zakona u svakom slučaju primjenjuju i na stanove koji nisu proglašeni napuštenim.

Drugostepeni sud je u svemu prihvatio kao pravilne i potpune naprijed navedene činjenične i pravne zaključke prvostepenog suda.

Osnovano revidentica u svojoj reviziji ukazuje da se odluke nižestepeni sudova zasnivaju na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Smisao donošenja Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima bio je vraćanje na stanje koje je bilo 30. aprila 1991. godine u pogledu stečenih stanarskih prava, odnosno omogućavanje povratka u svoje stanove nosiocima stanarskog prava na dan 30. april 1991. godine. Nižestepeni sudovi neosnovano zanemaruju nesporno utvrđenu činjenicu da je H. Z., kao nosilac stanarskog prava na spornom stanu, ostala u stanu i nakon 30. aprila 1991. godine, te da je ista, kao jedini korisnik stana, umrla u Sarajevu 24.12.1994. godine i da niko od njenih eventualnih članova domaćinstva nije podnio zahtjev za povrat stana, kako to proizilazi i iz sadržaja uvjerenja Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo od 11.10.2000. godine.

S tim u vezi nižestepeni sudovi su izgubili iz vida odredbu člana 3. stav 5. Zakona o izmjenama Zakona o napuštenim stanovima, koja propisuje da se ne smatra napuštenim stan koji se ne koristi uslijed smrti nosioca stanarskog prava ili člana porodičnog domaćinstva koji je ostao u stanu nakon 30. aprila 1991. godine.

Dakle, bivši Zakon o napuštenim stanovima je utvrđivao i kategoriju tzv. slobodnih stanova koji se ne mogu proglašavati napuštenim i za koje nisu postojale smetnje da njima raspoložu njihovi vlasnici. Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ne sadrži odredbe kojima se poništavaju raspolaganja vlasnika stanova stanovima koji se nisu mogli smatrati napuštenim, ukoliko zahtjev za povrat takvog stana eventualno ne podnese lice koje je na tom stanu imalo konstituisano stanarsko pravo na dan 30. april 1991. godine.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, nižestepeni sudovi sud pogrešno protumačili i primijenili odredbu člana 2. stav 3. u vezi sa članom 18. b) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima jer je pravi smisao navedenih zakonskih odredbi da štite pravo na dom i imovinu nosilaca stanarskih prava na dan 30. april 1991. godine. Ukoliko takvih nosilaca stanarskog prava nema, u tom slučaju ne postoje opravdani razlozi za primjenu navedenih zakonskih odredbi.

Kako u predmetnoj pravnoj stvari nema mjesta primjeni odredbi člana 2. stav 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, to nema mjesta ni razmatranju primjene odredbe člana 18. c) istog zakona.

Dakle, predmetni stan je bio slobodan i tužena, kao njegov vlasnik, mogla ga je dodijeliti na korištenje tužiteljici, jer osim umrlog nosioca stanarskog prava nije bilo drugih članova porodičnog domaćinstva .

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001388 od 14.07.2009. godine)

Konfiskovani stanovi

60.

Član 47. stav 2. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

NOSIOCIMA STANARSKOG PRAVA NA KONFISKOVANOM STANU PRAVO NA KUPOVINU TOG STANA NIJE USLOVLJENO ISTOVREMENOM DODJELOM DRUGOG ODGOVARAJUĆEG STANA BIVŠEM VLASNIKU STANA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 58 0 P 021441 08 Rev od 09.07.2009. godine)

Vojni stanovi

61.

Član 39. e) Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

TUŽITELJ IMA PRAVNI INTERES ZA UTVRĐIVANJE DA JE PRAVNO OBAVEZUJUĆI UGOVOR O OTKUPU STANA KOJEG JE ZAKLJUČIO SA SAVEZNIM SEKRETARIJATOM ZA NARODNU ODBRANU JER OD TAKVOG UTVRĐENJA ZAVISI OSNOVANOST NJEGOVOG OBLIGACIONOG ZAHTJEVA IZ ČLANA 39. E) ZAKONA O PRODAJI STANOVA NA KOJIMA POSTOJI STANARSKO PRAVO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000520 od 14.05.2009. godine)

RADNO PRAVO

Faktički radni odnos

62.

Član 21. stav 1. i član 21.a) Zakona o radu.

Član 15. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave

NEPOSJEDOVANJE RJEŠENJA O PRIJEMU U RADNI ODNOS NEMA NUŽNO ZA POSLJEDICU PRAVNI ZAKLJUČAK DA ZAPOSLENIK NIJE ZASNOVAO RADNI ODNOS, NITI SE FAKTIČKI RADNI ODNOS, ZBOG NEDOSTATKA ZAKONITOG OSNOVA ZASNIVANJA, MORA NUŽNO UVIJEK SMATRATI NEZAKONITO USPOSTAVLJENIM RADNIM ODNOSOM PO OSNOVU KOGA SE ZAPOSLENIKU NE MOŽE PRUŽITI PRAVNA ZAŠTITA.

Iz obrazloženja:

Tačno je da naše radno zakonodavstvo ne poznaje faktički radni odnos, jer se radno-pravni status uspostavlja samo na osnovu zakonom predviđenog pravnog osnova (ugovor o radu, odnosno rješenje o prijemu u radni odnos). Međutim, svakako da slučajevi faktičkog rada ili zapošljavanja mogu da nastupe u praksi, pa se postavlja pitanje prava osoba koje su u „faktičkom radnom odnosu“. Osnovno polazište za rješenje tog pitanja treba da bude utvrđivanje činjenice da li je takva osoba obavljala određeni rad i ispunjavala svoje dužnosti, tako da treba prihvatiti pravnu fikciju da se pravni osnov nalazi u samom stalnom vršenju rada ili službe. U konkretnom slučaju, kada bi se i prihvatio stav drugostepenog suda da je tužitelj bio u faktičkom radnom odnosu kod prvotuzenog, taj radni odnos je imao sve bitne elemente koji se traže za pojam radnom odnosa. Prvotuzeni je činjenicu zasnivanja rada upisao u radnu knjižicu tužitelja, isplaćivao mu plaće i sve druge prinadležnosti koje proističu iz radnog odnosa, a tužitelj je u kontinuiranom vremenskom periodu od gotovo osam godina obavljao rad i ispunjavao svoje dužnosti. Sve navedene okonosti jasno ukazuju da se eventualni propust prvotuzenog da tužitelju izda rješenje o prijemu u radni odnos ne može pripisati u krivicu tužitelju niti tužitelj može snositi štetne posljedice takvog propusta prvotuzenog.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 56 0 P 006632 08 Rev od 23.04.2009. godine)

Otkaz ugovora o radu – vijeće zaposlenika

63.

Član 67. Zakona o radu

VIJEĆE ZAPOSLENIKA, ODNOSNO SINDIKAT, PO ODREDBI ČLANA 67. ZAKONA O RADU IMA SVOJEVRSNO PRAVO SUODLUČIVANJA O PRESTANKU RADA ZAPOSLENIKA KOD KOJEG POSTOJI SMANJENA RADNA SPOSOBNOST.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 67. Zakona o radu je propisano da poslodavac može otkazati ugovor o radu zaposleniku kod kojeg postoji smanjena radna sposobnost samo onda kada prethodno dobije saglasnost vijeća zaposlenika, odnosno saglasnost sindikata ukoliko vijeće zaposlenika nije formirano (član 108. stav 2. Zakona o radu).

Pravilan je stav nižestepeni sudovi da saglasnost koju ima u vidu odredba člana 67. Zakona o radu mora biti izričita, pri čemu su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da se aktu Sindikalne podružnice od 08.11.2006. godine, imajući u vidu njegov sadržaj, ne može dati pravni značaj navedene saglasnosti, za koji zaključak su kroz obrazloženje svojih odluka dali potpune i pravilne razloge koje u svemu prihvata i ovaj sud, bez potrebe za njihovim ponavljanjem.

Vijeće zaposlenika, odnosno sindikat, po odredbi člana 67. Zakona o radu ima svojevrsno pravo suodlučivanja o prestanku rada zaposlenika kod kojeg postoji smanjena radna sposobnost, pa je pravno neutemeljen prigovor revidenta da su nižestepeni sudovi, pogrešnim tumačenjem odredbe člana 67. Zakona o radu, ingerencije za odlučivanje o otkazu prenijeli sa poslodavca na sindikat i na taj način, zbog opštepoznate solidarnosti sindikata sa zaposlenicima, onemogućili primjenu zakonskih odredaba o otkazu ugovora o radu.

Suprotno navedenom prigovoru revidenta, za slučaj da sindikat uskrati saglasnost na odluku o otkazu, rješenje spora se povjerava arbitraži (član 26. stav 3. Zakona o vijeću zaposlenika u vezi sa članom 108. stav 2. Zakona o radu), tako da stav sindikata ne može jednostrano onemogućiti dalji postupak rješavanja spora između poslodavca i zaposlenika, kako to pogrešno rezonuje revident.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000578 od 05.05.2009. godine)

Odredivost plate po granskom kolektivnom ugovoru

64.

Član 69. Zakona o radu

Član 28. Kolektivnog ugovora za djelatnost srednjeg obrazovanja F BiH

KAKO OVLAŠTENI PREDSTAVNICI ZAPOSLENIKA I POSLODAVCA U OBLASTI SREDNJEG OBRAZOVANJA, NAKON STUPANJA NA SNAGU GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA, NISU NIKADA PRISTUPILI UTVRĐIVANJU OSNOVICE ZA PLAĆE I KOEFICIJENATA SLOŽENOSTI POSLOVA NA NAČIN PROPISAN ODREDBOM ČLANA 28. STAV 2. GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA, TO RAZLIKU IZMEĐU PLAĆE KOJA MU JE ISPLAĆENA I PLAĆE PREMA GRANSKOM KOLEKTIVNOM UGOVORU ZAPOSLENIK (TUŽITELJ) MOŽE OSNOVANO POTRAŽIVATI U SUDSKOM POSTUPKU SAMO UKOLIKO DOKAŽE DA JE PLAĆA KOJA MU JE ISPLAĆENA NIŽA OD PLAĆE KOJU SU U ISTOM PERIODU PRIMALI SLUŽBENICI ORGANA UPRAVE ISTE STRUČNE SPREME I SLOŽENOSTI POSLOVA (ČLAN 28. STAV 3. GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-000892 od 27.10.2009. godine)

(Ovim se potvrđuje raniji stav Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine zauzet na sjednici od 23.01.2008. godine)

Prekid rada

65.

Član 72. Zakona o radu

ODREDBA ČLANA 72. STAV 3. ZAKONA O RADU NE PROPISUJE PREKID RADA, DO KOJEG JE DOŠLO ZBOG OKOLNOSTI ZA KOJE ZAPOSLENIK NIJE KRIV, KAO POSEBAN OBLIK RADNO-PRAVNOG STATUSA U KOJI ZAPOSLENIK MOŽE BITI STAVLJEN NA ODREĐENO VRIJEME ODLUKOM POSLODAVCA I PO ČIJEM ISTEKU ZAPOSLENIKU UGOVOR O RADU PRESTAJE OTKAZOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000447 od 12.05.2009. godine)

Nezakonit otkaz – pravo na plaću

66.

Član 96. stav 2. tačka 1. Zakona o radu i član 190. ZOO

RADOM PO OSNOVU UGOVORA O DJELU KOD STRANE MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE ZA VRIJEME NEZAKONITOG OTKAZA UGOVORA O RADU TUŽITELJ JE OSTVARIVAO ZARADU, PRI ČEMU JE TA ZARADA BILA VEĆA OD ONE KOJU BI OSTVARIVAO DA NIJE BILO NEZAKONITOG OTKAZA, PA STOGA TUŽITELJ NEMA PRAVO NA NAKNADU PLAĆE ZA VRIJEME DOK JE RADIO I OSTVARIVAO ZARADU KOD STRANE MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000194 od 23.04.2009. godine)

Zastara – pravo na regres

67.

Član 106. Zakona o radu

UKOLIKO ROK ZA ISPLATU NAKNADE ZA KORIŠTENJE GODIŠNJEG ODMORA (REGRES) NIJE UTVRĐEN ZAKONOM, KOLEKTIVNIM UGOVOROM ILI ODLUKOM POSLODAVCA, PRAVO NA POTRAŽIVANJE REGRESA DOSPIJEVA PRVOG NAREDNOG DANA NAKON POČETKA KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA I OD TADA POČINJE TEĆI ZASTARA ZAHTJEVA ZA ISPLATU REGRESA.

PRAVO NA REGRES JE AKCESORNE PRIRODE I OSTVARIVANJE TOG PRAVA ZAVISI OD KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA, TAKO DA ZAPOSLENIK KOJI NIJE KORISTIO GODIŠNJI ODMOR NEMA PRAVO NA REGRES.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000904 od 13.08.2009. godine)

Zastara – doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje

68.

Član 106. Zakona o radu i član 3. stav 2. u vezi sa članom 82. stav 5. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

UPLATA DOPRINOSA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE PREDUSLOV JE ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PENZIJU, PA SE NA OVE OBAVEZE NE MOŽE PRIMIJENITI ZASTARNI ROK IZ ČLANA 106. ZAKONA O RADU, JER SE NE RADI O TAKVOJ VRSTI POTRAŽIVANJA KOJE PODLIJEŽE ZASTARIJELOSTI (ČLAN 3. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 82. STAV 5. ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 53 0 P 005646 08 Rev od 07.07.2009. godine i presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000424 od 09.06.2009. godine)

Radni odnos – prestanak po sili zakona

69.

Član 1. stav 2. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

BUDUĆI DA JE RADNI ODNOS DOBROVOLJNO USPOSTAVLJEN PRAVNI ODNOS IZMEĐU RADNIKA I POSLODAVCA U KOJEM RADNIK U VIDU ZANIMANJA OBAVLJA ODREĐENE POSLOVE, ZASNIVANJEM RADNOG ODNOSA KOD DRUGOG POSLODAVCA RADNIKU PRESTAJE RADNI ODNOS KOD RANIJEG POSLODAVCA PO SILI ZAKONA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000434 od 14.05.2009. godine)

Privremeno ili trajno raspoređivanje

70.

Član 17. – 20. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa u vezi sa članom 5. – 11. Zakona o radnim odnosima.

PREMA ODREDBAMA ČLANOVA 17. – 20. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA IZ RADNOG ODNOSA, ODNOSNO ODREDBAMA ČLANOVA 5. – 11. ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA, VAŽEĆIM U VRIJEME NASTANKA SPORNOG PRAVNOG

ODNOSA, RASPOREĐIVANJE RADNIKA JE MOGLO BITI TRAJNO ILI PRIVREMENO, ZAVISNO OD POTREBE PROCESA RADA.

Iz obrazloženja:

Odluka o trajnom raspoređivanju radnika, kakav karakter ima odluka tuženog broj 916 od 23.11.1990. godine, mogla se izvršiti tek kada postane konačna, dok kod privremenog raspoređivanja, shodno odredbi člana 35. u vezi sa članom 5. Zakona o radnim odnosima, prigovor na odluku o takvom raspoređivanju nije odlagao njeno izvršenje i radnik je morao postupiti odmah po toj odluci, bez obzira na to što je tu odluku pobijao prigovorom, izlažući se u suprotnom zakonskim posljedicama neopravdanog izostanka s posla.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000108 od 10.03.2009. godine)

Plaće – nisu povremena potraživanja

71.

Član 372. stav 1. i član 279. stav 3. ZOO

PLAĆE I DRUGA NOVČANA POTRAŽIVANJA IZ RADNOG ODNOSA NE PREDSTAVLJAJU POVREMENA POTRAŽIVANJA IZ ČLANA 372. STAV 1. ZOO, PA ZATEZNA KAMATA NA NAVEDENA NOVČANA POTRAŽIVANJA TEČE POČEV OD DOSPJELOSTI SVAKOG POJEDINOG IZNOSA, A NE POČEV OD DANA PODNOŠENJA TUŽBE.

(Zaključak Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH sa sjednice od 17.09.2009. godine, kojim se mijenja pravni stav ovog suda objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 1/2006, sentenca broj 23)

NASLJEDNO PRAVO

Predmet nasljeđivanja

72.

Član 31. u vezi sa članom 2. Zakona o nasljeđivanju

PREDMET NASLJEĐIVANJA JE OSTAVINA POD KOJOM SE PODRAZUMIJEVAJU STVARI I PRAVA UMRLOG, KOJA PRELAZE NA NJEGOVE NASLJEDNIKE (ČLAN 2. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU).

PREDMET NASLJEĐIVANJA, DAKLE, MOGU BITI IMOVINSKA I NEIMOVINSKA PRAVA OSTAVIOCA KOJA IMAJU IMOVINSKU VRIJEDNOST (ČIJI SE EKVIVALENT MOŽE IZRAZITI U NOVČU). TO SU APSOLUTNA STVARNA PRAVA, KAO NPR. PRAVO VLASNIŠTVA, PRAVO ZALOGE, PRAVO SLUŽNOSTI, PRAVO GRAĐENJA I PRAVO KORIŠTENJA, KAO I RELATIVNA (OBLIGACIONA) PRAVA KAO ŠTO SU NPR. ZAJAM, NAKNADA ŠTETE, OSIGURANJE, AUTORSKA PRAVA I DRUGA OBLIGACIONA PRAVA. MEĐUTIM, PRAVO

KORIŠTENJA STANA NE SPADA U NAVEDENA PRAVA, PA ISTO NE ULAZI U VRIJEDNOST ZAOSTAVŠTINE NA OSNOVU KOJE SE IZRAČUNAVA NUŽNI DIO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001183 od 04.11.2008. godine)

Nasljedno pravni zahtjev

73.

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

STRANKA KOJA U OSTAVINSKOM POSTUPKU NIJE ZAHTIJEVALA IZDVAJANJE DIJELA OSTAVINE U SMISLU ČLANA 35. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, PA JOJ SHODNO TOME NIJE NI PRIZNATO PRAVO DA TAKAV ZAHTJEV OSTVARUJE U PARNICI, NE MOŽE TAJ ZAHTJEV ISTICATI NAKON PRAVOSNAŽNOSTI RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000268 od 31.03.2009. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

Ocjena pravnih učinaka činjeničnog stanja

74.

Član 8. Zakona o parničnom postupku

Ocjena pravnih učinaka utvrđenog činjeničnog stanja ne predstavlja primjenu odredbe člana 8. ZPP, već primjenu materijalnog prava.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000328 od 26.03.2009. godine)

Efikasna sudska zaštita

75.

Član 10. i član 81. stav 1. i 2. Zakona o parničnom postupku

NAČELO EKONOMIČNOSTI POSTUPKA NE MOŽE I NE SMIJE BITI SAMO SEBI SVRHA, ODNOSNO NE SMIJE PREDSTAVLJATI BITNO OGRANIČAVANJE PRAVA STRANKE DA U POSTUPKU IZNESE PRED SUD SVOJU PROCESNU GRAĐU I DA SE U POSTUPKU NAJPOTPUNIJE IZJASNI, JER TO PRAVO TAKOĐE PREDSTAVLJA CILJ I ELEMENAT PRAVA NA EFIKASNU SUDSKU ZAŠTITU.

Iz obrazloženja:

Samo tako shvaćeno načelo ekonomičnosti neće biti u suprotnosti sa dužnosti suda da u okviru prezentirane procesne građe utvrdi istinu u postupku i donese materijalno ispravnu presudu, što u konkretnoj pravnoj stvari nižestepeni sudovi nisu u potrebnoj mjeri imali u vidu.

Naime, pravo suda na slobodan izbor najpodobnijih dokaznih sredstava (član 81. stav 1. ZPP) ne može biti arbitrarno, već mora biti opravdano uvjerljivim i logičnim razlozima da bi se moglo provjeriti da li je odbijanje nekog dokaza kao suvišnog bilo pravilno, što u konkretnoj parnici nižestepeni sudovi nisu učinili.

Iz sadržaja zapisnika sa pripremnog ročišta ne može se zaključiti da je prvostepeni sud, prije donošenja odluke o određivanju dokaza koji će se izvesti na glavnoj raspravi, na adekvatan način (izjašnjenje stranaka i slično) prethodno utvrdio da su upravo svjedocima, čije je saslušanje odredio, najpotpunije i najpouzdanije poznate sporne činjenice koje je tužena označila kao predmet njihovog svjedočenja.

Stoga se odabir svjedoka od strane prvostepenog suda u konkretnom slučaju ima smatrati proizvoljnim i arbitrarnim i kao takav suprotan odredbi člana 81. stav 1. i 2. ZPP, što je drugostepeni sud propustio sankcionisati usljed čega je drugostepena presuda zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000688 od 23.07.2009. godine)

Nadležnost – prava vojnih invalida i porodica palih boraca

76.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

NE POSTOJI NADLEŽNOST PARNIČNOG SUDA ZA POSTUPANJE PO ZAHTIJEVIMA ZA OSTVARIVANJE PRAVA UTVRĐENIH ZAKONOM O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA, ODNOSNO ZAKONOM O PRAVIMA BRANILACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA.

Iz obrazloženja:

U pogledu potraživanja koja su predmet ovog spora zakonodavac je posebnim zakonom odlučivao u tim sporovima dao u nadležnost drugom organu, jer je raspravljanje o pravima ratnih vojnih invalida i realizaciji tih prava povjerio organima uprave, ustanovljavajući istovremeno sudsku kontrolu u upravnom sporu.

Naime, zakonodavac je posebnim zakonima propisao da o predmetnim pravima ratnih vojnih invalida odlučuje nadležni organ uprave (član 103. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, odnosno član 38. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica), da se zaštita prava ratnih vojnih invalida i kontrola konačnog upravnog akta sprovodi u upravnom sporu (član 107. stav 1. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, odnosno član 51. stav 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica) i da prvostepeni organ uprave sam izvršava svoje rješenje (član 115. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca,

odnosno član 39. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica), kako je to pravilno u razlozima svoje odluke naveo i drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000128 od 10.03.2009. godine)

Nadležnost – Sud BiH

77.

Član 16. stav 3. Zakona o parničnom postupku

KADA SUD U TOKU POSTUPKA UTVRDI DA JE ZA ODLUČIVANJE NADLEŽAN SUD BOSNE I HERCEGOVINE TADA NEMA MJESTA PRIMJENI ODREDBE ČLANA 16. STAV 3. ZPP I ODBACIVANJE TUŽBE, VEĆ JE SUD DUŽAN OGLASITI SE STVARNO NENADLEŽNIM I PREDMET DOSTAVITI SUDU BIH KAO STVARNO NADLEŽNOM SUDU.

Iz obrazloženja:

Tužbenim zahtjevom u ovoj pravnoj stvari tužitelj traži da se utvrdi da je nezakonita odluka tuženog od 07.05.2007. godine kojom je otkazan Ugovor o radu zaključen između tužitelja kao zaposlenika i tuženog kao poslodavca, da se ista odluka stavi van snage i naloži tuženom da tužitelju uspostavi radno-pravni status i vrati ga na radno mjesto generalnog sekretara na kojim poslovima je bio do dana uručenja otkaza i da mu za period od dana uručenja otkaza do povratka na posao isplati neisplaćene plate i doprinose za zdravstveno i penziono osiguranje.

U skladu sa članom 2. stav 2. Statuta Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine (tuženog) tuženi je nevladino, neprofitno i nezavisno udruženje koje razvija i štiti Olimpijski pokret u BiH u skladu sa Olimpijskom poveljom. U skladu sa članom 3. stav 2. Statuta tuženi se organizuje i djeluje u skladu sa odredbama Olimpijske povelje i Zakona o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 32/01), te je u skladu sa tim zakonom upisan u odgovarajući registar kod nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.

Članom 1. tačka 2. pod c. Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 26/04, 7/05 i 48/05) je propisano da se tim zakonom regulišu radni odnosi, između ostalih, zaposlenika koji su zaposleni u udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, a članom 83. tačka 4. istog zakona je regulisano da zaposlenik zbog povrede prava iz radnog odnosa može podnijeti tužbu pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Iz gore navedenih zakonskih odredaba proizilazi da je za rješavanje ovog spora stvarno nadležan Sud Bosne i Hercegovine, te da je osnovan revizijski prigovor povrede odredaba parničnog postupka iz član 209. Zakona o parničnom postupku („Službene novine F BiH“ broj: 53/03, 73/05 i 19/06 – u daljem tekstu ZPP) učinjen od strane drugostepenog suda, koji u skladu sa članom 17. stav 1. ZPP u postupku po žalbi i po službenoj dužnosti pazi na stvarnu nadležnost.

Zbog svega gore rečenog valjalo je na osnovu odredbe člana 249. stav 1. ZPP reviziju uvažiti, ukinuti drugostepenu presudu i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U ponovnom suđenju drugostepeni sud će po službenoj dužnosti ukinuti prvostepenu presudu i predmet ustupiti Sudu Bosne i Hercegovine kao stvarno nadležnom sudu.

Valja posebno naglasiti da Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 36/04) u članu 4. stav 3. i član u 5. pitanje razgraničenja nadležnosti između tog suda i drugih sudova u BiH reguliše kao pitanje stvarne nadležnosti. S obzirom da Zakon o parničnom postupku ne sadrži takve odredbe kada je u pitanju razgraničenje nadležnosti između sudova u F BiH (opštinski, kantonalni i Vrhovni sud F BiH) i Suda BiH, onda po ocjeni ovog suda, u situaciji kada se pred sudovima u Federaciji BiH podnese zahtjev za čije rješavanje je nadležan Sud BiH, kao što je u konkretnom slučaju, sa istim treba postupiti analognom primjenom stava 3. člana 4. i člana 5. Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine. Zbog složenosti pravosudnog sistema Države BiH (postojanje faktički četiri jurisdikciona sistema) na ovakve slučajeve se ne može primijeniti član 16. stav 3. ZPP, jer bi to dovelo do povrede prava na pristup sudu garantovanog članom 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja se u skladu sa članom II, tačka 2. Ustava Bosne i Hercegovine direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad domaćim zakonima, jer bi primjenom te zakonske odredbe stranke vrlo izvjesno došle u situaciju da propuštaju prekluzivne rokove za zaštitu svojih prava.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000300 od 12.05.2009.godine)

Ispitivanje odluka izvršnog suda

78.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

U PARNIČNOM POSTUPKU SE NE MOŽE ISPITIVATI ZAKONITOST I PRAVILNOST ODLUKA IZVRŠNOG SUDA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-09-000740 od 07.07.2009. godine)

Izberiva nadležnost – nova saznanja o ranijim okolnostima

79.

Član 32. stav 1. Zakona o parničnom postupku

TUŽITELJ JE UZ TUŽBU DUŽAN PRUŽITI DOKAZE DA JE ŠTETNA RADNJA POČINJENA ILI DA JE ŠTETNA POSLJEDICA NASTUPILA NA PODRUČJU SUDA KOJEM JE TUŽBA PODNESENA.

UKOLIKO TUŽITELJ NE POSTUPI NA NAVEDENI NAČIN TADA NEMA USLOVA ZA PRIMJENU ODREDBE ČLANA 32. ZPP, VEĆ SE MJESNA NADLEŽNOST ZA SUĐENJE, POVODOM PRIGOVORA TUŽENOG, IMA OCIJENITI PREMA PRAVILIMA O OPĆOJ MJESNOJ NADLEŽNOSTI, ODNOSNO PREMA PREBIVALIŠTU (BORAVIŠTU) ILI SJEDIŠTU TUŽENOG (ČLAN 28. – 31. ZPP).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Gr-09-000177 od 18.09.2009. godine i Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Gr-09-000222 od 08.10.2009. godine)

Delegacija

80.

Član 50. stav 2. i član 362. Zakona o parničnom postupku

NISU ISPUNJENE PRETPOSTAVKE ZA ODLUČIVANJE O PRIJEDLOGU DA U POJEDINOM PREDMETU POSTUPA STVARNO NADLEŽAN SUD U DRUGOM KANTONU (ŠVRSISHODNA DELEGACIJA), AKO NADLEŽNI SUD PREDHODNO NIJE ODLUČIO O DOPUŠTENOSTI PROŠIRENJA TUŽBE NA POSTUPAJUĆEG SUDIJU TOGA SUDA, KAO NOVOG TUŽENOG.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Gr-09-000213 od 15.10.2009. godine)

Povlačenje tužbe - prempcija

81.

Član 84. stav 1. Zakona o parničnom postupku

NEMA MJESTA PRESUMPCIJI O POVLAČENJU TUŽBE U SITUACIJI KADA JE TUŽITELJ PREDLOŽIO ODGODU PRIPREMNOG ROČIŠTA ZBOG OPRAVDANE SPRIJEČENOSTI NJEGOVOG PUNOMOĆNIKA DA PRISTUPI NA TO ROČIŠTE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000180 od 14.04.2009. godine)

Dokaz vještačenjem

82.

Član 123. i član 147. Zakona o parničnom postupku

PARNIČNI SUD NIJE DUŽAN VJEŠTAČENJEM UTVRĐIVATI IZNOS ZATEZNIH KAMATA OBRAČUNATIH ZA PERIOD KAŠNENJA U PLAĆANJU GLAVNOG DUGA AKO JE TUŽITELJ PRILOŽIO OBRAČUN IZ KOGA SU VIDLJIVI SVI ELEMENTI NA OSNOVU KOJIH JE ISTI SAČINJEN, A TUŽENIK NIJE OSPORIO NA ODREĐEN NAČIN NI JEDAN OD ELEMENATA OBRAČUNA.

U NEDOSTATKU ODREĐENIH PRIGOVORA NEMA RAZLOGA ZA IZVOĐENJE VJEŠTAČENJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001383 od 15.01.2009. godine)

Visina štete – slobodna ocjena dokaza

83.

Član 127. Zakona o parničnom postupku

PRIMJENI ODREDBE ČLANA 127. ZPP IMA MJESTA SAMO U SITUACIJI KADA SE DO TAČNE KVANTIFIKACIJE OSNOVANOG PRAVA MOŽE DOĆI SAMO UZ NESRAZMJERNE TEŠKOĆE ILI JE TO POTPUNO NEMOGUĆE.

Iz obrazloženja:

Neprihvatljiv je prigovor revidenta da su nižestepeni sudovi o visini tužbenog zahtjeva mogli odlučiti primjenom odredbe člana 127. ZPP.

Primjeni navedene zakonske odredbe ima mjesta samo u situaciji kada se do tačne kvantifikacije prava može doći samo uz nesrazmjerne teškoće ili je to potpuno nemoguće, što u konkretnoj pravnoj stvari nije slučaj, jer je nemogućnost kvantifikacije prava prouzrokovana neadekvatnim angažmanom tužitelja u parnici i njegovim propustom da u skladu sa diktatom raspravnog načela dokazno supstancira svoj zahtjev. Nadalje, u ovoj pravnoj stvari je bio sporan i sam osnov tužbenog zahtjeva a ne samo njegova visina, pa već i sa osnova te činjenice ne dolazi u obzir primjena odredbe člana 127. ZPP, jer se ista odnosi isključivo na kvantifikaciju osnovanog prava.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000608 od 05.05.2009. godine)

Provođenje dokaza - vještačenje

84.

Član 155. stav 3. Zakona o parničnom postupku

KADA VJEŠTAK DOSTAVI SUDU POTPUN I RAZUMLJIV NALAZ I MIŠLJENJE I NAKON TOGA NA GLAVNOJ RASPRAVI NA STRUČAN I ARGUMENTOVAN NAČIN ODGOVORI NA PRIMJEDBE TUŽENOG, TADA NEMA MJESTA PRIHVATANJU PRIJEDLOGA ZA ODREĐIVANJE DRUGOG VJEŠTAKA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001578 od 02.12.2008. godine)

Kritička ocjena nalaza i mišljenja

85.

Član 209. Zakona o parničnom postupku

SUD NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA CIJENI KAO I SVE DRUGE DOKAZE U SKLADU SA NAČELOM SLOBODNE OCIJENE DOKAZA IZ ČLANA 8. ZPP, PA JE DUŽAN DA NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA PODVRGNE KRITIČKOJ ANALIZI. KADA ZAKLJUČAK PRVOSTEPENOG SUDA O NEPOSTOJANJU DOPRINOSA STRANKE U NASTANKU ŠTETNOG DOGAĐAJA NIJE REZULTAT TAKVOG KRITIČKOG OCJENJIVANJA NALAZA I MIŠLJENJA VJEŠTAKA, VEĆ JE REZULTAT POTPUNOG ZANERMARIVANJA JEDNOG NJEGOVOG RELEVANTNOG DIJELA, KOJI U PRVOSTEPENOJ PRESUDI UOPŠTE NIJE INTERPRETIRAN NI OCJENJIVAN, OSTVARENA JE POVREDA ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 209. U VEZI SA ČLANOM 8. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-000745 od 06.11.2008. godine)

Aktivna legitimacija

86.

Član 209. Zakona o parničnom postupku

AKTIVNA LEGITIMACIJA NIJE PROCESNA PREDPOSTAVKA ZA DOPUSTIVOST TUŽBE NITI ZA PREDUZIMANJE PARNIČNIH RADNJI U TOKU POSTUPKA, VEĆ OD NJENOG POSTOJANJA ZAVISI OSNOVANOST TUŽBENOG ZAHTJEVA. STOGA NI POGREŠAN ZAKLJUČAK SUDA O POSTOJANJU AKTIVNE LEGITIMACIJE TUŽITELJA U NEKOM SPORU NE SPADA U SFERU POVREDE ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 209. ZPP-A, VEĆ U SFERU POGREŠNE PRIMJENE MATERIJALNOG PRAVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000448 od 31.03.2009. godine)

Lista vještaka

87.

Član 209. u vezi sa članom 149. stav 3. Zakona o parničnom postupku

OKOLNOST DA JE VJEŠTAČENJE, SUPROTNO ODREDBI ČLANA 149. STAV 3. ZPP-A IZVEDENO PO VJEŠTAKU GEOMETRU KOJI SE NE NALAZI NA LISTI IMENOVANIH STALNIH SUDSKIH VJEŠTAKA, SAMA PO SEBI, NE PREDSTAVLJA POVREDU ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 209. ZPP.

Iz obrazloženja:

Tužitelj tokom prvostepenog postupka nije imao primjedbi u pogledu izbora ličnosti vještaka, niti je u svojoj žalbi naveo na koji način je okolnost da se vještak geometar ne nalazi na listi imenovanih vještaka bila od uticaja na zakonitost i pravilnost odluke.

Stoga je neosnovan prigovor revidenta da je drugostepena presuda zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000078 od 17.03.2009. godine)

Tumačenje kolektivnog ugovora

88.

Član 209. u vezi sa članom 81. stav 2. Zakona o parničnom postupku

ZA TUMAČENJE KOLEKTIVNOG UGOVORA ZA DJELATNOST OSNOVNOG OBRAZOVANJA U FEDERACIJI BIH NADLEŽNA JE ZAJEDNIČKA KOMISIJA UGOVARAČA ILI ARBITRAŽNO VIJEĆE (ČLAN 69. STAV 6. U VEZI SA ČLANOM 59. KOLEKTIVNOG UGOVORA), PA JE PRVOSTEPENI SUD, KOD ČINJENICE DA REVIDENT NIJE POKRETAO POSTUPAK ZA TUMAČENJE ODREDBI KOLEKTIVNOG UGOVORA KOJE SMATRA SPORNIM, PRAVILNO PRIMIJENIO ODREDBU ČLANA 81. STAV 2. ZPP KADA JE ODBIO PRIJEDLOG REVIDENTA ZA IZVOĐENJE DOKAZA SASLUŠANJEM SVJEDOKA NA OKOLNOST UTVRĐIVANJA STVARNE VOLJE UGOVARAČA PRILIKOM ZAKLJUČIVANJA KOLEKTIVNOG UGOVORA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000832 od 03.09.2009. godine)

Dopuna revizije

89.

Član 214. stav 4. u vezi sa članom 253. Zakona o parničnom postupku

DOPUNA REVIZIJE KOJA JE IZJAVLJENA PO PROTEKU ROKA ZA IZJAVLJIVANJE REVIZIJE IMA SE ODBACITI KAO NEBLAGOVREMENA

Iz obrazloženja:

Tužitelj je blagovremeno izjavio reviziju, a nakon toga predao i podnesak od 11.2.2008.godine, nazvan „dopuna revizije“ kojeg je prvostepeni sud primio 12.2.2009.godine. Međutim ta dopuna revizije predata je izvan roka za izjavljivanje revizije (rok je istekao 15.1.2009.g., jer je drugostepenu presudu punomoćnik tužitelja primio 16.12.2008.g.), pa ju je kao neblagovremenu valjalo odbaciti primjenom čl. 214. st. 4. u vezi sa čl. 253. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-09-000740 od 07.07.2009. godine)

Ocjena izvedenih dokaza**90.****Član 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku**

REVIZIJOM SE NE MOŽE NAPADATI SUDSKA OCJENA IZVEDENIH DOKAZA KADA TAKAV PRIGOVOR UKLJUČUJE ILI PRIKRIVA PRIGOVOR POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENOG ČINJENIČNOG STANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000138 od 17.03.2009. godine)

Revizija u zemljišno-knjižnom postupku**91.****Član 247. i član 254. stav 4. Zakona o parničnom postupku i član 26. Zakona o vanparničnom postupku**

PROTIV DRUGOSTEPENOG RJEŠENJA DONESENOG U ZEMLJIŠNO-KNJIŽNOM POSTUPKU REVIZIJA NIJE DOPUŠTENA

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-09-000950 od 07.07.2009. godine)

Mjera osiguranja - žalba**92.****Član 282. stav 5. Zakona o parničnom postupku**

NIJE DOPUŠTENA ŽALBA PROTIV RJEŠENJA O ODREĐIVANJU MJERE OSIGURANJA KOJEG JE U PRVOM STEPENU DONIO KANTONALNI SUD

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Gž-09-000008 od 09.04.2009. godine)

Tužba - nedostatak stranačke sposobnosti**93.****Član 293. stav 3. Zakona o parničnom postupku**

OKOLNOST DA JE TUŽITELJICA PRAVILNO NAZNAČENOM NAZIVU TUŽENE BANKE, KAO EGZISTENTNE PRAVNE OSOBE KOJA IMA STRANAČKU SPOSOBNOST, DODALA I NAZIV NJENE EKSPozITURE, KAO ORGANIZACIONOG DIJELA BANKE U KOME JE OBAVLJALA RAD, NEMA ZA POSLJEDICU NEUREDNOŠT TUŽBE KOJA SE TIČE NEDOSTATKA STRANAČKE SPOSOBNOSTI TUŽENE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000447 od 12.05.2009. godine)

Žalba – potvrda o prijemu pošiljke i pečat pošte

94.

Član 325. stav 2. Zakona o parničnom postupku

U SLUČAJU SUMNJE O BLAGOVREMENOSTI PODNESENE ŽALBE ZBOG POSTOJANJA RAZLIČITIH PODATAKA O DATUMU NJENOG UPUĆIVANJA PREKO POŠTE PREPORUČENOM POŠILJKOM MJERODAVNI SU PODACI IZ POTVRDE O PRIJEMU POŠILJKE SA PEČATOM POŠTE, A NE PODACI NAVEDENI NA KOVERTI U KOJOJ JE PODNESAK PREDAT, ILI PODACI NA PRIJEMNOM ŠTAMBILJU SUDA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-001124 od 11.06.2009.)

Ocjena blagovremenosti revizije

95.

Član 325. stav 1. Zakona o parničnom postupku

U SLUČAJU SUMNJE O BLAGOVREMENOSTI REVIZIJE, KADA JE REVIZIJA PRVOSTEPENOM SUDU PODNESENA NEPOSREDNO, A POTOM CMS SISTEMOM IZVRŠEN UNOS TOG DOKUMENTA, TADA ZA OCJENU BLAGOVREMENOSTI REVIZIJE MJERODAVAN JE DATUM IZ PEČATA.

U CMS POTVRDI U RUBRICI „DATUM I VRIJEME PRIJEMA“ ISPISUJE SE DATUM PRIJEMA SA PEČATA (TJ. DAN KAD JE REVIZIJA NEPOSREDNO PODNIJETA SUDU) A NE DATUM UNOSA, JER DATUM UNOSA SE ISPISUJE U ZAGLAVLJE POTVRDE.

(Dopis Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 65 0 Ps 020001 08 Rev od 18.06.2009. godine)

Restitucijsko ročište

96.

Član 332. stav 2. Zakona o parničnom postupku

KADA JE PRVOSTEPENI SUD DATUM I VRIJEME ODRŽAVANJA GLAVNE RASPRAVE ODREDIO PRIJE NEGO ŠTO JE STRANKA PODNIJELA PRIJEDLOG ZA POVRAĆAJ U PREĐAŠNJE STANJE ZBOG PROPUŠTANJA PRIPREMNOG ROČIŠTA DUŽAN JE ZAKAZATI POSEBNO RESTITUCIJSKO ROČIŠTE ILI OBAVIJESTITI STRANKU DA ĆE SE NA RANIJE ZAKAZANOJ GLAVNOJ RASPRAVI PRVO RASPRAVLJATI O OSNOVANOSTI PRIJEDLOGA ZA POVRAĆAJ U PREĐAŠNJE STANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001468 od 06.11.2008. godine)

Strana sudska odluka – mjerodavno pravo

97.

Član 88. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

ZA OCIJENU NEPRAVILNOSTI POSTUPKA U KOME JE DONESENA STRANA SUDSKA ODLUKA ČIJE SE PRIZNANJE TRAŽI MJERODAVNO JE PRAVO DRŽAVE DONOSIOCA ODLUKE, A NE DOMAĆE PRAVO.

Iz obrazloženja:

Neprihvatljiv je žalbeni prigovor da je za priznanje predmetne strane sudske odluke postojala smetnja propisana odredbom člana 88. ZRSZ. Protupredlagatelj, naime, tvrdi da je blagovremeno izjavio žalbu protiv predmetne strane sudske presude, koja je bila potpisana od strane njegovog zakonskog zastupnika, ali da je strani sud njegovu žalbu odbacio kao nedopuštenu zbog toga što ista nije bila potpisana od strane njemačkog advokata, što je u suprotnosti sa odredbama domaćeg parničnog građanskog postupka. Stoga smatra da je u postupku donošenja strane sudske odluke povrijeđeno načelo saslušanja obiju stranaka uslijed čega mu je onemogućeno da učestvuje u postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Gž-08-000018 od 23.09.2008. godine)

UPRAVNO PRAVO

Nalog za plaćanje i pokretanje postupka prinudne naplate

98.

Članovi 41, 42. i 43. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine

AKO POREZKOM OBVEZNIKU NIJE URUČEN NALOG ZA PLAĆANJE NISU ISPUNJENI ZAKONSKI USLOVI ZA DONOŠENJE RJEŠENJA O POKRETANJU POSTUPKA PRINUDNE NAPLATE.

Iz obrazloženja:

Iz podataka spisa predmeta, obrazloženja osporenog rješenja i rješenja od 04.02.2003. godine, kao i rješenja od 27.01.2003. godine, vidi se da u konkretnom slučaju tužitelju nije izdat niti uručen nalog za plaćanje tužitelju, kako bi poreznu obavezu platio u iznosu i roku navedenom u nalogu, to su nisu stekli uslovi propisani odredbama člana 43.

Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 33/02) za pokretanje postupka prinudne naplate neizmirenih poreskih obaveza, a primjenom kojeg zakona su u konkretnom slučaju i donesena rješenja u postupku prinudne naplate od 27.01.2003. godine, i od 04.02.2003. godine. Ovo i iz razloga što je prvostepeni organ nadležnog poreznog ureda propustio da time tužitelju onemogući da prema članu 42. istog zakona, odmah kontaktira porezni ured koji je izdao nalog, ako je smatrao da porezna obaveza navedena u nalogu za plaćanje nije tačna (a što je tvrdio tokom cijelog postupka prinudne naplate i tužbom) i dati puno objašnjenje sa dokazom o izvršenoj uplati ili pogrešnom obračunu porezne obaveze, odnosno da prvostepeni organ nadležnog poreznog ureda informacije date od strane tužitelja razmotri i utvrdi da li je u pravu, kada se porezna obaveza otklanja, ili u suprotnom da utvrdi da date informacije koje je dostavio tužitelj ne mijenjaju iznos porezne obaveze iz naloga za plaćanje, te da iste moraju biti plaćene u iznosu i roku navedenom u nalogu. Kako se postupci prinudne naplate mogu primjenjivati samo za onu poreznu obavezu za koju je uručen nalog za plaćanje od Porezne uprave u skladu sa članom 41. istog zakona), a nakon što porezni obveznik primi nalog za plaćanje i ako porezna obaveza ostane neplaćena, kada rukovodilac nadležnog poreznog ureda donosi rješenje o pokretanju postupka prinudne naplate, pa se tužbeni navodi u tom pogledu, koji se mogu podvesti u razloge predviđene članom 47. citiranog Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, iz kojih se jedino može osporavati rješenje o prisilnoj naplati porezne obaveze, ukazuju osnovanim.

Kako se radi o povredama pravila postupka koja su od uticaja na rješavanje stvari, ovaj upravni spor se nije ni mogao raspraviti, pa je sud na osnovu člana 38. stav 3. a u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu uvažio, osporeno rješenje poništio i predmet vratio tuženom organu na ponovno rješavanje, kako bi u skladu sa datim primjedbama ovog suda, u ponovnom postupku, donio novo odgovarajuće rješenje. Pri tome treba voditi računa da se u obrazloženju novog rješenja moraju ocijeniti i svi žalbeni navodi tužitelja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: U-3023/03 od 18.12.2008. godine)

Obavještenje da pomoć nije dodijeljena nije upravni akt

99.

Član 9. Zakona o upravnim sporovima

Član 25c Zakona o raseljenim osobama- prognanicima i izbjeglicama – povratnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine

OBAVJEŠTENJE, KOJE U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 25C ZAKONA O RASELJENIM OSOBAMA – PROGNANICIMA I IZBJEGLICAMA – POVRATNICIMA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO OBAVJEŠTAVA PODNOSIOCA ŽALBE DA NIJE ODABRAN ZA

POMOĆ U REKONSTRUKCIJI OBJEKTA, NIJE UPRAVNI AKT IZ ČLANA 9. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, PA SE PROTIV TAKVOG OBAVJEŠTENJA NE MOŽE VODITI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 9. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 8/00), upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt prema odredbi stava 2. istoga člana jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. tog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravnog lica u kakvoj upravnoj stvari. Odredbom člana 26. stav 1. tačka 2. istoga zakona propisano je da će nadležni sud rješenjem odbaciti tužbu ako utvrdi da akt koji se tužbom osporava nije upravni akt.

U konkretnom slučaju odredbama članova 25.a do 25.i Zakona o raseljenim osobama-prognanicima i izbjeglicama-povratnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 19/00, 56/01, 27/02 i 18/03) propisan je postupak za izbor korisnika pomoći u rekonstrukciji objekta, donošenje odluke o odabiru korisnika, žalbeni postupak, zaključivanje ugovora i realizaciju dodjeljene pomoći. Prema tim odredbama prilikom odlučivanja o zahtjevima za dodjelu pomoći kao i žalbenom postupku ne postupa se po odredbama Zakona o upravnom postupku i ne donosi se nikakav upravni akt-rješenje. Naprotiv, prema izričitim odredbama člana 25c. citiranog zakona nakon provjere podataka koje su naveli podnosioci žalbi Federalno ministarstvo o svojim zaključcima u pismenoj formi obavještava podnosica žalbe, a protiv takvog obavještenja nije predviđeno korišćenje bilo kakvog pravnog sredstva a posebno nije predviđeno da se protiv tog obavještenja može voditi upravni spor.

Iz svega iznesenog proizilazi da tuženi o svojim zaključcima prilikom provjere podataka sadržanim u žalbi nije trebao donositi nikakvu odluku već samo u pismenoj formi obavjestiti tužitelja, da takvo obavještenje bez obzira kakvu formu ima (odluka, rješenje, dopis ili sl.) ne predstavlja upravni akt iz člana 9. Zakona o upravnim sporovima, protiv kojeg se može voditi upravni spor, pa je na osnovu člana 26. stav 1. tačka 2. istoga zakona ovaj sud odlučio kao u dispozitivu rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: U-3787/03 od 29.12.2008. godine)

Promjena vlasništva kod poreskog obveznika pravnog lica

100.

Član 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

PRAVNO LICE KOJE JE OBVEZNIK JAVNIH PRIHODA DUŽNO JE DA PLATI POREZ NEOVISNO ŠTO JE U PERIODU NASTANKA OBAVEZE VLASNIK

DRUŠTVA BILO JEDNO FIZIČKO A U TRENUTKU PLAĆANJA OBAVEZE DRUGO FIZIČKO LICE.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta proizilazi da poreski obveznik pravno lice M.K. d.o.o. iz T. na ime javnih prihoda duguje iznos od 31.770,57 KM, a što tužitelj ni u tužbi ne osporava, pa je pravilno obavezan da plati dužni iznos. Stoga je tuženi pravilno postupio kada je ocijenio rješenje prvostepenog organa kao pravilno i na zakonu zasnovano.

Navodi tužitelja da nije dužan da plati utvrđene obaveze pošto su obaveze nastale kada je vlasnik privrednog društva bilo drugo fizičko lice nisu se mogli prihvatiti. Naime, ako je poreski obveznik određeno pravno lice to lice je kao poreski obveznik u skladu sa odredbama člana 13. Zakona o pravu na promet proizvoda i usluga („Službene novine Federacije BiH“; broj: 49/02, 37/03, 14/04 i 39/04) odgovorno i za plaćanje poreskih obaveza, odnosno to pravno lice uvijek odgovara za dužne obaveze neovisno od toga koje je fizičko lice u pojedinom trenutku vlasnik privrednog društva.

S obzirom na izloženo ovaj sud je na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u dispozitivu presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: U-4030/03 od 29.12.2008. godine)

Osnivanje šumsko-privrednog društva

101.

Član 311. Zakona o privrednim društvima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj: 23/99, 45/00, 2/02, 6/02 i 29/03)

Član 49. Zakona o šumama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 20/02)

Član 9. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 2/98 i 8/00)

ODLUKA O OSNIVANJU ŠUMSKO-PRIVREDNOG DRUŠTVA, KOJU JE DONIJELA SKUPŠTINA KANTONA NIJE UPRAVNI AKT IZ ČLANA 9. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, PROTIV KOJEG SE MOŽE POKRENUTI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je primjenom člana 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima odbacio tužbu tužioca iz razloga što smatra da osporena odluka tuženog nije upravni akt u smislu odredaba člana 9. Zakona o upravnim sporovima.

Ovaj sud, suprotno prigovorima iz žalbe, nalazi da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je pobijanim rješenjem tužbu tužioca odbacio, jer je pravilno zaključio da osporena odluka tuženog nije upravni akt, a iz razloga što je Zakonom o upravnim sporovima propisano da se upravni spor kao spor ispitivanja zakonitosti akata, može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt u smislu ovog zakona jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. ovog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravne osobe u određenoj upravnoj stvari (član 9. citiranog zakona). Pobijanom Odlukom o osnivanju šumsko-privrednog društva Z.d. kantona, koju je donijela Skupština Z.d. kantona na osnovu člana 311. stav 2. Zakona o privrednim društvima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02 i 29/03) i člana 49. Zakona o šumama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 20/02) izvršeno je preuzimanje osnivačkih prava postojećih preduzeća, između kojih i tužioca i osnivanje šumsko-privrednog društva za obavljanje djelatnosti uzgoja, zaštite i iskorištavanja šuma na području Z.d. kantona. U konkretnom slučaju se radi o osnivačkom aktu tužene, odnosno o aktu Skupštine kantona kojim se osniva jedno kantonalno šumsko-privredno društvo za područje jednog kantona u okviru prava i ovlaštenja utvrđenih zakonom, pa se ne radi o upravnom aktu u smislu člana 9. Zakona o upravnim sporovima, protiv koje se može pokrenuti upravni spor, a iz kojih razloga se ukazuju neosnovani navodi iz žalbe da je prvostepeni sud pogrešno odbacio tužbu.

S obzirom na navedene razloga, ovaj sud je primjenom člana 43. stav 3. Zakona o upravnim sporovima žalbu tužioca odbio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: UŽ-255/04 od 22.01.2009. godine)

Obnova upravnog postupka zbog izmjene materijalnog propisa i saslušanje stranke 102.**Članovi 246. i 253. Zakona o upravnom postupku**

IZMJENA MATERIJALNOG PROPISA NIJE ZAKONSKI RAZLOG ZA OBNOVU UPRAVNOG POSTUPKA PA NIJE POVRIJEĐEN ZAKON NA ŠTETU TUŽIOCA KADA U POSTUPKU PRIJE DONOŠENJA RJEŠENJA PO NJEGOVOM PRIJEDLOGU ZA OBNOVU POSTUPKA NIJE SASLUŠAN.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijane presude i podataka u spisu predmeta proizilazi da je tužilac podnio prijedlog prvostepenom organu za obnovu postupka okončanog rješenjem Službe obnove i

stambeno-komunalnih poslova općine B. broj: 04/23-4513/2 od 07.12.2000. godine u predmetu povrata stana u posjed, a iz razloga što je nakon okončanja upravnog postupka došlo do izmjene člana 3a. Zakona o izmjenama i Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 29/03), na osnovu kojeg bi, po njegovom mišljenju imao pravo na povrat stana u posjed. Organi uprave su odbili prijedlog tužioca kao neosnovan iz razloga što su odredbama člana 246. Zakona o upravnim sporovima taksativno nabrojani razlozi iz kojih se može dozvoliti obnova postupka, a u tim razlozima ne stoji da izmjena materijalnog propisa može biti razlog za obnovu postupka, te navedeno da se zakonitost osporenog rješenja ocjenjuje prema materijalnom propisu koji je na snazi u trenutku donošenja tog rješenja. Pobijanom presudom je odbijena tužba tužioca kao neosnovanu iz razloga što je prvostepeni sud našao da su prvostepeni i tuženi organ pravilno odlučili kada su prijedlog tužilaca za obnovu postupka odbili kao neosnovan, jer izmjena materijalnog propisa nije razlog za obnovu postupka.

Ovaj sud nalazi da pobijanom presudom nije povrijeđen zakon na štetu tužioca, a iz razloga koji su naprijed navedeni. Tužilac u žalbi ponavlja navode iznesene u tužbi, pa kako su pitanja i okolnosti koje se u žalbi ističu pravilno cijenjeni u pobijanoj presudi, ovaj sud se poziva na razloge navedene u pobijanoj presudi prvostepenog suda (član 44. Zakona o upravnim sporovima-„Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 2/98 i 8/00).

Neosnovani su navodi žalbe da je došlo do povrede pravila postupka, jer u upravnom postupku tužiocu kao stranci nije pružena mogućnost da se izjasni o činjenicama i okolnostima zbog kojih je podnesen prijedlog za obnovu postupka. Odredbom člana 254. stav 1. Zakona o upravnom postupku propisano je, ako nadležni organ ne odbaci niti odbije prijedlog za obnovu postupka na osnovu člana 253. ovog zakona, donijet će zaključak da se obnova postupka dozvoljava i odredit će u kom će se opsegu postupak obnoviti. Kako je u konkretnom slučaju prijedlog za obnovu postupka odbijen primjenom člana 253. Zakona o upravnom postupku, jer nisu bili ispunjeni uvjeti za obnovu postupka prvostepeni organ nije ni bio u obavezi da tužioca sasluša kao stranku. Samo u slučaju kada se utvrdi postojanje uvjeta za obnovu nadležni organ će izvršiti potrebne radnje u obnovljenom postupku (član 254. stav 2. i 3. istog zakona).

S obzirom da je u konkretnom slučaju nisu povrijeđena pravila postupka, pobijanom presudom nije došlo do povrede prava tužioca zagwarantovanih članom 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, člana 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju i člana II tačka 2. Ustava Bosne i Hercegovine na koje odredbe se u žalbi poziva.

Iz navedenih razloga ovaj sud je primjenom člana 43. stav 2. Zakona o upravnim sporovima žalbu kao neosnovanu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: UŽ-188/05 od 12.03.2009. godine)

Obavijest organa uprave o slobodnim stambenim jedinicama

103.

Član 9. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 2/98 i 8/00)

OBAVIJEST OPĆINSKOG ORGANA UPRAVE DA NE RASPOLAŽE SA SLOBODNOM STAMBENOM JEDINICOM NIJE UPRAVNI AKT IZ ČLANA 9. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je primjenom člana 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj: 2/98 i 8/00) odbacio tužbu tužiteljice iz razloga što smatra da osporeni akt tuženog nije upravni akt u smislu odredaba člana 9. istog zakona.

Ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je pobijanim rješenjem tužbu tužiteljice odbacio, jer je pravilno zaključio da osporeni akt, odnosno obavještenje tuženog nije upravni akt, a iz razloga što je Zakonom o upravnim sporovima propisano da se upravni spor kao spor ispitivanja zakonitosti akata, može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt u smislu ovog zakona jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. ovog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravne osobe u određenoj upravnoj stvari (član 9. citiranog zakona). Pobijana obavjest tuženog, kojim se tužiteljica obavještava da taj organ ne raspolaže sa slobodnom stambenom jedinicom, te da zbog toga nije u mogućnosti udovoljiti njezinom zahtjevu nije upravni aktu u smislu člana 9. Zakona o upravnim sporovima, kako je u obrazloženju pobijanog rješenja pravilno naveo prvostepeni sud, pa se protiv takvog akta ne može pokrenuti upravni spor, a iz kojih razloga se ukazuju neosnovani navodi iz žalbe da je prvostepeni sud pogrešno odbacio tužbu.

S obzirom na navedene razloga, ovaj sud je primjenom člana 43. stav 3. Zakona o upravnim sporovima žalbu tužioca odbio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: UŽ-610/04 od 29.01.2009. godine)

Aktivna legitimacija stranke u upravnom sporu

104.

Član 2. i 15. Zakona o upravnim sporovima

PRAVNO LICE ČIJU ŽALBU JE ODBIO TUŽENI DRUGOSTEPENI ORGAN IMA AKTIVNU LEGITIMACIJU ZA POKRETANJE UPRAVNOG SPORA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je primjenom člana 26. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima odbacio tužbu tužioca iz razloga što smatra da je podnesena od neovlaštene osobe (član 2.), odnosno da tužilac nema svojstvo stranke u ovom upravnom sporu.

Ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud pogrešno postupio kada je pobijanim rješenjem tužbu tužioca odbacio primjenom člana 26. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima, jer iz podataka u spisu predmeta proizilazi da je tužilac izjavio žalbu protiv dopunskog rješenja prvostepenog organa od 09.06.2004. godine i da je rješenje tuženog od 02.08.2004. godine odlučeno o njegovoj žalbi, na koji način mu je tuženi organ, kao zainteresovanom licu priznao svojstvo stanke u upravnom postupku (član 48. Zakona o upravnom postupku-„Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99), pa s obzirom da je osporenim rješenjem tuženog odbijena žalba tužioca izjavljena protiv dopunskog rješenja prvostepenog organa od 09.06.2004. godine, tužilac u ovom upravnom sporu ima aktivnu stranačku legitimaciju u smislu člana 15. u vezi sa članom 2. Zakona o upravnim sporovima.

Iz navedenih razloga, ovaj sud je primjenom člana 43. stav 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja da bi prvostepeni sud meritorno odlučio o tužbi tužioca.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: UŽ-64/05 od 12.02.2009. godine)

Uspostavljanje ranijeg vlasničko-pravnog odnosa na građevinskom zemljištu 105.

Član 96. Zakona o građevinskom zemljištu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 25/03 i 16/04)

USPOSTAVLJANJE RANIJEG VLASNIČKO-PRAVNOG ODNOSA NA GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU KOJE NIJE PRIVREDENO NAMJENI U SKLADU SA PROSTORNIM PLANOM MOGUĆE JE U SKLADU SA ČLANOM 96. ZAKONA O GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU SAMO AKO JE TO ZEMLJIŠTE U DRUŠTVENO SADA DRŽAVNO VLASNIŠTVO PREŠLO NA OSNOVU ODLUKA OPŠTINE, A NE I AKO JE U DRUŠTVENO VLASNIŠTVO PREŠLO NA OSNOVU ZAKONA O NACIONALIZACIJI NAJAMNIH ZGRADA I GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA.

Iz obrazloženja:

Presudom prvostepenog suda odbijena je tužba tužitelja kao neosnovana. Prema obrazloženju te presude prvostepeni sud je prihvatio stav upravnih organa izražen u

osporenom rješenju tuženog i zaključku prvostepenog organa, prema kojima je provedenim dokazima utvrđeno da je rješenjem Narodnog odbora opštine M. od 18.4.1960. godine određeno da se nacionalizovano neizgrađeno zemljište, među kojima k.č.136 oranica „Bare“ u površini od 1110 m² iz z.k.ul. broj 116 k.o. Hodbina i k.č.137 – pašnjak „Bare“ u površini od 5400 m² upisana u z.k.ul. br.116 k.o. Hodbina vlasništvo A.P., predaje u posjed Odjeljenju za komunalne poslove NOO-e M. u svrhu izgradnje izletišta Buna, a koje je doneseno na osnovu člana 38. stav 1. i člana 1. stav 2. Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta („Sl.list FNRJ“ broj:52/58). Budući da se u konkretnom slučaju radi o zemljištu koje je nacionalizovano i u društvenu svojinu prešlo na osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, zahtjevu tužitelja za utvrđivanje prestanka državnog vlasništva i uspostavljanje ranijeg vlasničko-pravnog odnosa na navedenom gradskom građevinskom zemljištu nije se moglo udovoljiti na osnovu člana 96. Zakona o građevinskom zemljištu, kako je zahtjevao tužitelj.

Naime, prema odredbi člana 96. Zakona o građevinskom zemljištu („Sl.novine FBiH“, broj:25/03 i 16/04) propisano je da stupanjem na snagu ovog zakona, po sili zakona prestaje državno vlasništvo na građevinskom zemljištu koje nije privedeno namjeni u skladu sa prostornim planom, a u društveno sada državno vlasništvo je prešlo na temelju odluke opštine.

Dakle, uspostava ranijeg vlasničko-pravnog odnosa može se uspostaviti na gradskom građevinskom zemljištu koje je u društveno vlasništvo prešlo na osnovu Odluke Opštine, što u ovoj upravnoj stvari nije slučaj, jer je predmetno zemljište prešlo u društveno vlasništvo na osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta.

Pobijanom presudom prvostepenog suda pravilno je odbijena tužba tužitelja, jer je pravilno primijenjeno materijalno pravo a kako nije počinjena ni povreda pravila postupka, to se zahtjev tužitelja za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuje neosnovanim.

Neosnovano tužitelj u zahtjevu navodi da je njegovom ocu predmetno zemljište oduzeto na osnovu Odluke Opštine, pa da se trebala primijeniti odredba člana 96. Zakona o građevinskom zemljištu jer je provedenim dokazima utvrđeno da je to zemljište prešlo u društveno vlasništvo na osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta.

Kako je u pobijanoj presudi prvostepenog suda pravilno primijenjeno materijalno pravo i nije počinjena povreda pravila postupka koja bi mogla biti od uticaja na rješenje stvari, što neosnovano tužitelj navodi u zahtjevu, s toga je ovaj sud zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbio na osnovu člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: Uvl-193/05 od 16.04.2009. godine)

Nadležnost organa starateljstva

106.

Član 202. Porodičnog zakona

NADLEŽNOST ORGANA STARATELJSTVA NE MIJENJA SE ZA VRIJEME DOK SE ŠTIĆENIK NALAZI PRIVREMENO VAN PODRUČJA TOG ORGANA ZBOG ŠKOLOVANJA, PROFESIONALNE REHABILITACIJE, SOCIJALNE I ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ILI IZ SLIČNIH RAZLOGA.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Službe za socijalnu zaštitu općine C. broj: 35/II-02-550-263/08 od 16.1.2008.godine JU „Kantonalni Centar za socijalni rad, Služba za socijalnu zaštitu Općine C.S. oglasila se mjesno nenadležnom za dalje postupanje u predmetu starateljstva nad malodobnim B.M., rođenim 5.5.2001. godine u S. i predmet sa svim spisima ustupila mjesno nadležnom Centru za socijalni rad grada M. iz razloga što je majka malodobnog M.Z. preselila na područje općine M.

Zaključkom Ustanove „Centar za socijalni rad Grada M.“ broj: 09-35-2301/08 od 13.8.2008.godine, Ustanova „Centar za socijalni rad Grada M.“ oglasila se mjesno nenadležnom za postupanje u predmetu skrbništva nad malodobnim M.B., rođenim 5.5.2001.godine u S. iz razloga što mladb. M. rođen u Općini C.S., nije nikad imao prebivalište, ni boravište na području grada M., da je rješenjem Službe socijalne zaštite Općine Centar S. broj: 35/II-07-541-1429/05 od 9.12.2005.godine smješten u Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Fojnica, gdje se i sada nalazi.

Dana 7.7.2008.godine Ustanova „Centar za socijalni rad Grada M.“ podnijela je ovom sudu prijedlog za rješavanje o sukobu nadležnosti na osnovu odredbe člana 34. stav 1. Zakona o upravnom postupku („Sl.novine FBiH“ broj: 2/98 i 48/99). Sukob mjesne nadležnosti nastao između JU Kantonalnog Centra za socijalni rad-Služba socijalne zaštite Općine C.S. i Ustanove Centar za socijalni rad Grada M. za čije rješavanje je nadležan Vrhovni sud Federacije BiH u skladu sa članom 28. stav 3. Zakona o upravnom postupku.

Rješavajući o izazvanom sukobu nadležnosti između institucija koje imaju javne ovlasti s područja dva kantona, ovaj sud je odlučio kao u dispozitivu rješenja iz slijedećih razloga:

Prema odredbi člana 202. stav 1. Porodičnog zakona („Sl.novine FBiH“, broj: 35/05 i 41/05) mjesna nadležnost organa starateljstva određuje se prema prebivalištu, a ako se ovo ne može utvrditi, prema boravištu osobe koju treba staviti pod starateljstvo ili kojoj treba imenovati posebnog staratelja, a prema stavu 2. navedenog člana prebivalište, odnosno boravište se određuje prema vremenu kada su se stekli uslovi za stavljanje osobe pod starateljstvo, dok je odredbom člana 204. navedenog zakona propisano da se ne mijenja nadležnost organa starateljstva za vrijeme dok se štíćenik nalazi privremeno van područja

tog organa, zbog školovanja, profesionalne rehabilitacije, socijalne i zdravstvene zaštite ili iz sličnih razloga.

Kako se iz spisa predmeta vidi da se prebivalište mlđb. M.B. nalazi u S., da je rješenjem Službe socijalne zaštite Općine C. broj: 35/II-03-550-25/05 od 10.2.2005.godine stavljen pod starateljstvo kao dijete bez roditeljskog staranja, smještenim u Dječijem domu „Bjelave“ u Sarajevu od samog rođenja 5.5.2001.godine, to je ovaj sud mjesnu nadležnost organa starateljstva odredio prema prebivalištu mlđb.M.B., odnosno odredio Službu socijalne zaštite Općine Centar S. za odlučivanje o starateljstvu nad malodobnim M.B.

Na osnovu naprijed navedenog ovaj sud je primjenom člana 28. stav 3. Zakona o upravnom postupku odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Ur-08-000012 od 13.11.2008. godine)

Nadležnost kantonalnog suda prema sjedištu Središnjeg poreskog ureda 107.

Član 5. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 76. i 77. Zakona o poreznoj upravi Federacije

KADA JE PRVOSTEPENI ORGAN, U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANOVA 76. I 77. ZAKONA O POREZNOJ UPRAVI FEDERACIJE, SREDIŠNJI URED POREZNE UPRAVE MJESNA NADLEŽNOST KANTONALNOG SUDA ZA RJEŠAVANJE UPRAVNIH SPOROVA ODREĐUJE SE PREMA SJEDIŠTU SREDIŠNJEG UREDA U SARAJEVU.

Iz obrazloženja:

Rješavajući o izazvanom negativnom sukobu mjesne nadležnosti između Kantonalnog suda u Sarajevu i Kantonalnog suda u Tuzli u upravnoj stvari uplate javnih prihoda, ovaj sud je odlučio kao u izreci rješenja iz sljedećih razloga:

Odredbom člana 5. Zakona o upravnim sporovima („Sl. novine FBiH“, broj: 9/05) propisano je da upravne sporove rješava kantonalni sud i to prema sjedištu prvostepenog organa, odnosno njegove organizacione jedinice. Prema odredbama člana 4. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH („Sl. novine FBiH“, broj: 33/02) proizilazi da je porezna uprava organizirana na tri nivoa i to na nivou Središnjeg ureda, Kantonalnih poreskih ureda i poreskih ispostava i da se Središnji ured Porezne uprave nalazi u Sarajevu.

Kako je u konkretnom slučaju tužitelj tražio poništenje rješenja tuženog drugostepenog organa, kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv rješenja prvostepenog organa Središnjeg ureda Porezne uprave u Sarajevu (broj: 07-15-1887/02 od

29.12.2003. godine) koji je u prvom stepenu shodno citiranim odredbama člana 76. i 77. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH, rješavao žalbu tužitelja izjavljenu protiv rješenja poreznih inspektora Porezne uprave – Središnji ured Sarajevo Jedinica za kontrolu velikih obveznika (broj: 10/06-4-15-815-1/2002 od 12.6.2002. godine o uplati dodatno utvrđenih poreskih obaveza) to je u skladu sa citiranim članom 5. Zakona o upravnim sporovima) za rješavanje ovog upravnog spora mjesno nadležan Kantonalni sud u Sarajevu, gdje je i sjedište prvostepenog organa – Središnjeg ureda Porezne uprave.

Na osnovu naprijed navedenog ovaj sud je primjenom člana 22. stav 4. Zakona o parničnom postupku, a u vezi sa članom 55. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci ovog rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Ur-09-000013 od 09.07.2009. godine)

NAPOMENA: Ovim pravnim stanovištem mijenja se ranije pravno stanovište upravnog odjeljenja ovog suda objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 1/2008 na strani 31, sentenca broj 12.

Zakup stana i povrat stana u posjed

108.

Član 3a Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

LICE KOJE JE ZAKLJUČILO UGOVOR O ZAKUPU STANA NA ODREĐENO VRIJEME NIJE LICE IZ ČLANA 3a ZAKONA O PRESTANKU PRIMJENE ZAKONA O NAPUŠTENIM STANOVIMA KOJE JE STEKLO NOVO STANARSKO PRAVO ILI PRAVO KOJE ODGOVARA TOM PRAVU.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud poprimio utvrđenim da su organi uprave pravilno postupili kada su odbili zahtjev tužitelja za povrat stana u S. u ulici G. broj 6/14 u posjed. Ovo iz razloga što je provedenim dokazima utvrđeno da je tužitelju dat u zakup na određeno vrijeme stan u B. u ulici D.R. 1A, koji je u svojini Fonda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika rješenjem Saveznog ministarstva za odbranu, Fond za socijalno osiguranje vojnih osiguranika SD broj 1-T-24/95 od 14.8.2002. godine, te da je ugovorom o zakupu stana na određeno vrijeme od 3.11.2004. godine zaključenim između Fonda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika kao zakupodavca i T.M. kao zakupca, kao i ugovorom o zakupu na određeno vrijeme od 2.11.2005. godine između istih ugovornih strana dat isti stan T.M. u zakup, pa da se takvo pravo tužitelja može smatrati pravom koje odgovara stanarskom pravu, radi čega se T.M. ne smatra izbjeglicom niti ima pravo na povrat stana u Federaciji BiH u skladu sa odredbom člana 3a. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Sl. novine FBiH“, broj: 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03), pa je stoga tužba tužitelja odbijena kao neosnovana.

Međutim, ovakvo pravno stanovište prvostepenog suda nije pravilno, pa se navodi zahtjeva za vanredno preispitivanje ukazuju osnovanim.

Naime, ugovori o zakupu nekretnina na određeno vrijeme nisu osnov za sticanje prava vlasništva ili drugih stvarnih prava, pa tako i ugovor o zakupu stana u Beogradu u ulici Duška Radovića 1A, koji je tužitelj zaključio na određeno vrijeme sa Fondom za socijalno osiguranje vojnih osiguranika kao zakupodavcem (na godinu dana) ne obezbjeđuje tužitelju sticanje stanarskog prava, niti prava koje odgovara tom pravu, nego mu obezbjeđuje samo privremeno korištenje tog stana i privremeni stambeni smještaj, kako pravilno tužitelj navodi u zahtjevu za vanredno preispitivanje. Ovo pogotovo što je ugovorom o zakupu kojeg je tužitelj zaključio sa Fondom za socijalno osiguranje vojnih osiguranika utvrđeno da po prestanku ugovora o zakupu stana, odnosno po prestanku osnova po kome se stan u zakup koristi, zakupac je obavezan da stan preda zakupodavcu u onakvom stanju u kakvom ga je primio. Dakle, ugovorom o zakupu stana na određeno vrijeme ne može se steći stanarsko pravo, niti pravo koje odgovara tom pravu. Kako je prvostepeni sud pobijanom presudom zaključio da je tužitelj na osnovu ugovora o zakupu stana zaključenog na određeno vrijeme stekao pravo koje odgovara stanarskom pravu, pri tome se pozivajući na odredbu člana 3a. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, radi čega se ne može smatrati izbjeglicom, niti ima pravo na povrat stana u Sarajevu, ovaj sud nalazi da je pobijanom presudom pogrešno primjenio materijalno pravo.

Stoga je uvažanjem zahtjeva za vanredno preispitivanje ukinuo presudu prvostepenog suda i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno rješavanje na osnovu odredbe člana 46. stav 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima.

U ponovnom postupku prvostepeni će sud imati u vidu naprijed navedene primjedbe ovog suda i donijeti novu zakonitu odluku u ovoj upravnoj stvari.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 070-0-Uvp-07-000 331 od 09.07.2009. godine)

A B E C E D N I S T V A R N I R E G I S T A R

K R I V I Č N O P R A V O

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

- nema razloga o motivu 19

Bitna povreda zbog nedonošenja odluke o izuzeću tužitelja

- prekid sjednice vijeća 20

Dobrovoljno prijavljivanje

- opasnost od bjekstva 12

Dovršeni polni odnošaj

- upotreba sile 4

Izmjena optužbe

- mogućnost izmjene do okončanja dokaznog postupka 15

Instruktivni rok

- procesne posljedice 10

Izuzeće predsjednice vijeća koja je u toku istrage sudjelovala u donošenju rješenja o produženju pritvora

- razlog za izuzeće 9

Izvršenje naređenja pretpostavljenih i protivpravnost krivičnog djela

- prenošenje naredbe 2

Kontrola pritvora

- nema izjašnjenja suda 13

Krivotvorenje isprave

- istinitost isprave 7

Mogućnost korištenja općih pravnih akata kao dokaza

- pravni akti kao izvor prava 14

Nepostojanje očigledne nesposobnosti za bezbjednu vožnju

- vještačenje izvan domena struke 6

Obaveznost obavještavanja branitelja

- propust obezbjeđenja jednakosti pravnih sredstava 16

Neiznošenje dijelova iskaza svjedoka

- okolnosti koje nisu relevantne 18

Obilježja djela kao otežavajuća okolnost

- iste okolnosti 3

Opasnost od ponavljanja krivičnog djela

- optuženi nije u kontaktu sa oštećenima 11

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

- oštećeni predsjednik drugostepenog suda 8

Svijest o protivpravnosti djela

- postupanje optuženog 1

Svojtvo pješaka

- prepreka na putu 5

Zabrana obavljanja sudijske dužnosti

- učešće sudije koji se morao izuzeti 17

GRADANSKO PRAVO

Delegacija

- proširenje tužbe 80

Dosjelost

- stvari u društvenom vlasništvu 24

Društveno (državno) vlasništvo

- predaja u posjed 31
- pravo na zajedničkim dijelovima stvari 32

Ekonomičnost postupka

- efikasna sudska zaštita 75

Kompenzacija

- uslovi 42

Glavna rasprava

- restitucijsko ročište 96

Građenje

- privremeni objekat 21
- građevinski objekat 23

Granski kolektivni ugovor

- odredivost plate 64

Imunitet sudije

- odbačaj tužbe 54

Mjera osiguranja

- žalba 92

Nadležnost

- prava vojnih invalida i porodica palih boraca 76
- Sud BiH 77
- ispitivanje odluka izvršnog suda 78
- izboriva nadležnost 79

Naknada štete

- nemogućnost ispunjenja ugovora 37
- izmakla korist 40
- prigovor redosljeda 44
- obračun amortizacije 46
- odobrenje za građenje 47
- doprinos maloljetnog oštećenika 49
- u slučaju tjelesne povrede 51

Nasljeđivanje

- predmet nasljeđivanja 72
- nasljedno pravni zahtjev 73

Nezakonit otkaz

- pravo na plaću 66

Ništavost ugovora

- uticaj posljertatnih okolnosti 36

Odgovornost

- posebni slučajevi odgovornosti 50
- odgovornost naručioca 52
- odgovornost izvođača radova 53

Odgovornost za štetu

- odgovornost sudije 39
- otklanjanje izvora opasnosti 45

Opasna stvar

- električna mašina za mljevenje mesa 48

Opšti uslovi

- načelo poštenja i savjesnosti 55

Osiguranje

- ograničenje osiguranih rizika 56

Otkup stana

- konfiskovani stanovi 60
- vojni stanovi 61

Otkaz ugovora o radu

- smanjena radna sposobnost 63
- prekid rada 65

Plaće

- zatezna kamata 71

Posjed

- zaštita posjeda 30

Povreda odredaba parničnog postupka

- lista vještaka 87

Primjena materijalnog prava

- ocjena pravnih učinaka činjeničnog stanja 74

Provođenje dokaza

- vještačenjem 84
- kritička ocjena nalaza i mišljenja 85

Radni odnosi

- faktički radni odnos 62
- prestanak po sili zakona 69
- privremeno ili trajno raspoređivanje 70

Raskid ugovora

- posljedice raskida 38

Revizija

- dopuna revizije 89
- ocjena izvedenih dokaza 90
- nije dozvoljena u zemljišno-knjižnom sporu 91
- ocjena blagovremenosti revizije 95

Sporazumni prestanak radnog odnosa

- nedopuštena prijetnja 35

Stanarsko pravo

- sticanje stanarskog prava 57
- zajedničke prostorije 58
- pravo raspolaganja 59

Strana sudska odluka

- mjerodavno pravo 97

Stvarne služnosti

- plan o uređenju prostora ili odobrenje za gradnju 29

Tumačenje kolektivnog ugovora

- nadležnost 88

Tužba

- individualno određena stvar 26
- povlačenje tužbe 81
- aktivna legitimacija 86
- nedostatak stranačke sposobnosti 93

Ugovori

- nedopuštena pobuda 33
- poslovna sposobnost 34

Visina štete

- slobodna ocjena dokaza 83

Vlasništvo

- upis u zemljišne knjige 22
- etažni vlasnik i zaštita 27
- propast stvari 28

Zastara

- pravo na regres 67
- doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje 68
- umanjenje radne sposobnosti 43

Zatezne kamate

- kao glavni dug 41
- dokaz vještačenjem 82

Zemljišna knjiga

- oboriva pretpostavka 25

Žalba

- potvrda o prijemu pošiljke i pečat pošte 94

UPRAVNO PRAVO

Građevinsko zemljište

-uspostavljanje ranijeg vlasničko-pravnog odnosa 105

Porezi i doprinosi

-uručenje naloga za plaćanje i pokretanje postupka prinudne naplate 98

-pravno lice koje je obveznik poreza dužno je da plati porez neovisno što je drugo fizičko lice postalo vlasnik tog lica 100

Stambeni odnosi

-lice koje je zaključilo ugovor o zakupu stana nije lice koje je steklo stanarsko pravo ili pravo koje odgovara tom pravu 108

Starateljstvo

-nadležnost organa starateljstva ne mijenja se za vrijeme privremenog odsustva štíćenika 106

Upravni postupak

-izmjena materijalnog propisa nije zakonski razlog za obnovu upravnog postupka pa saslušanje stranke nije obavezno u postupku obnove 102

Upravni spor

-obavještenje organa uprave da izbjeglici-povratniku nije dodijeljena pomoć u rekonstrukciji objekta nije upravni akt 99

-odluka skupštine kantona o osnivanju šumsko-privrednog društva nije upravni akt 101

-obavijest organa uprave da ne raspolaže sa slobodnom stambenom jedinicom nije upravni akt 103

-pravno lice čiju je žalbu odbio drugostepeni organ aktivno je legitimisano za pokretanje upravnog spora 104

-mjesna nadležnost kantonalnog suda kada je prvostepeni organ Središnji ured u Sarajevu 107

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH“, broj 6/99)
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05).
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07 i 9/09).
- Preuzeti Krivični zakon SFRJ („Službeni list RBiH“, broj 2/92).

GRADANSKO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Sl. glasnik BiH“, broj: 6/99);
- Zakon o vlasničko pravnim odnosima („Sl. novine FBiH“, broj: 6/98 i 29/03);
- Zakon o osnovama vlasničkih odnosa („Sl. list RBiH“, broj: 37/95);
- Zakon o radu („Sl. novine FBiH“, broj: 43/99, 32/00 i 29/03);

- Zakon o obligacionim odnosima
(„Sl.list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85 i 57/89, „Sl.list R BiH“, broj: 2/92, 13/93 i 13/94 i „Sl. novine FBiH“, broj: 29/03);
- Zakon o prometu nepokretnosti
(„Sl. list SR BiH“, broj: 38/78, 29/80, 4/89, 22/91 i „Sl.list R BiH“, broj: 21/92, 3/93 i 18/94);
- Zakon o parničnom postupku – važeći
(„Sl.novine FBiH“, broj: 53/03, 73/05 i 19/06),
- Zakon o nasljeđivanju
(„Sl. List SR BiH“ broj: 7/80)
- Zakon o vanparničnom postupku
(„Sl.novine FBiH“, broj: 2/98, 39/04 i 73/05);
- Zakon o zemljišnim knjigama
(„Sl.novine F BiH“, broj: 58/02, 19/03 i 54/04);
- Zakon o osnovnim vlasničko pravnim odnosima
(„Sl.list SFRJ“, broj: 6/80);
- Zakon o svojini na dijelovima zgrada
(„Sl.list SR BiH“, broj: 35/77, 38/88, 22/84);
- Zakon o stambenim odnosima
(„Sl.list SR BiH“, broj: 14/84, „Sl.novine F BiH“ broj: 11/98, 38/98, 12/99, 19/99);
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima
(„Sl.novine F BiH“, broj: 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 24/03 i 29/03);
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo
(„Sl.novine F BiH“, broj: 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 51/07 i 72/08);
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju
(„Sl.novine F BiH“, broj: 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09);
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa
(„Sl.list SFRJ“, broj: 60/89 i 42/90);
- Zakon o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Sl.list SFRJ, broj: 43/82 i 72/82, „Sl.list R BiH“ broj: 2/92);

UPRAVNO PRAVO

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/05)
- Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga (prečišćeni tekst – „Službene novine Federacije BiH“, broj: 49/02, 37/03, 14/04 i 39/04)
- Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/02)
- Zakon o raseljenim osobama – prognanicima i izbjeglicama – povratnicima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH, broj: 19/00, 56/01, 27/02 i 18/03)
- Zakon o privrednim društvima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/99, 45/00, 2/02, 6/02 i 29/03)
- Zakon o šumama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 20/02)
- Zakon o građevinskom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 25/03 i 16/04)
- Porodični zakon („Službene novine Federacije BiH, broj: 35/05 i 41/05)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03)